

Střípky o Evě H. (*25. 11. 1954 – †22. 12. 2023)

Jsou dny, kdy mysl registruje, ale tělo a srdce nějak nestíhají vstřebávat. V pátek před Vánoci zemřela Eva Hauserová, žena několika oborů, do všech dávala 200 % své neuvěřitelné energie. Znali jsme se od poloviny 80. let, kdy patřila ke generaci sci-fi autorů reagující na bezprostřední současnost nejrůznějšími dystopiemi a alegoriemi. Byla vtipná a talentovaná a byla také jednou z mála aktivních autorek žánru tehy ještě vesměs mužského.

Nedlouho po vzniku časopisu Ikarie se stala mojí kolegyní. Vybírala české povídky, komunikovala s autory, pořádala workshopy (to slovo mám vlastně spojené především s ní). Na její rychlost si člověk musel chvíli zvykat, a když odešla (nejprve do redakce Harlequinu), byla redakce najednou nezvykle tichá.

Byla v mém okolí jednou z prvních feministek a dokázala o tématu vést dlouhatánské debaty. Čím dál zřetelnější u ní bylo také zaujetí pro ekologii. Jako vystudovaná bioložka (autobiografický román Cvokyně) o přírodě věděla hodně, ale její působení bylo veskrze praktické. V posledních desetiletích zakotvila v oboru permakulturních zahrad – jak si udržovat u domu kus přírody, který vám může sloužit, ale kterému nevnučujete svou představu o přírodě. Byla nehalasnou, praktickou aktivistkou.

Vychovala dva skvělé syny. Nepromarnila myslím ani minutu svého života. Sbohem, Evo.

Ivan Adamovič

Eva byla úžasná. Vzpomínám na její „večírky v doupěti uzurpátorky“ kdysi v osmdesátých letech, na Šaldovu dýku, módní

butiky na sci-fi conech v raných devadesátkách, na její působení v různých redakcích (vystřídala jsem ji kdysi v Harlequinu), užitlé biopunkové povídky, literární workshopy, permakulturní zahrady a spoustu, spoustu koček s bizarními ruskými jmény. V posledních letech už jsme se málo vidaly, nějak nebyl čas – a najednou je pozdě to dohnat. Škoda, velká škoda.

Vilma Kadlečková

Ještě jako redaktorka Ikarie mi Eva Hauserová jako puberťákovi zamítla – nesmírně laskavě a zcela oprávněně – moji první recenzi (raději ani nebudu zmiňovat, na kterou knihu). Pochopil jsem tehdy, na co poukazuje, ale uvědomil jsem si – i když bych to ještě neměl jasně říci –, že s ní nesouhlasím, protože vlastně nechci psát recenze.

Dalších dvacet let jsem o knihách přemýšlel a četl si, co si o nich myslí jiní, než jsem začal mít dojem, že snad někdy dokážu poukázat na něco ne zcela zjevného, co by svou zajímavostí mohlo převážit oprávněná očekávání čtenáře recenze. K něčemu podobnému by nejspíš došlo i bez Evy, ale to základní, prvotní uvědomění budu mít navždycky spojené s ní. Sledoval jsem, co dělá, jen úplně zpozvdálí, ale od pradávného článku o tom, proč nemůžou kočky létat, až k úplně nedávné recenzi na Deník 2038 se pravidelně vynořovala na mém obzoru. Měla hodně odlišné názory, ale dokázala psát natolik nezaujatě, někdy snad až mrazivě analyticky, že pro mne tato občasná vzdálená setkání byla bez výjimky podnětná.

Jiří Grunt

pokračování na str. 12

OBSAH

Střípky o Evě H.	1	Cena Karla Čapka za rok 2023	17	Přebor autorů fantastiky 2023	26
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Ocenění ČS Fandomu	17	Guy Gavriel Kay: Záře dávného pohaslá	30
Nominace na Ceny ČS Fandomu	2	Porotci 40. ročníku CKČ	17	Časem s vědou – leden	31
Předplatné i doplatné na 2023	2	Kompletní výsledky CKČ 2022-23	18	Maják v moři bludiček	32
Hvězdný bulvár	3	Coppolův návrat	20	Časem s vědou – únor	33
Fénixcon	4	Pocta kurátorům	22	Minimální Bůh	34
Silvestr	8	Černá tma zapomnění	23	DOGMA	35
Oslava Arthura Ransoma	10	Maková válka a Dračí republika	24	Eurocon a Worldcony	36
Erula s roztažinkami	13	Žijeme science fiction	25	Helgoland	36

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Tohle dvojčíslo je v mnohém mimořádné, uvádím to zde hlavně pro prvoúčastníky CKČ, kterým se Interkom dostává do rukou poprvé, a to kvůli příloze na stranách 17 až 19. Na jednu stranu vychází o čtyři strany rozsáhlejší, na druhou není jisté, jak dlouho bude v této podobě vůbec vycházet. Pošta zdražuje tak, že je skoro jisté, že sledujeme pokus o její sebe/likvidaci, a jak se na nás projeví nové DPH, také ještě neumíme odhadnout. Tento nový ročník zahájený číslem 370 tedy může být také posledním a vůbec není jisté, zda to nezabalíme jako Ikarie, tedy XB-1.

A konečně k tomu obsahu, každý náš text je důležitý, ale dovolím si upozornit na doslov k románu *Dravé věci naší doby* bratří Strugackých na straně 13, dále na předmluvu k antologii české SF z osmdesátých let, kterou s drobnou pomocí Jardy Olši, jr. a mé maličkosti anglicky vydali Radek Dojiva s manželkou (strana 25), a do třetice na esej Petra Svoreně jr. o návratu Francise Forda Coppoly na scénu na straně 20.

Autory SF/F povídek může také zaujmout článek o letošním Přeboru autorů fantastiky (PAF) z pera Mirky Dvořákové doplněný rozhovorem s finalisty (pozor, generické maskulinum).

Zdeněk Rampas

Nominace na Ceny ČS Fandomu

Ludvík

Jiřina Vorlová za SF&F Workshop nominuje **Roberta Waschku** za jeho přednášky, scénické show a workshopy věnované bojovému umění a jeho uplatnění ve fantasy, sci-fi, počítačových hrách i reálném životě, a to nejen ty, co předvedl na Draconech a Fénixconech. Na Fénixconu 2023 uspořádal vzpomínkové pásmo ze svých předchozích brněnských pořadů, jejichž počet dosáhl úctyhodného čísla 30.

Zdeněk Rampas, SFK BC, nominuje **tvůrčí tým filmu Bod obnovy** za vytvoření prvního českého SF filmu, který obstojí ve srovnání se světem, v české filmové SF/F.

Mlok

Pavel Mikuláščík, SFK NYX, nominuje předsedkyni Slovenského fandomu **Lucii „Lulu“ Bockovou** za dlouholetou organizační práci, kterou začala ještě za Šimona a pokračuje v ní dodnes, a také za moderování Vyhlásování CKČ (spolu s Pagim).

Martin Králík, SFK Quasi, Bratislava, nominuje **Alexandru „Sašu“ Pavelkovou**, spisovatelku a fanynku pracující jako šéfredaktorka serveru fandom.sk.

Zdeněk Rampas, SFK BC, nominuje **Karla Dvořáka** za mnohaletou práci na archivu českých a slovenských fanzinů dostupném na stránkách <https://fanziny.4fan.cz/>

Předplatné i doplatné na 2024

Jak jsem psal minule, ani Interkomu se nevyhnula zdražovací spirála a musíme proto zvednout předplatné do ČR na **500 Kč**. Platit lze přes konto u Fio banky, které má tu výhodu, že bez poplatků umožňuje poslat peníze i slovenským předplatitelům. Takže pro platbu z ČR použijte číslo konta: **2700397108/2010** a pro platbu ze SR **IBAN: SK89 8330 0000 0027 0039 7108** (platbu zadejte jako vnitrostátní převod v Eurech). Tedy **500 Kč** (respektive kvůli zvyklosti pohrobnů Československé pošty **33 Euro**, podle momentálního kurzu), pokud si nejste jisti, jak na tom jste s platbou za minulý ročník, napište mi.

Rovněž se ozvěte, pokud vám stačí odebírat Interkom elektronicky, v ČR jej dostanete o několik dnů dříve než poštou, v SR i o několik týdnů. Další možností, kterou uvítají hlavně sběratelé, je nechávat si Interkom odkládat v redakci s předáním třeba na Draconu. Samozřejmě se současným zasláním PDF verze. **ZR**

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 1-2/2024 (370)

Adresa redakce

INTERKOM

Letecká 6, 161 00 Praha 6, ČR

e-mail: zrampas@gmail.com

<http://interkom.vecnost.cz>

Šéfredaktor

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka

Kristýna Benediktová

Redakční kruh

Franta Houdek, Jan Vaněk jr.

a Michaela

Autoři tohoto čísla

Ivan Adamovič, Vladimír Borisov, Radek Dojiva, Mirka Dvořáková, Jiří Grunt, František Houdek, Vilma Kadlečková, Ricarderon, Daniela Kovářová, Pavel Mikuláščík, Ondřej Neff, Zdeněk Rampas, Petr Svoreně jr.

Fotografie

Jana Jůzlová, Petr Králík, Dáreček, Zdeněk Rampas

Sponzoři tohoto čísla

Jiří Doležal, Jiří Grunt, Václav Vlk, Jan Haberle, Pavel Kavánek, Daniela Kovářová, nakl. Epoque

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla byla dne 23. 1. 2024

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Žádný mudrc z nebe nepadl, ale blbce jako by shazovali.
polský básník a satirik Julian Tuwim

Nejjistějším způsobem, jak zkazit mládež, je naučit ji vážit si více těch, kteří smýšlejí stejně, než těch, kteří smýšlejí jinak.

Friedrich Nietzsche

Přemýšlel jsem, jak se asi naši rodiče bavili bez internetu, herních konzolí a mobilů. Probíral jsem to se svými osmi sourozenci a na nic jsme nepřišli...

ZIDANE

Policista: Viděl jste, jak pět lidí mlátí cyklistu. Proč jste nepomohl?

Řidiči: Chtěl jsem, ale nakonec jsem si řekl, že pět stačí...

KENJIRO

Taky mi mohl někdo říct, že usmiřovací sex má být s tou samou holkou, se kterou jsme se pohádali...

SPECZ

Domov je místo, kde visí hlavy tvých nepřátel.

ork Gorgon gro-Bolmog

◆ ◆ ◆

● **25. listopadu** se v pravé poledne scházíme před Valdštejnskou jízdárnou se Sančou, abychom společně absolvovali velkou Brandlovskou výstavu. Více o ní Ondřej Neff na straně 22. Dodám jen svůj postřeh, že velká oltářní plátna vypadají z ochozu galerie dost jinak, než když se nad vámi tyčí. Jiná perspektiva mění důležitost postav a částí obrazu a tím se umožňuje i jejich jiný výklad.

Kolem třetí jsme pak zajeli do MATu na oběd a po zbytek dne se zpamatovávali z kulturního zážitku.

● **26. listopadu** konečně je chvílku klid na práci...

● **27. listopadu** volá obětavý Franta Moravec, že zařídil výrobu sošek ceny Ludvík, zda je má dovézt na Fénixcon. Naštěstí jsem už z telefonátu Pavla Mikulášтика věděl, že ještě jeden monolit má, takže si je vyzvedneme až v Březové na Jarní poradě. Což se docela hodilo, protože Franta se jako většina populace v těch dnech necítil nejlépe. Kdo říká, že nenastydil, ještě o tom neví. Pak se ozval Peťo Pavelko a dávali jsme dohromady doporučení ČS fandomu k jeho žádosti o udělení českého občanství. Ondřej Müller přislíbil přednášku o Lemovi.

● **28. listopadu** kvačím do Krakatitu na autogramiádu antologie *Krev, monstra a cukroví*. Autoři se sjížděli jen pomalu a někteří jako Jirka Pavlovský leželi doma v horečkách, takže se začalo s půlhodinovým zpožděním, což asi nikomu nevadilo. Já si povídal s Vilmou, pak se

Štěpánem Kopřivou a Janou Jůzlovou, která (asi pro Jirku) porožovala fotodokumentaci, hned jsem ji požádal o pár fotografií pro Interkom. Pak s dcerkou dorazila Silvia Alexis a jako skoro poslední Ondřej Neff, řádně sněhem zapadáný.

Akci zahájil jeden z editorů knihy Petr Brožovský (tím druhým byla Míša Merglová, která rovněž dorazila na poslední chvíli doprovázená minibuldočkem). Dal k lepšímu i veselou příhodu z natáčení, kdy při cestě do copycentra omylem vešel do jiného podniku, kde zrovna probíhala policejní razie. Chvilí bloudil mezi na podlaže spoutanými zadrženými, až se ho policista zeptal, co tam dělá. Když mu vysvětlil, že hledá kopírku, odvětil mu zákona stručně: Naproti. Ano, naše policie nejen pomáhá a chrání, ale i informuje. Potom o svém vztahu ke knize mluvil Martin Fajkus, napsal k ní předmluvu.

Pak autoři zasedli za dlouhý improvizovaný psací stůl a začali přítomným i sobě navzájem podepisovat knihy. Vilma si obmyslně sedla na kraj (jako první), takže byla také první hotová a mohli jsme ještě prohodit pár slov. Dále jsem ještě vedle už zmíněného Štěpána a Ondřeje identifikoval Marii Domskou, Filipa Korytu, Honzu Kotouče, Pavla Fritze, Lukáše Vavrečku, Martina Paytoka, Zuzanu Hartmanovou... Ale ne ke všem se bylo možné bez knihy prodat. Dostal jsem se alespoň k Ondřeji Neffovi a vyzískal od něho svolení k přetištění jeho doslovu k novému vydání Tmy, vizte minulé číslo Interkomu.

Já pak odjel za Honzou Hýskem vyměnit svou produkci z poslední doby za pátý svazek Kryptádie *Smilná čítanka Franty Bidla*, ale ostatní si jistě užili spoustu zábavy. Venku už zase chumelilo, tak jsem vzdal plán, že bych se zastavil ještě na křtu knihy Dagmar Ruščákové *Jak osedlat draka*.

● **30. listopadu** se chystáme k cestě na Fénixcon. Pro jistotu platím všechny účty a vůbec se starám o tyhle poslední věci člověka; už staří Řekové dělili lidi na živé, mrtvé a ty, co jedou do Brna.

Večer se dovidám, že vrcholí sluneční bouře, která může poškodit satelity, to nám ten Fénixcon pěkně začíná.

Křest antologie *Krev, monstra a cukroví* (foto Jana Jůzlová)

Fénixcon 2023

● **1. prosince** vyrážíme kolem jedné s Jirkou a Jarkou Doležalovými na Fénixcon. Jirka se před cestou u nás zastavil a nahrál mi svou databázi s cca šedesáti tisíci obálkami SF knih a obrázky českých ilustrátorů. Po asi hodině cesty se situace na D1 začala zhoršovat, a tak jsme preventivně z dálnice uhnuli a pokusili se probít přes Kuřim. Nakonec se podařilo a za cca tři hodiny jsme parkovali před Vistou.

Registrace a ubytování bylo perfektní, jen placky ještě nedorazily, ale když jsme se vraceli převléknutí ze sedmého patra, kde jsme měli pokoj, už byly k dispozici na prezenci.

Něco jsme pojedli v restauraci, pozdravili se se slovenskou delegací a byl čas slavnostního zahájení, kterého se ujal Doktor Hruška. Já se pak přesunul na přednášku dr. Šimůnka: *Stačí jít dál*. Byla to vlastně taková jen volně propojená sbírka vědeckých a společenských drbiků: Jak Newton stál na ramenu obrů a jak to bylo doopravdy. Jak Čína zastavila expanzi a co to pro ni znamenalo. Může náhodně úmrtí nebo jiná nešťastná událost zastavit pokrok, „přehodit výhybku“?

Všechno tohle jsou otázky, které si občas klademe, a odpovědi na ně se bytostně dotýkají nejen nás, ale i našeho potomstva. Jako členové fandomu bychom snad měli být schopni mít o této problematice nadprůměrný přehled.

Šimůnkova přednáška kolidovala s jinou velmi zajímavou: *Kterak nás sežere čínský kosmický drak* Tomáše Příbyla. Je k vidění na <https://www.youtube.com/watch?v=pA13HiAo50s> a nám o ní později (v předvečer 200. výročí Monroeovy doktríny) referoval Franta Novotný. Ten místně navazoval na Šimůnka pásmem vzpomínek *40 let brněnského fandomu* a ve stejné místnosti (tedy polovině přepážkou rozděleného sálu) pak proběhla i Porada Fandomu.

Pak jsme s Michaelou odpadli a probrali se až

● **2. prosince** na opulentní snidani. Já se pak zastavil na pořadu *100+1 řemesel každého spisovatele*, kde Dana Beranová, Marie Domská a Jitka Ládrová líčily, jak propagují svou tvorbu. Lidem s jen o trochu menší energií, rodinnou podporou a výdrží by už po tvorbě videí, vystupování na sociálních sítích a všech autorských čteních už nezbyly žádné síly na psaní knih.

Michaela mezitím byla tuším na pořadu Martina Koutného *Románové cykly v české fantastice 20. století* a líbil se jí. Já ještě zůstal na přednášce *Věda versus kosmické lodě ze sci-fi*.

Vědátor Jan Tomáščík rozebíral kosmické pohony hlavně z populárních seriálů.

Hyperpohony, fazery, štíty, hibernace... to jsou pojmy známé každému fandovi vesmírných sci-fi seriálů, které ve svém názvu obvykle obsahují slovíčko „star“. Jak se však na skoky mezi hvězdnými systémy, neprostopné štíty lodí či 600 let spící kolonisty dívá věda a současný stav lidské techniky? To vám přednesou fyzik Jan „JaRon“ Tomáščík a vědecký žurnalista Ladislav „Raynor“ Loukota, sci-fi fanatici a podjednotky známé pop-vědecké stránky VĚDÁTOR.

Zaujalo mě, že docela podrobně popsal pohon použitý v knize *Archa*, o které jsem psal v minulém IK. Po skončení jsem ještě pumpnul Marii Domskou o povídku pro další chystaný japonský výbor české SF. Pak jsem další programy vzdal a věnoval se sociální komunikaci se slovenskou a opavskou výpravou a s Ondřejem Šefčíkem zvláště. A to až do famózní di-

vadelní inscenace podle knihy Roberta Merleho *Muži pod ochranou* v provedení studentského divadelního Spolku P.U.D. Byla to naprostá paráda, já samozřejmě nedovedu úplně posoudit dramaturgii a herectví, přišlo mi oboje skvělé, ale co jsem si užil, bylo připomenutí obav a extrapolací rujného Francouze z doby před padesáti roky, kdy se manifesty radikálního feminismu omlouvaly jako výstřelky. Většina z toho je nyní mnohde pravidlem, zdálo se mi, že ani režisér nic moc nepřidával, jen to trochu aktualizoval projevy #metoo.

Světlem se šíří nová nemoc, která je smrtelná pouze pro plodné muže. Žádné známé léky nezabírají a mužská populace rychlým tempem vymírá. V chráněné lokalitě Blueville však doktor Ralph Martinelli, jeden z MPO (mužů pod ochranou), pracuje na vakcíně, která by mohla vše změnit. Zajímají se ale ženy vůbec o to, aby muži přežili? A co se mezitím odehrává v novém světě mimo Blueville?

Oproti představení *Byl to jen pikniku* na Fénixconu 4041 pořadatelé zajistili pódium, které mi však mnoho nepomohlo, když si přede mne na poslední chvíli sedl David Mikuláščík. Příště bych doporučil ještě posunutí židlí cikcak, aby měl každý alespoň nějaký výhled mezi dlouhými před sebou.

Následovaly křty knih, já se vmáčkli se svým představením *Deníku 2038* do jedné technologické pauzy, nenapadlo by mě to, ale Michaela mě k tomu dokopala a pak se vydala na pro mnohé vrchol večera, *Ságu bojových umění* Roberta Waschky. Potom jsem se trochu zúčastnil vyhlášení výsledků literární soutěže Cena Karla Čapka a předávání Cen ČS Fandomu.

Zbytek večera jsem strávil s Mirkem Dvořákem a Radkem Dojivou, tombolu jsme si opět odpustili a šli omdlít.

● **3. prosince** po snídani vyrazíme s Doležalovými ku Praze, všechna příkoří cesty do Brna se nějak obrátila ve svůj opak a za dvě hodiny jsme byli doma. Ve zbytku dne dokončuju Interkom, později mi Jiřina Vorlová napsala: „*Fénixcon byl fajn. Prodal jsem knihy o objemu jedné Františky,*“ vyjádřil se Michael Bronec, když jsme odjížděli. Na zpáteční cestu se do auta kromě něj a jeho knih vešla také Františka Vrbenská i s jejími knihami.

Nakonec jsme dojeli dobře. Na to, že při startu z Prahy se nám ulomil stěrač, takže celou cestu do Brna i zpět to přežil na izolepě, a že v Brně zamrzly ostříkovací trysky, takže Gilhad, nemaje jednu pumpu s kýblem vody a stěrkou v dostupné vzdálenosti, vzal zavděk mou lahví s čajem, to byla celkem pohoda.

Bylo vidět, že i na Vistu dolehla energetická krize. Zatímco jindy naše první kroky vedly k topení, abychom ho zavřeli, a k oknu, abychom s ním provedli činnost zcela opačnou, letos byly místnosti příjemně obyvatelné a nemuseli jsme teplotu nijak regulovat.

● **4. prosince** dopoledne jedu do ÚVN na v dubnu objednanou kontrolu, specialistů je zjevně nedostatek.

Večer jedeme s Míšou do Slovenského domu na 95. literární večer *Slova mají křídla*, začal trochu nešťastně zpovídáním Petra Kleina Svobody, který napsal knihu o svém otci Karlu Svobodovi, asi jsem byl v sále jediný, kdo o něm nic nevěděl, neb nečtu bulvár. PKS chtěl mluvit o své obrazové monografii *Žít*, která představuje *Karla Svobodu jako člověka zcela oddaného své práci, který si však zároveň dokázal vychutnávat život plnými doušky a nezkažil žádnou zábavu. Poodhaluje mnoho zajímavostí o jeho životě, dětství, cestě na vrchol, o šťastném rodinném zázemí i o jeho nesmírně smutném konci.* Bohužel Falteisek stáčil rozhovor hlavně k tomu konci (sebevraždě zastřelením), až to některé účastníky pohoršovalo, hlavně tedy druhého hosta Václava Čilka, který si to nenechal pro sebe a sklídil za to svůj toho večera první potlesk.

Po hudebním předělu jazzmena Aleše Faixe následovala část, kvůli které jsme dorazili my, tedy Čilkovo povídání o jeho nové knize esejů *Věci, které září*. Ta vznikala neplánovaně během covidových let, hlavním impulsem byla jeho spolupráce se současným slovenským undergroundovým fotografem a sběratelem umění Ivanem Zubaľem, jenž ho seznámil s okruhem slovenských výtvarníků v čele s Erikem Binderem. Na to se začaly přirozeně nabalovat další osobnosti a současné i dávné příběhy – Petr Nikl a jeho spiritismus, výstřední František Skála, magický František Bílek či vizionář Alfons Mucha. Dozvíte se: K čemu jsou dobří Slováci? Jakou roli hráli při vzniku Československa svobodní zednáři? Jsou orchideje inteligentnější než hmyz? Proč pláceme před obrazy?

● **5. prosince** jde do tisku poslední číslo Interkomu roku 2023 a začalo rozesílání pozvánek zájemcům o Lemovskou přednášku v lednu ke Kosatíkovým.

● **6. prosince** ráno jedu pod Marjánku pro holter, tuším (a doufám), že vás mé zdravotní výlety příliš nezajímají, ale někdy souvisí s popisovaným SF děním. Protože jsem zapomněl, že dnešní přístroje už nebučící a nebručí, vymluvil jsem se jak z dnešního koncertu *Nezmarů* v Lucerně, tak z harfenického vystoupení u Kosatíků. Ale zato odpoledne pilím na vánoční večírek do EPOCHY a z něho na něco hodně podobného u Kristin Olsonové.

V Epoše se o mě vzorně postarala Boženka a její kolegyně, popovídá jsem si s Pepou Pecinovským, trochu se přejeď výbornými jednohubkami (ty dělala Boženka, rybí dělal i Filip, ale ty mi tak nešmakovaly). Asi s hodinovým zpožděním dorazil Zdeněk, včera morderoval KALF a potřeboval si odpočinout. Chvilku jsem mu referoval o Fénixconu, okolo půl šesté jsem si dal jeden neobyčejně dobrý řízeček na cestu, půl království za info, na čem byl smažený, a zrychleně jsem se přesunul ke Kristin. U vchodu zrovna čekala Bernie, takže jsem ani nemusel zvonit a dorazili jsme jako jedni z prvních. Pak jsem si povídal s Kristininým partnerem Petrem o umělé inteligenci a Gregu Eganovi.

Postupně dorazili Honza Vaněk s Líbou, Richard Klíčnick, Viktor Janiš, Daniel už pracoval s Benjaminem v jeho pekařství, Martina Mašinová, Geňa a několik desítek dalších lidí z nakladatelského prostředí... Vilma nestihala a Richard Podaný byl chorobný. Také už jsem se cítil trochu znavený, ale musel jsem počkat, až půjdou i Honza s Líbou a pomohou mi vydolovat kabát z hromady na věšáku. To je ta nevýhoda prvních příchozích. Na ulici jsem zformuloval maximu: *Jsou jen dva druhy lidí, ti, co mají covid, a ti, co o tom ještě nevědí.* Ale zatím na mě ještě nedošlo.

● **7. prosince** mě ráno vzbudil řidič z tiskárny, zda může kolem poledne dovézt knihy a nový Interkom. Připadal jsem si jak chlapík z anekdoty, když se dozví, že jeho mercedes spadl (s jeho tchýní) do propasti. Pak jsem odjel na kardiologii odezvat holter a zajezdit si na rotopedu. Výsledky se dozvím za dva týdny, ale mám za to, že si mě drží ve stavu, aby měli vyšší úspěšnost (% zdravých pacientů :-).

Když jsem se celý uondaný vrátil, předsíň byla zavalena hromadami *Bradbury's Shadow* a menší hromádkou Interkomů. Ještěže je ve sklepě trochu místa po CKČ.

Odpoledne rozesílám pozvánky na pondělní křest ve Statecnicích a lednovou přednášku o Lemovi.

● **8. prosince** se s Míšou vydáváme do podzemí Betlémské kaple na quest zvaný Vánoční výstava. Sestával se z následujících misí: 1: lékárna, 2: oběd na Břežance se synkem, nepřišel, 3: Levné knihy, nákup křížovek, 4: Vánoční výstava, 5: cesta do Knihobota, 6: nákup v Bille, i kulturní člověk musí jíst.

Jsem úplně mrtvý a do toho zavolá Jarda Olša z LA, nabýt energií a se spoustou plánů. Hlavně ale zařídí odvoz několik set knih z předsíňe (někdy po Novém roce ☺).

● **9. prosince** se vzpamatovávám z Vánoční výstavy, Petr Jedlička mi poslal článek o AI a Velkém jazykovém modelu pro text o Lemovi. A Česká pošta rafinovaně počkala, až bude minulý Interkom s instrukcemi o předplatném v jejich pařátech, aby zvedla poštovné, našťestí ve váhové kategorii Interkomu

jen o dvě koruny. Vsadím se ale, že toto dvojcíslo bude už v nějaké vyšší.

Mezitím oslavil náš čtenář, mecenáš, účastník prvního ročníku Ceny Karla Čapka a i jinak skvělý člověk Honza Haberle sedmdesátiny.

● **10. prosince** Ivan Adamovič připomíná 180 let význačného českého vynálezu, kostkového cukru. Při návštěvě cukrovaru v Dobrovicích u Mladé Boleslavi se mimo jiné dověděl, že hnědý třtinový cukr se do Evropy dováží bílý, vyčištěný, protože kvůli melase na povrchu krystalků by se lepil a rychle ztvrdl. A v Evropě se znovu tou melasou postříká, aby hezky „přírodně“ zhnědl.

Pak mě Míša na 9 hodin (i s cestou, ale i tak !!!) odvěkla na návštěvu ke svému bráchovi a jeho přítelkyni se sklony k meditacím, lehké esoterice a téměř věcem,

na které my vulgární materiálístě nemáme čas.

Večer se dovidám, že zemřel David Drake, autor série *Northův svět* a jednoho dílu *Honor Harringtonové*.

● **11. prosince** dělám pro Jardu Olšu, jr. galerii obrázků, které u mě nashromáždil pro monografii o českých konzulátech. Do toho se ozvala Kateřina Rýdlová z Rozhlasu (telefonní vstup do středečního „soutěžního“ pořadu), výrobci triček z Mladé Boleslavy (úprava softwaru) a Martin Petiška, že by chtěl vydat básnickou sbírku *Evropská kniha živých* (pokračování veleúspěšné sbírky *Evropská kniha mrtvých*, že jste o ní neslyšeli, tím se netrapte, já také ne).

Prostě vánoční pohoda spokojeného důchodce. Když se vše trochu zklidnilo a já měl galerii skoro hotovou, zjistil jsem, že už jsem ji jednou vytvořil sedmadvacátého ledna (2023). Buď jsem ji tehdy do LA neposlal, nebo na to Jarda zapomněl...

V podvečer jedeme do Statecnic na křest knihy *Vidličkou po mapě*, pozval jsem cca patnáct lidí, ale všichni už něco měli, jinou akci nebo chřipku. Tam jsem si v místní malé Kavárničce konečně užil trochu té předvánoční atmosféry. Z pozvaných krom místních a šéfredaktorky Gurmetu Johany dorazil jen Honza Vaněk jr. Pak jsme knihu pokřtili, já měl proslov, který se už do tohoto čísla nevešel.

● **12. prosince** pílím do Časlavské s Interkomy pro Filipa, Inku a Kristinu Haidingerovou. Tam vládl předvánoční frmol, tak jsem si chtěl jen opatřit Pevnost 12, ale už byla fuč, tak jsem si musel pořídit Pevnost Plus s přidanou čínskou fantasií *Železná vdova*. Ince se Interkom líbil, je to vlastně dárek všem členům divadelního souboru Židle, a Kristina zatoužila po reportáži z Hororconu.

Na zpáteční cestě mě napadlo, že nejsem moc daleko od Arga, tak jsem zavolal Richardu Klíčnickovi a za čtvrt hodiny byl u něj v kanceláři. Nějaký čas jsem ho pak hledal po domě, zapomněl mi říci, že je ve sklepě, kde s Jaroslavem Rónou vybíral knižní dárky pro jeho rodinu a přátele. Zapojil jsem se do toho a myslím, že jsem přispěl pár dobrými tipy a vtípem o dobré řeči

těla synovce se zlomenou rukou, který nepřízná, že pozdě zaplatil dluhy z karet. Také jsem se od Richarda dověděl, že mě naprášil rozhlasákům, šli po stopách knihy *12 nesmrtelných*, kterou jsem kdysi pro Argo za strašných obětí sestavoval.

● **13. prosince** brebentím pod vedením Jitky Asterové v pořadu *Byl jednou jeden rok* na ČRo 2, ona mezi písničkami (vesměs ABBA) mluvila o svém sportování a celorepublikovém sjezdu Jednotných zemědělských družstev a já o tom, že vznikl Fandom, a posluchači z toho mají uhadnou, o který rok jde ☺ Nejtěžší bylo za žádných okolností neříct letopočet...

Odpoledne jedeme za Tomem Štipským kouknout na obrázky, které prodává Pavlu Martinickému a Zdeňce Bouškové. Tom žije s Kateřinou z Vršovického knihkupectví a jejich byt je jako vycizelované umělecké dílko, plný knih, obrázků a obrazů, hádám, že si Kateřina vybírá výplatu v knihách.

● **14. prosince** jsme se s Frantou Novotným sešli na Břežance, přišli jsme později, než jsme plánovali, a tak nám utekla část reportu o cestě Pavla Březiny a spol. po Karibiku. Po něm utekli i zbytek společnosti, Vláďa Kejval, Pagi a Richard Šusta, tak jsme zůstali s Frantou a mezitím dorazivším Honzou Vaňkem jr. sami. Honza se podíval malý účastí, ale obvyklá omladina je buď nemocná, nebo už má vánoční povinnosti, nic už zkrátka nevydrží. Franta také nedávno prodělal nějakou chřípku, ale aspoň nám povyprávěl pár námětů, které ho v horečkách napadly, byly trochu horečnaté, ale rád bych si knihy podle nich napsané někdy přečetl. A také jsem Frantu oblažil výtiskem Bradbury's Shadow.

● **15. prosince** Miša vyrazila na výstavu Akvarely do NG, vrátila se celá utrmácená, a do toho jsme se dověděli, že k nám na Vánoce dorazí moje matka, které by dělalo problém schodiště do prvního patra. Michaela zavolala Vilmě, zda má ještě skládací postel, které se chtěla zbavit, ale brzy došli k tomu, že ta pro staršího člověka není moc vhodná a že Klímovi nám zítra přivezou jinou, kterou skladují na chalupě.

● **16. prosince** po poledni dorazili Martin s Vilmou a postelí, našťást velmi snadno sestavitelnou. Využili jsme milé, leč krátké návštěvy k předání autorských výtisků Bradbury's Shadow Vilmě a malých vánočních dárečků oběma. Pak jsme vzbudili synka a přestavěli Mišinu šatnu na malou ložnici.

● **17. prosince** jsme s Michaelou z OC6 odeslali letošní Mloky do Národní knihovny (ISBN) a do příslušných vědeckých knihoven. To je asi poslední krok letošní soutěže, pokud Pavel Mikuláščík ještě neobesílá nějaké na Parconu/Fénixconu nepřítomné autory. Vlastně ještě musím sestavit seznam autorů a

porotců, kteří dostanou lednový Interkom. Miniaturní pošta byla nacpaná balíky, jen taktak se tam ty naše nepříliš velké vešly.

● **19. prosince** slečny či paní z Vědecké knihovny v Olomouci potvrdily příjem zaslanych knih, díky tomu mám alespoň nějaký přehled, jak jsem na tom s povinnými výtisky.

● **21. prosince** jsem si měl jít pro výsledky kardia, pokusil jsem se z důvodu pekelné rýmy o odhlášení, potažmo přehlášení kontroly. Dopadlo to tak, že mobil nikdo nebral a pevná linka mi nabízela stisknout 1, 2, 0. První dvě nikdo nebral a z posledního, kam údajně mělo jít nahrát vzkaz, pravil operátor, že schránka je plná :-)

Dorazil rukopis třetího dílu *Deníku 2038* a spousta přání a novoročenek, děkuji zejména Aleši Kovalovi, Tritonu, Kiyomi Hirano a Jalně.

V pět hodin se proberu, jdu si pro čistý kapesník a na FB čtu post Miriam Löwensteinové: *Abych předešla jednotlivým dotazům, jsem živá, ze školy jsem odcházela dvě hodiny před střelením. Koreanisté zdá se taky, ještě se počítáme. Ale spousta kolegů v hlavní budově to štěstí neměla.*

Protože pod tím byl komentář v obrázkovém písmu, napadlo mě, že asi přednášela na nějaké zahraniční univerzitě, až potom jsem se dověděl o FF.

První reakce byly česky cynické: No mohlo být hůř, třeba kdyby střílel na matfyzu.

Khanal

A třeba Lucie Sulovská okamžitě přinesla o vrahovi a okolnostech víc informací, než Rakušan pustil (nebo možná i měl) v následujícím týdnu, ale pak se (asi při uvědomění si, že se to stalo tady u nás a opravdu se nás to týká) ustavil konsensus psát jen o obětech a podrobnosti o vrahovi z webu prakticky zmizely.

● **22. prosince** poslouchám **Pro a proti**: Je ale skutečně všem po chuti, že je veřejný prostor v těchto dnech zaplavený symboly křesťanských svátků? Patří vánoční stromky a jesličky i do škol a školek? Debatovat budou sociolog, redaktor serveru Alarm Stanislav Biler a teolog, kněz, sociolog a komentátor serveru Forum 24 Jan Jandourek.

Odvolávám účast na odpolední setkání v Časlavské, od pondělí smrkám a kýčám jak Vochomůrka, takže se ještě pár dní nehnu z domu.

● **24. prosince** jsem chvíli po půlnoci před vypnutím počítače ještě neuváženě refrešnul FB a tam jsem se od Ivana Adamoviče dověděl, že dvaadvacátého zemřela Eva Hauserová. O tom, že je nemocná (potažmo že se jí nemoc vrátila), jsem nic nevě-

S hlubokou lítostí oznamujeme, že se

Eva Hauserová

po krátké nemoci vydala na cestu, ze které není návratu. Žena mnoha talentů, autorka sci-fi povídek a románu, tvář českého feminismu 90. let, ekoložka, permakulturistka, překladatelka, autorka řady knih a v posledních letech také komiksů, inspirativní babička.

Odešla 22. 12. 2023 od rozdělané práce a mnoha plánů do budoucna.

děl, a když mi neodpověděla na pozvání ke Kosatíkovým ani na info, že konečně vyšel Bradbury's Shadow (s její povídkou v Cyrilově překladu), domníval jsem se, že jsou někde spolu v teplých krajích. ☺

● **26. prosince** čtu rozhovor s britským velvyslancem Mattem Fieldem, kde je citován Michael Palin z Monty Pythonů, že na světě jsou jen dva národy, které si dělají srandu úplně ze všeho: Britové a Češi.

Pak skočím na své oblíbené fórum a čtu: *Mám dilema. Neodpalovat letos rachejtle, protože se to pejskům a kočičkám nelíbí, nebo dopřát ukrajinským uprchlíkům, aby se tu aspoň na chvíli cítili jako doma?*

MEGAKUMDUM

Mám z toho dojem, že mladá generace asi opravdu nějak vyměkla, ten vtíp měl násobně víc mínusů než plusů a nakonec byl asi administrátorem smazán. Kdybych alespoň věděl, zda kvůli představě, že jde o znevažování utrpení pejsků a kočiček, nebo Ukrajinců.

● **27. prosince** zakládá Ivan Adamovič na Facebooku skupinu *Fantastika & SCI-FI* <https://www.facebook.com/groups/fantastikascifi>, jestli tam také utrácíte svůj drahocenný čas, určitě se přihlaste.

● **28. prosince** jen co odvolám svou účast na Břežance, se ozvou Daniela a Pavel Poláček, že by se tam objevili, ale možná dobře, že to takhle dopadlo, co kdyby to ode mne chytily.

V ušetřeném čase rozesílám Evino Smuteční oznámení a připomenutí termínu procházky před Silvestrovským večírkem. (Hlavně to neprohodit.)

● **29. prosince** sleduju videa architekta Adama Gebriana o přestavbě Hlavního nádraží a můj dojem je, že nejenže se v této zemi nedá nic postavit, jak říká Ondřej Neff, ale ono je to mnohdy i dobře.

Večer volá z LA Jarďa Olša, moc optimismu mi do žil nenalil, ale uděláme další knihu ☺

● **30. prosince** rozesílám novoročenky se sluneční korunou během zatmění. Asi si to chtělo pohrát s barvou, vypadá to trochu jako špatně vyžehlené prostěradlo, na kterém leží globus Měsíce.

Silvestr

● **31. prosince** čtu od rána smutné zprávy od lidí, kteří budou absentovat na dnešní silvestrovské procházce a následně večírkou, u Klíčníků jsou všichni nemocní, Radovan Zítka to nestíhá, stejně tak u Rámišových, kteří kvůli zvířátkům musí být v noci doma a o procházce se kvůli mé zapomnětlivosti dověděl pozdě. Po poledni jsme naložili knihy a pochutiny a vyrazili, já si v metru konečně přečetl doslov knihy *Dravé věci naší doby* od Strugackých, kterou jsem vezl Honzovi Vaňkovi jr. Najdete ho na straně 13.

Chvilku po jedné hodině odpolední vystoupíme v Malešicích a na protějším chodníku Honza Vaněk jr. s Libou, společně jsme dorazili ke Klímovým a kupodivu jsme byli první. Po nás ještě dorazil David s tím, že Bára ještě dospívá včerejší večer,

kdy jí nedovolil usnout nějaký o den uspišený petardový poplach. Úžice asi nejsou tak idylické, jak se zdají.

Občerstvili jsme se masovými kuličkami a já nedolal a dal si ještě misku hráškové polévky, mezitím Honza kontaktoval Tiché, kteří už byli na cestě, že se k nám připojí cestou u Lidlu. Nakonec to ale byla jen Jolana s dvojčaty, Honza odjel domů s výmluvou na podagru, ale myslím, že si hlavně chtěl v klidu zahrát na počítači.

Následoval tříhodinový pochod, asi po hodině od nás u dětského hřiště odpadly Jolana s dvojčaty a Míšou, my ostatní jsme to vzdali, když jsme cílovou rozhlednu v Kyjích spatřili daleko na obzoru. Z posledních sil jsme se dovlekli zpět, mám dojem, že ke konci byl unavený i Martin, vysuzuju to z jeho poznámky, že přece trasu připravoval s Vilmou.

V domě už byly zpátky Jolana s dvojčaty a Míšou, ale tvrdily, že také dorazily před několika minutami.

Pak přišli Viktor s Danielem a Alžbětkou. Ta se dala dohromady s dvojčaty a Daniel (čím dál podobnější mladému Sheldonu Cooperovi) se začal shánět po izopropylalkoholu, by s ním mohl připravit donesené pet-lahve na výrobu filamentu pro 3D tiskárnu. Ukázalo se, že přístup k požadované chemikálii úspěšně znemožňuje stůl, na který Vilma připravila pohoštění,

Silvestr se blíží

ni, což obnášelo dva samoohřívací kotlíky s hráškovou polévkou a husím kaldounem (s gigantickými těstovinami), mísu masových kuliček ze tří nebo čtyř plechů a spoustu pečiva a salátů. Navíc se v troubě dopékala kančí kýta na černo. Naštěstí se ukázalo, že se Daniel spokojí i s prostým acetonem, a tak jsme za chvíli viděli, jak pomocí důmyslného stroju (ze součástek také vytvořených na 3D tiskárně) rozřezává lahve na spirálu, která se po rozvinutí změnila na několikametrový proužek, který tentýž strojek (v jiném režimu) následně přepracoval na filament, tedy opět krmení do samozerného 3D tisku. Tedy pokud jsem dával pozor a vše správně pochopil.

Potom se vrátil David, který si odskočil pro Báru, a asi jako poslední dorazili Kačenka a Jára Míkovcovi, už jsme ani nedoufali, ale na poslední chvíli se dostatečně uzdravili, i když Sargo si pro jistotu přivezla elektrickou dečku, na níž na pohovce v čele salonu trávila většinu večírku.

Martin, když zrovna neasistoval Danielovi, provětral bar a míchal na požádání koktejly a drinky. Bohužel mu chyběl rum Božkov s lodičkou, který Míše ani řádově dražší značky nedokázaly nahradit. Inu proti gustu žádný dišputát.

Vilma nám prozradila, že hrášková polívka splňuje Kateřinu krutě veganskou dietu, že v ní smetanu nahradila kokosovým mlékem, takže my ostatní si ji skutečnou smetanou vylepšovali dodatečně, a komu připadla i tak příliš dietní, naházel si do ní pár masových kuliček.

V přestávkách mezi popíjením a občerstvím jsme se věnovali knihám, Miša zájemcům o hyperrealistickou kresbu skal a bordelu v lese ukazovala monografii Adama Kašpara, kterou

jsem přivlekl, já prezentoval knihy *Nové vlny*, které mi vracel Honza Vaněk jr.

Největší úspěch asi sklídila kniha *Ruzká klazika* od Daniela Majinga, kterou si Vilma přivezla ze *Žilinského literárního festivalu* (28. – 30. 9.), kde dokonce několik povídek knihy zdravotizovali a uvedli pro účastníky. Dodatečná omluva čtenářům, že tuto událost Interkom dost nepodchytíl.

Pro naše nejmladší čtenáře, slovenštiny již málo mocné, ještě uvedu, že *Ruzká klazika* má i český překlad (Labyrint, 2018).

Pak přijel Honza Tichý a dovezl Jolanino cukroví. Když ho Martin objevil, proslavil se hláškou: Kde se tu vzalo cukroví, které se dá jíst? (rozuměj žádná špaldová mouka, ale máslo, cukr, vejce ☺)

Vilma chtěla začít grilovat, ale přesvědčili jsme ji, aby to odložila alespoň do osmé, že jsme docela nasycení polévkami a předkrm, odkládat grilování se nám pak následně dařilo ještě do půlnoci.

Na chvíli se z nějakého výletu vrátila Vilmina schovanka Valerie, ale okolo deváté zmizela na nějakou párty s věkem přiměřenějšími účastníky. V osm hodin, jak bylo předem ohlášeno plakátkem na krbové římsě, došlo na avizovaný kulturní program, tedy Vánoční příběh tuším z pera Michaela Swanwica v Honzově překladu a přednesu.

Pak jsme vzpomínali na Evu, Honza četl úryvky z jejího Australského deníku, který chce přeložit do angličtiny, aby se v Klokánii dověděl, jak na ni tehdy zapůsobil.

Viktor dal k lepšímu svou zkušenost s divadelními režiséry, kteří tesařskou šířičinou osekávají jeho překlady na dřev pochopitelnou většinou divákem. Toho dotyční nejspíše posuzují podle sebe, protože ani oni nebyli schopni pobrat hříčku založenou na žertovné záměně spisovatele Gore Vidala a ekologického podnikatele a kandidáta na prezidenta USA Al Gora. Asi se pohybuju v divné bublině, kde každý alespoň o jednom slyšel, někteří o obou a z nich část i četla některou z pěti u nás vydaných Vidalových knih.

Já s Martinem probíral další věžeňskou hádanku, abych měl v následujícím roce o čem přemýšlet. I jemu snad zabrala asi tři dny.

● **1. leden 2024** Už okolo půlnoci začalo v Malešicích poprchávat, tak na rozšířené pergolu vyběhly jen děti s prskavkami a nejotužilejší dospělí, připili jsme si bublinkami a do jedné hodiny jsme zpracovávali, že jsme o rok starší. Pak už to Vilma nevydržela a nastartovala gril, aby zase ona zpracovala alespoň malou část připravených klobásek, sýrů, marinované zeleniny a slaniny.

Okolo druhé už některé děti začaly jevit známky ospalosti, a tak jsme započali večírek rozpouštět. Vilma odněkud vyčarovala krabičky, ve kterých loučícím se hostům rozdávala nespocívané dobroty.

Jára s Kateřinou nás dovezli až domů, já ale tušil, že by to s mým usínáním nebylo ono a ještě skoro do pěti u počítače doháněl, co jsem loni nestihl. Následující zbytek dne nabíráme sílu k vykročení do nového roku ☺

● **2. leden** je mezinárodním dnem science fiction. Je to proto,

že se toho dne v roce 1920 narodil Isaac Asimov. Narodil se na území Ruska, ve vesnici Petroviči poblíž běloruských hranic (v roce 2007 měla 265 obyvatel) jako Izák Judovič Ozimov. Již ve třech letech projevil dostatek anticipačních schopností a odstěhoval se s rodinou do USA.

Ivan Adamovič

● **3. ledna** poslal Franta Houdek únorovou vědu, geniálně odhadl, že rok 2024 začneme dvojčíslem. A také velmistr fantastiky J. R. R. Tolkien by oslavil 132. narozeniny.

● **4. ledna** pilím z dvakrát odložené kontroly od felčarů do Časlavské. Během cesty metrem se nějak změnilo klima, roční období či zeměpisné pásmo a vylezl jsem do monzunového deště. Naštěstí jsem u Filipa a Tes trochu oschl, zakoupil Pevnost a poslední loňskou XB-1 a hlavně *Křídločky*, škoda, že v mém okolí nejsou nějaké hodné a věkem přiměřené děti, které by si knihu zasloužily.

Vpodvečer se mi dovolal Pavel Kosatík, že ze zdravotních důvodů musíme přesunout přednášku u Lemovi. Hovor byl asi třikrát přerušen, co se dělo, jsme se dověděl až v sobotu.

● **5. ledna** rozesílám odvolání přednášky a následného večírku. Ještě že jsem tak dlouho váhal s rozesláním připomenutí téhož, čekal jsem, až to bude méně než za týden, aby někteří poletové nepřišli o středu dříve.

● **6. ledna** píše Ondřej Neff: Vláda špatná, opozice ještě horší, na východě válka, na jihu taky, na severu mráz minus třicet a na západě se zbláznili. Copak kručínal fagot není žádný potěšující námět? Copak vás to taky neotravuje, furt čist o blbcích a darebáčích? Ale ano. Přece jenom ze světa nezmizelo všechno potěšení, například tradice Tří králů stále žije.

Ráno padla mlha a dovidáme se, že Letiště Václava Havla jede v nouzovém režimu, ve čtvrtek blesk uhodil přímo do budovy meteorologické stanice a způsobil výpadek centrálního sběru dat ze systémů sledujících parametry na letišti. Kouknu, v kolik mi volal Pavel a na synkuv dotaz na Skypu, zda je bouřka či nám uletěla střecha, a docela to časově odpovídá, vše okolo půl šesté. Tolik k radostem života na předměstí.

Na NYX dávám výzvu ohledně Euroconu 2024 a Worldconu 2025.

● **7. ledna** si okolo poledne pustím ČRo Plus a ve chvíli, kdy se Jakub Záhora z Centra pro výzkum míru začne odvolávat na názory expertů a expertek, dopředu vím, že z něj budou padat protiizraelské srágory, nespletl jsem se ☺

● **8. ledna** mám v tiskárně asi tři knihy současně a na každé je něco špatně, pomalu ztrácím přehled.

● **9. ledna** proběhl v Čitárně Unijazzu **Dlouho očekávaný tolkienovský dýchánek**. Účastníci si vyslechli názory a příběhy redaktorů Viktora Janiše, Víta Penkaly a Martina Šusta, překladatele Martina Světlíka a největšího českého fanouška tolkienova díla Starého Brala, Lukáše Bajgara, kteří se podělili o své jedinečné pohledy na Tolkienovo dílo. Mistr po sobě zanechal mimořádně rozsáhlé dílo, takže díky péči editorů, jako byl jeho syn Christopher, vycházejí tolkienovské „novinky“ i dnes, padesát let po autorově smrti. V Argu takto vyšel *Pád Númenoru* a příběh *Berena a Lúthien*, jehož překlad trval přes pět let.

● **10. ledna** zemřel spisovatel Terry Bisson, autor knihy *Medvědi objevují oheň*. Ach jo.

Oslava Arthura Ransoma

● **13. ledna** v klubu MAT slavíme 140. výročí narození Arthura Ransoma, autora knih *Boj o ostrov*, *Holubí pošta*, *Klub Lysek* a dalších, o kterém František Novotný napsal knihu *Za tajemstvím Vlaštovek a Amazonek*.

Členové klubu (vedle Franty a Lindy také třeba Hana Kubelíková a Jiří Šulc) a hosté jako já nebo mořeplavec osamělec Jaroslav Ročák vyslechli přednášky Franty Novotného, připili šampaňským na Mistrovu počest a snědli dort. Tedy sotva polovinu, z patnácti očekávaných hostů dorazilo jen devět, Michaela ulehla s rýmou, nemocný byl v minulosti Společností řádem Vlaštovky (aspoň doufám, že se tak jmenuje) vyznamenaný Ondřej Müller a ostatním nejelo auto či je přemohly problémy vyššího středního věku.

S překvapením jsem zjistil, že členkou klubu je i moje spolužačka z matfyzu Jarka Malá, od které jsem se dověděl, že její manžel profesor Honza Malý, také spolužák, zemřel 28. srpna 2021.

● **14. ledna** slavíme mezinárodní den logiky (výročí úmrtí moravského rodáka Kurta Gödela a narození Alfreda Tarského).

● **15. ledna** Martin Šust napsal, že dnes zemřel Howard Waldrop (1946-2024), známý zejména jako výborný autor science fiction povídek. U nás mu bohužel chybí jakýkoli povídkový výběr, jenž by jeho proslulost v tomto směru potvrdil. Známe ho jen díky několika pracím z časopisu *Ikarie* a rozmanitých

antologií. Jeho nejznámější práce jako „The Ugly Chickens“, „Flying Saucer Rock & Roll“ či „Night of the Cooters“ tak na český překlad stále čekají...

Na Plusu hovoří Bára Tachecí s Tomášem Pojarem, poradcem vlády pro bezpečnost. Evropa procítá: Začíná zbrojit, měnit pohled na migraci a brzy přehodnotí i postoj ke Green Dealu, soudí muž s pověstí politického jestřába. A Rusko ve válečné ekonomice nazývá Sovětským svazem 2.0. Vizte:

„Vždy se musíte dívat na sklenici, jestli je poloplná, nebo poloprázdná. Ještě asi před dvěma lety někdo vážně uvažoval o taxonomii na zbraně. To znamená, že by se měřila produkce CO₂ u tanků, raket, stíhaček – to by byla samozřejmě

sebevražda. V tuto chvíli to už nikdo nenavrhuje, což je obrovský posun správným směrem. A to, že to někdo vůbec navrhoval a myslel vážně – a nebyli to jednotlivci, protože měli poměrně širokou podporu –, je dostatečně varovné.“

Samozřejmě, kdyby Pojar nebyl slušný a jmenoval, tak nám dotyční soudruzi vysvětlí, že to mysleli tak, že si ze dvou stejných dobrých stíhaček máme vybrat tu ekologičtější. A kdyby došlo na to, proč ještě dnes některé banky odmítají úvěrovat zbrojovky, tak zázračně zapomeneme na svůj socialisticko-pirátský background a dovíme se, že soukromé banky mohou úvěrovat, koho chtějí. :-)

● **17. ledna** uspořádal Pavel Kosatík přednášku o Johannesu Keplerovi. Bohužel o ní následně referoval tak stručně, že se toho musím ujmout já. Ten den nás od rána, vlastně už od úterý strašili hrůzostrašnou ledovkou, ještě ve dvě hodiny se zdálo, že toho budeme ušetření, ale pak na rosníčky došlo. Vyrázili jsme s Michaelou o něco dříve, abychom v základním táboře na nástupišti metra Malostranská shromáždili naši výpravu, tj. Dalibora a Danu Čáповy, Roberta Rameše a Viktora „stále telefonujícího“ Janíše. Tramvaj jsme se dostali k Pražskému hradu, opatrně proklouzali nádvořími a Matyášovou bránou na Hradčanské náměstí a pak ke Kosatíkovým. Tam už na nás čekali Petr Svoreň a Dáša Heřtová a Míšin brácha s přítelkyní. Ze známých pak ještě dorazil Bohouš Šír s manželkou a potuloval se tam i Cyril Svoboda. Toho jsem si ale všiml až po přednáš-

ce, protože přicházeli další a další hosté, Pavel měl pravděpodobně v době své rekonvalescence na lůžku hodně času na telefonické zvaní lidí ze své gigantické sociální bubliny. Takže přišla řada astronomů, astrofyziků, historiků vědy a samozřejmě i pár nás, scifistů. Později se mi svěříl, že dodnes netušil, že mají padesát židlí, ale Dita prý přítomné sečetla a všichni na něčem seděli. ☺ Pravda, oba jsme počítali, že část hostů odřekne kvůli respiračním chorobám a část se zalekne ledové polízanice v ulicích, ale zjevně se to týkalo jen té skupiny, kterou jsem zval já (nedorazili Richard Klíčnik a JWP).

Přivítání knihy Vidličkou po mapě v Božské lahvi

Přednášející Vojtěch Sedláček (představil nám jej Pavel, možná jsem ho někdy v dávnověku potkal ve VÚMSu, kde také pracoval) pojal Keplerovské téma značně zešíroka, vlastně v klasické tradici od starých Řeků a možná i Babyloňanů, prvních map oblohy. Mně třeba přišlo jako docela intelektuální výkon zařadit Slunce mezi hvězdy. Vždyť jedny jsou vidět pouze v noci a druhé jen za dne. ☺ Připomněl slavné a nesmírně přesné měření obvodu Země provedené Eratosthenem z Kyrény, které však nějak časem zapadlo a nahradilo jej jiné, méně přesné, ale s lepším PR, takže se dostalo i do Ptolemaiovy kosmologie. Z té vycházel Kolumbus a díky tomu si troufí na cestu do Indie západním směrem, protože si myslel, že bude sotva třetinová. Pak jsme se dověděli spoustu podrobností o vztahu (chudého) Johannese Keplera a velmože vědy Tychona de Brahe, jeden přijel do Prahy s mošnou a druhý se sedmnácti vozy majetku, o mnohaletém konfliktu s Galileem, který se asi dost lišil od svého zpodobnění Bertoldem Brechtem, nebo o potížích s císařským matematikem Raymarem Ursou. Což byla také zajímavá postava, i když docela hajzlík. Do osmnácti let pásl prasata u svého otce, pak si někdo všiml, že je nějak nezvykle chytrý, a dotáhl to až na dvůr Rudolfa II. Pak jsme si prosvištěli tři Keplerovy zákony, předtím jeho umnou konstrukci vložení pěti platonských těles do vepsaných a opsaných sfér jednotlivých tehdy známých planet, o tom, jak byla dlouho, a nejen z estetických důvodů, odmítána jeho (geniálně vypočtená) představa eliptických drah planet a spoustu dalšího.

Zpáteční cestu jsme přežili s neprelámanými údy díky Dáše a Petrovi, kteří nás vzali taxikem na Bořislavku.

18. ledna vyrazím do Božské lahvice na tentokrát oficiální (Argem organizovaný) křest Dášiny knihy *Vidličkou po mapě*. Ze mnou pozvaných dorazil jen Robert Rameš, Miša si netroufala do špatného počasí (takhle dva dny za sebou). Knihu pokřtili Geňa a redaktorka Ivana Tomková, která vymyslela název.

Přišel jsem o něco dříve, tak jsem si sedl k Johaně z Gurmetu a klábosil hlavně s ní, když jsme neposlouchali Dášiny gastroglosy z NY a Washingtonu DC. Robert musel asi po hodině

na další směnu, pak se vytratili lidé z Arga a novinářky a nakonec v kavárně cca do deseti zůstali jen Dáša s rodinou a já.

A aféra dne: tady se člověk prostě nezavděčí. Babiš jednou jedinkrát řekne pravdu, a hned se za něj omlouvají. (Mluvil o magorech v Rakousku a následovala omluva poslance TOP 09.)

● **19. ledna** jsem usínal s mobilem u postele a s myšlenkou, že ráno budu muset vstát dřív, protože z tiskárny dovezou nějaké knihy. To mě tak rozhodilo, že jsem zabral někdy před pátou. Řidič byl ještě docela ohleduplný a probudil mě až v devět s tím že přijede tak za půl hodiny. Proházel jsem závějí cestičku k vrátkům a za chvíli tu byl. Po zbytek dopoledne jsem byl jak praštěný pytlek, probírala mě až senzační zpráva, že: *Děkan DAMU vyhlašuje výběrové řízení na obsazení funkce ombudsovy pro DAMU.*

● **20. ledna** jsem v poště našel dopis s CDčkem od brněnského nakladatelství Defensor pacis (pojmenovaného podle stejnojmenného protipapežského spisu Marsilia z Padovy) s několika bestsellery uvnitř (namátkou *Poselství Grálu*, *Desatero Božích příkázání*). Napadlo mě, na jaké publikum cílí, kdo pod čtyřicet má ještě CD mechaniku? Až mě František Argentinský zase vytočí, třeba na to kouknu.

● **21. ledna** nás odpoledne navštívili Mikovcovi, abychom se společně zocelili před nadcházejícím ponděním. Sargo donesla svůj pověstný kedlubo-mrkvovo-sýrový salát, který má sama lékařsky zapovězený, ale našťastí si mohla bez následků pochutnat na našem ovocném. Jára nám donesl český překlad *Ruzské klasyky*, přečtete si o něm zítra, Miša konečně Sargo předala vánoční dárek nakoupený na velké výpravě u Toma Štípského. Já se s Járou pokoušel rozluštit věžeňskou hádanku Martina Klímy, ale nepodařilo se nám zobecnit mé řešení platné pro dva vězně (ani pro tři).

● **22. ledna** nás ráno překvapila zpráva, že ve věku 53 let zemřel Václav Vlk, předseda Českého helsinského výboru, autor článků upozorňujících na případy, kdy si stát uzurpuje příliš z naší svobody, pro mě však byl hlavně členem středoškolského SF klubu *Cargo*, který v roce 1987 vydával fanzin *Centrum* (příloha školního časopisu Třebešník). **Zdeněk Rampas**

pokračování ze str. 1

Vděčil jsem Evě za víc, než jsem si uvědomoval.

Nejde jen o její workshop, kam jsem se v mladistvé pošetilosti přihlásil.

Nejde ani tolik o to, že, jak to vyjádřila Linda Sokačová, „v mých teenagerských letech zásadně formovala mé feministické směřování“.

Ale éra Eviny největší aktivity se shodovala s obdobím, kdy jsem bral scifistický rozum a vstupoval do fandomu. Prakticky v každém čísle Ikarie, a když jsem ho začal odebírat, Interkomu bylo pár odstavců nebo stránek jejím nezaměnitelným stylem. A já, aniž jsem si to plně uvědomoval, jsem se z nich učil, jak vypadá dobré... čemu se na západě říká fan writing. Mnohé z Eviných reportáží mi utkvěly v paměti natrvalo. Byly obsáhlé, podrobné, včasné, svižné, všímavé, vtipné, klidné i pořouchlé, jak říkala... Bral jsem to tehdy jako samozřejmost; a asi jsem jí nikdy přímo nepoděkoval.

Jan Vaněk jr.

Velmi se mě dotkl odchod Evy Hauserové. Hodně jsem s ní prožila a dost jsme si rozuměly.

Daniela Kovářová

Dřív než s Evou jsem se v roce 1984 setkal jako porotce Ceny Karla Čapka s jejími povídkami *Setkání s partou výtržníků* a *Blažení šišůti*, které později popsala jako povídky o čilých stařečcích, kteří demolují parkové zařízení z ryzího dřeva a usedlá mládež je krotí, a o vesmířanech, jejichž civilizace byla celá bytostně zrušovaná a kteří drželi svoji loď pohromadě silou vůle, sborovým zpěvem a vykřikováním nadšených hesel. Ačkoli už obsahovaly všechny Eviny charakteristické ingredience, tento rok ještě obě mezi takřka třemi stovkami ostatních zapadly (soutěž tehdy měla jen jednu kategorii bez ohledu na rozsah a téma prací). Eva to ale nevzdala a v následujícím ročníku se již *Glutamčín důležitý den* podělil s Pavlem Kosatikem o místo na sedmém stupni vítězů. Zúčastnila se Parconu v Pardubicích, získala tam první kontakty a brzy se zprvu přes literární zaměřené kluby stala jedním z neaktivnějších členů pražského fandomu. Třeba jen do předrevolučního Interkomu napsala bezmála třicet recenzí a reportáží, ale spolupracovala i s řadou jiných fanzinů.

Pokud mě paměť neklame, jako porotce mě zaujaly hlavně její biopunkové povídky, na které sedělo ono přirovnání s levodcem, který skrývá devět desetin pod vodou. Autorka nás neohromovala vědeckými podrobnostmi, ale čtenář cítil, že neříká všechno, co o věci ví, a to, co říká, vyvozuje z široké základny znalostí a praktické práce v laboratoři. Vedle toho v tu dobu již měla dva syny a věděla tak o životě víc než většina ostatních autorů.

Takže Mlok, kterého si odvezla v roce 1988 z Ostravy za povídku *U nás v Agonii* (doba byla taková, že mohla vyjít jen pod názvem *Zítřek v Agonii*), byl víc než zasloužený.

Mezitím ale, desetiletí předtím, než se z obojího stala ideologie, s Carolou Biedermannovou obohatila myšlení fandomu a tematiku české SF o feminismus a ekologii. Tato témata vnášela i do našich diskusí o smyslu sci-fi a fantasy, s Egonem Čiernym třeba vedla z feministické pozice nesmiřitelnou polemiku

ku o Barbaru Conanovi (a to tehdy ani jeden z nich netušil, že mají stejné totemové zvíře, hrocha).

Eva byla nesmírně přátelská a pohostinná a svou domácnost proměnila v salón, který někdy v žertu nazývala Doupě uzurpátorky. Scházeli jsme se u ní obvykle ve středu, ke zvláštním příležitostem rozesílala vlastnoručně vyrobené pozvánky, vlastně malá umělecká dílka, vzpomínám si třeba na artefakt vytvořený pro večírek na počest knihy Honzy Hlavičky *Hurá, hřbitov jede*. Častým motivem pozvánek byly Eviny kočky s ruskými znějícími jmény (Olga Pavlovna, Trofim Denisovič a tak), které nám pak dělaly společnost.

Občas se u Evy objevoval Ivan Kmínek, který nás pak vozil autem domů; v té době, hlavně na podzim, padala v Praze, i na Hanspaulce, taková mlha (Eva nebojovala za ochranu životního prostředí jen tak pro zábavu), že si před cestou musel dát pár piv, aby se v tom nebál řídit. V Doupěti uzurpátorky jsme několikrát slavili i Silvestra. Asi nejpamátnější a bohužel jediný, na který mi chřípka nedovolila dorazit, byl ten, kdy Eva rozdala přítomným barvy a společně pomalovali stěny a strop vstupní haly kresbami s fantasticko-erotickými motivy. Doneslo se mi, že neobyčejnou kreativitu projevili Pavel Kosatik, Vilma Klímová a Ivan Adamovič. Samozřejmě vedle hostitelky, malování bylo jejím dalším talentem.

Na jeden takový večírek jsem přivedl čerstvého navrátilce z Velké Británie Cyrila Simsu, se kterým Eva později strávila třicet let života.

Po roce devadesát uplatnila Eva všechny své talenty a vše, co se naučila při práci pro fandom, v redakci Ikarie, kde vychovala novou generaci přispěvatelů. Martin Gilar o tom napsal: „Málo lidí tuší, že Eva v Ikarii vedla autorský workshop, který kromě mě navštěvoval i Honza Vaněk jr., David Horák, Slávek Švachouček, Jaroslav Petr a další autoři. Dodnes na to vzpomínám.“

Využila také nové možnosti k cestám za fanoušky SF do Austrálie a na evropské cony, ze kterých psala vtipné reportáže. Devadesáté roky s jejich energií by si zasloužily větší prostor, ale jak se říká, kdo si devadesátky pamatuje, ten je neprožil.

Po roce 2000, kdy se vydávání SF a fantasy změnilo jen v další průmysl, věnovala Eva většinu volného času zahradničení, zvláště permakulturním zahradám. Na SF a fandom ale nezanevřela, zůstala otevřená jiným názorům, odebírala a četla například Interkom, přestože nejméně s polovinou jeho obsahu nejspíše nesouzněla.

Dočkala se i vnoučat, se kterými zažila hodně radosti a kterým teď bude chybět.

Odešla náhle a předčasně, její poslední blog na iDNES byla recenze knihy *Hledání dobré smrti, putování světem za posmrtnými rituály* od Caitlin Doughtyové, kde píše: *Autorka osobně by si nejráději vybrala obřad, kde mrtvé tělo sežerou supi – problém je, že supů může být na některých místech světa nedostatek, protože je zlikvidovalo léčení dobytky diclofenacem. Co se mě týče, pokud bych si OPRAVDU mohla vybrat, pak by se mi osobně nejvíc líbilo, kdyby mé tělo rozemleli do kočičích konzerviček.*

Zdeněk Rampas

Erula s roztažinkami

Na tento román vzpomínám každičký den. Bez přehánění. Kdykoli mímám nějaký novinový stánek – a já pokaždé mímám alespoň dva nebo tři, ať už mám namířeno kamkoli. Vzpomínám na onu naprosto fantastickou scénu, jež za sovětských časů způsobovala žaludeční vředy a záchvaty nenávisti vůči autorům, kteří dokázali s takovým gustem udeřit do bolavého místa. Vzpomínáte? *Spatřil jsem knihy. Měli tady úžasné knihy. Měli tady Strogova, a to s ilustracemi, o jakých jsem jakživ neslyšel. Měli tady Proměnu ideálů s předmluvou od Saragona. Měli tady třísvazkové vydání Waltera Münze, obsahující i jeho korespondenci. Měli tady téměř všechno od Faulknera. Měli tady Novou politiku od Webera, Protipóly velkoleposti od Ignatovové, Nevydaný Siang Ši-kchuj nebo Dějiny fašismu z edice Paměť lidstva... Měli tady čerstvé časopisy a almanachy, měli tady kapsní průvodce Louvrem, Ermitáží či Vatikánem. Měli tady všechno. „Taky nefituje...“ „Ale zato má roztažinku!“ „Neke...“ Popadl jsem Münze, strčil si první dva svazky do podpaží a otevřel ten třetí. Dosud nikdy v životě jsem neviděl Münzovy kompletní spisy. Ukázalo se, že kniha obsahuje dokonce i dopisy, které napsal během emigrace... Ne, Münze jsem na žádném stánku zatím neviděl. Ale Pondělí začíná v sobotu jsem si tam kupoval. A také Solaris. Za směšné peníze. Jistě, ne bezplatně, ne „na vrub osobního fondu“. Ale rozhodně to k tomu nemělo vůbec daleko. Dokonce i tohle se jim tedy podařilo jasnořířit...*

V roce 1965 vyšla nová kniha bratrů Strugackých, která obsahovala dva krátké romány: *Pokus o útěk* a *Dravé věci naší doby*. *Pokus o útěk* byl poprvé publikován již v roce 1962, doslova o dva týdny dřív než *Jeden den Ivana Děnisoviče*, a znamenal průlom v tvorbě bratrů Strugackých, v sovětské fantastice a vlastně i v celé sovětské literatuře jako takové. Čistě formálně sice pojednával o kontaktu se zaostalou civilizací na vzdálené planetě Saula, ovšem neformálně se jednalo o první dílo, které otevřelo „lágrové téma“. Pozorní redaktoři nakladatelství Mladá garda si to závčasem uvědomili a pokusili se posunout důraz, kladený románem, na jiné věci. Co se *Dravých věcí naší doby* týče, tato kniha sice vyprávěla o budoucnosti, ale tato budoucnost byla z hlediska tradiční fantastiky přinejmenším podivná: Vůbec se tam nemluvilo o dobývání kosmu a místo četných kyberů se v knize vyskytoval pouze jeden, a ještě k tomu využívaný v rozporu se svým původním určením... Budoucnost, kterou líčily *Dravé věci naší doby*, byla světlá, rozmanitá a blahobytná. A zároveň zcela nekomunistická.

Boris Strugackij vzpomíná, že se úmysl napsat takovýto román zrodil v létě 1963, kdy Arkadijovi během rodinné dovolené v Lotyšsku otravovala život skupina jakýchsi narkomanů, která se ubytovala v sousedství. Nutno podotknout, že drogo-

vá závislost tehdy v SSSR, a koneckonců i jinde ve světě, představovala poměrně zřídka jev. Některé prvky a některé myšlenky, vyskytující se v knize, však lze naleznout již v o něco starším autorském záměru, nesoucím provizorní název „Benny Durov na planetě měšťáků“. Co byl tento Benny Durov zač a proč se na onu planetu dostal, o tom se dějiny nešíří a autoři na to dočista zapoměli. Ovšem jeho nerealizovaná dobrodružství zcela jistě stojí u zrodu jak *Je těžké být bohem*, tak posléze i *Obydleného ostrova* a mezitím výraznou měrou ovlivnila také *Dravé věci naší doby*.

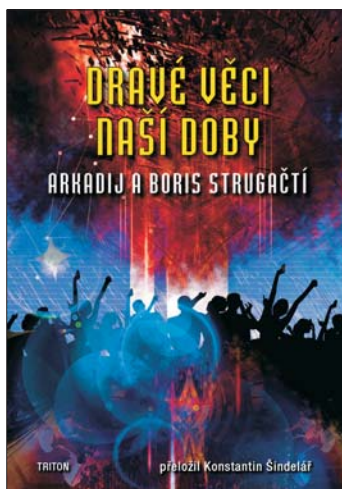
Román se měl původně jmenovat *Potkání*, ale již v říjnu 1963 se zrodil název převzatý z *Monologu beatníka* Andreje Vozněsenského, kterážto báseň vyšla v prvním výběru z jeho poezie, otištěném v časopise *Znamja* v roce 1961. Právě tehdy se zřejmě objevilo také motto ze stejné básně, jež ale autoři později nahradili tím současným, z *Exupéryho*.

Palubní inženýr Žilin, čtenářům dobře známý z *Cesty na Almateu* a *Tachmasib letí k Saturnu*, zde vystupuje v nové úloze: Právě dorazil do Země hlupáků (jak se nejčastěji označuje onen stát, v němž se *Dravé věci naší doby* odehrávají) jakožto agent mezinárodní organizace (Rady bezpečnosti, ačkoli zda se jedná o nám známý orgán OSN, je samozřejmě diskutabilní), aby zjistil, jaký je původ zahradné nové drogy a jakým způsobem se šíří. Ubytovává se tedy ve městě, kde kdysi pomáhal s potlačení fašistické vzpoury, a začíná zkoumat situaci. Během svého pátrání prochází dvanácti kruhy ráje. Konzumního ráje, nutno podotknout. Ale přitom se příběh odehrává v neokapitalistické zemi, a to v době posledních křečí pomíjejícího společenského zřízení a zároveň v době vítězného tažení komunismu, jak bylo jasně ukázáno v románu *Tachmasib letí k Saturnu*, tedy předcházející knize o Žilinovi a jeho družích.

Kniha vznikala v únoru a březnu 1964, finální podoby nabyla v listopadu téhož roku a definitivní text byl následně odevzdán 7. prosince. Autoři znali rizika, která s sebou tento román přináší, ale poněkud lehkomyslně se domnívali, že cenzura nechá problematické prvky bez povšimnutí – obzvláště poté, co do textu vnesli určité úpravy a „uhladili hrany“. Nakonec jim ovšem nepomohl dokonce ani „zaštiťující doslov“ z pera tehdejšího nestora sovětské sci-fi Ivana Jefremova. V létě 1965 bylo vydání knihy pozastaveno cenzurou a publikaci až po řadě peripetií umožnila teprve řada úprav a dodatečně vložených vsuvek, pozměňujících původní autorský záměr i celkové vyznění románu.

Co vlastně přimělo cenzuru zbystřit, co rozdráždilo ideologické buldoky?

Země hlupáků zjevně není socialistický ani komunistický stát. Zároveň ovšem to, co román líčí, ani v nejmenším nepří-

pomíná stereotypy, které se v těch dobách běžně používaly při popisu „úpadkového kapitalismu“. Chybí zde utlačovaná dělnická třída (o rolnících nemluvě) a obyvatelé města to vlastně s prací celkově nijak zvlášť nepřehánějí. Zato se tady vyskytuje řada detailů, které působí velice vábivě. Neexistuje deficit žádného zboží a ledasco se dokonce rozdává úplně zdarma. Jak to ve svém článku *Pro koho píší autoři fantastiky?* vyjádřil spisovatel Vladimír Němcov (list Izvestija, 16. ledna 1966): „Ukazuje se, že věci nejsou ani tak dravé jako spíše lákavé.“

Což nezástalo bez povšimnutí.

Jako první na hlavní prohršky autorů poukázal jistý doktor ekonomických věd M. Fjodorovič, a to v článku, publikovaném na stránkách Literárních novin (10. února 1966):

„Děj románu se odehrává v Zemi hlupáků. Ovšem co je to vlastně za zemi a jaké v ní funguje společenské zřízení? Na tuto otázku nacházíme v románu zhruba následující odpověď: Země hlupáků je země, která dosáhla absolutního materiálního blahobytu. Lidé v ní pracují všehovšudy čtyři hodiny denně a dostávají všechno, co potřebují. Ve volném čase se oddávají nejružnějším smyslovým potěšením, a to nezřídka velice přízemního rázu. Výsledkem absence jakýchkoli starostí a duchovních zájmů je to, že obyvatelé Země hlupáků upadli do mravní apatie a všichni bez výjimky se stali buďto alkoholiky, nebo narkomany, anebo dokonce alkoholiky i narkomany zároveň.“

Ale přece jen – jaké je společenské zřízení Země hlupáků? Autoři odpovídají pouze jediným slovem: neokapitalismus. Ovšem kapitalismus, i když je „neo“, nadále zůstává kapitalismem. Právě tohle ale Strugačtí ve svém románu opomíjejí. Vzniká tedy dojem, že je Země hlupáků jakousi beztřídní společností. A v tom tkívá klíčové a naprosto zásadní pochybení autorského záměru.“

Upřímně řečeno, ty nejnegativnější a nejznechucenější recenze románu (například J. Kotljara v časopise Oktjabr [Říjen] 4/1967 nebo V. Saparina v časopise Kommunist 12/1967) se převážně shodovaly na tomtéž: Jak je možné líčit kapitalistickou společnost v natolik lákavém světě? Nelze v tom náhodou spatřovat odklon od marxistických ideálů? A kdo vůbec autorům takové vidění světa dovolil?

Tupost ideologů začínajícího období stagnace (mimochoodem, hlavním účastníkem tažení proti románu byl pozdější „stavbyvedoucí perestrojky“ A. Jakovlev) jim bránila, aby si povšimli, že Strugačtí jako vůbec první vytáhli do boje proti konzumerismu, který se dostal do společenského popředí právě v době, kdy na autory skoro všichni kritikové pilně kydali špinu. V roce 1965, tedy ve stejném roce jako *Dravé věci naší doby*, vyšel v Paříži román s kratším názvem než dílo Strugacových – jmenoval se jednoduše *Věci*. Jeho autorem byl Georges Perec, mimochoodem rovněž autor fantastiky, třebaže slávy a uznání se mu dostalo z jiných důvodů. Román získal prestižní Renaudotovu cenu a v SSSR byl v roce 1967 otištěn na stránkách literárního časopisu *Zahraniční literatura* (Inostrannaja literatura) – a to hned po „fantastickém čísle“, na němž se podíleli také Strugačtí. Publikace románu neprodleně odstartovala kritiku konzumního způsobu života na stránkách denního tis-

ku. Šlo zde totiž o to, že dokonce i nesmělé reformy A. Kosygina, jež ve výrobě položily o maličko větší důraz na prospěch každého jednotlivého pracovníka, znamenaly boom zájmu o věci a materiální blahobyt, který ovšem stát lidem jednoduše nebyl schopen poskytnout.

„Vřelé“ přijetí románu *Dravé věci naší doby* ze strany kritiky a ostatně také celkově ostražitý postoj k tvorbě bratrské dvojice (plný očekávání, zda definitivně upadnou či neupadnou do stranické nemilosti) měly za následek, že u něho velice dlouho (celých patnáct let!) nedošlo k novému vydání a kniha znovu spatřila světlo světa teprve v roce 1980 v Baku a v roce 1983 v Kišiněvu (nutno tedy podotknout, že nikoli v hlavních nakladatelstvích v Moskvě nebo Leningradu). Během té doby se výtisky prvního vydání v knihovnách dočista ošoupaly, nebo dokonce zcela zmizely...

Mnohé z výpadů proti této knize se budou dnešním čtenářům nejspíš zdát podivné a nepochopitelné. A vlastně ani svět, popisovaný v románu, jim nebude připadat fantastický, jelikož řada věcí na jeho stránkách zevšedněla a obklopuje nás na každém kroku.

Začátkem 60. let minulého století ovšem obyvatelé Sovětského svazu vnímali *Dravé věci naší doby* úplně jinak. Od skončení ničivé války ještě neuplynulo ani dvacet roků, a zatímco v metropoli a velkých městech již bylo mnohé opraveno a obnoveno, v zapadlých končinách se všechno jevílo naprosto odlišně. Když si autor tohoto článku – tehdejší školák, který bydlel v dřevěném domě v sibiřské vesnici, kde nebyly vyasfaltované silnice, kde chyběly lednice, pračky, televizory, magnetofony, telefony a klimatizace, kde dokonce nebyl ani vyhřívaný záchod, sakra – četl o přepychovém životě v Zemi hlupáků, vnímal to všechno jako neuskutečnitelný sen.

Bylo zajímavé sledovat, jak se po uplynutí určité doby jednotlivé prvky románu postupně proměňují ve skutečnost – ty prvky, které člověku zprvu připadaly jako něco naprosto neuvěřitelného. Tak například, kde se vzali, tu se vzali, objevili se v naší vesnici takzvaní „páskové“, tedy mladí lidé, vynikající svým výstředním oblečením a účesy. Kam se na ně hrabali nějakí artmani!

Mimochoodem, poznámka k artmanům: Boris Strugackij vysvětloval, že to jsou zastánci radikální izolace od všeho přírodního, jacísi antinaturisté. Vzpomeňte si na Žilinovo první setkání s artmanem. V naší době to ovšem zní spíš jako popis setkání s vaperem, kuřákem elektronických cigaret, byť zkrešený a z druhé ruky.

Ale určitá míra zkrešenosti je signálům z budoucnosti koneckonců vlastní...

A teď si představte taneční večer v předsáli vysokoškolské koleje, s primitivními světelnými efekty, ale zato s reproduktory na plné pecky. Diskotéka... Nefalšovaná třepanda! A co teprve když se objevili první dýdžejevy...

Žádný křus se nakonec přece jen nevynořil, ale zato z drog (a narkomanů) se stalo něco naprosto všedního.

První zahraniční mýdlové opery, vysílané v televizi (Mladí a neklidní, Esmeralda, Dallas) si okamžitě získaly nespočet fanoušků, dychtivě přilepených k obrazovkám, pro které bylo vy-

nechání jediného dílu životní tragédií. A přitom to jako první popsal právě Strugačtí! Kadeřník, který po celý život sleduje svou kadeřnickou mýdlovou operu! Aby někdo vylíčil takový společenský jev, musí disponovat řádově vyšší sociální předvídavostí než kolektivní rozum všemožných institucionalizovaných darmožroutů z nejrůznějších korporací RAND nebo Institutů budoucnosti lidstva. Ostatně, Strugačtí měli i své renomované předchůdce. Naštěstí tady stále nemáme Bradburyho teletěny a „sousedy“, ovšem sociální sítě plné chatbotů jsou bezpochyby krok „správným“ směrem.

Šplichomet a paintball zmíním jen velice letmo...

Zato se ale zastavím u změn, ke kterým docházelo na knižním trhu. Po téměř tři dekády (až do začátku 90. let minulého století) se knihy v Sovětském svazu nacházely ve velice zvláštním postavení. Zatímco začátkem šedesátých let se dokonce i ve venkovském krámu dala pořídit jakákoli literární novinka, již před začátkem let sedmdesátých se situace razantně změnila. Kdepak, knih se nadále vydávalo hodně a police s knihami v obchodech nikdy nezely prázdnotou, ale zdaleka ne každá novinka se dala sehnat! Objevil se takzvaný deficit – knihy určitých autorů nebo určitých žánrů, které se prodávaly „podpultově“ a výhradně známým, či případně těm, kteří se nacházeli dostatečně vysoko na společenském žebříčku. „Deficitem“ se staly knihy módních básníků a některých zahraničních autorů, jako byli například Hemingway nebo Remarque. A v obrovský „deficit“ se proměnila fantastika. Knihy samotných bratrů Strugackých se do knihkupectví ani nedostávaly! Vše možně se s nimi šmelilo – za mnohonásobek ceny se prodávaly na „blešácích“, které se konaly v řadě velkých měst. Trestalo se za to, dávaly se za to pokuty, milice podnikala razie... ale „blešáky“ přesto zůstávaly jediným způsobem, jak získat potřebnou knihu. A sbírka, obsahující *Dravé věci naší doby*, byla dokonce „deficitem“ z ranku těch, o kterých mohl běžný člověk leda snít.

To, že se ve Městě hlupáků dala bez problémů (a dokonce téměř bezplatně) pořídit jakákoli vzácná publikace, vypadalo v Sovětském svazu poměrně dlouho jako nefalšovaná fantastika. A teprve koncem 80. let minulého století, kdy se objevila první nezávislá nakladatelství, začaly se vize románu naplňovat i v tomto směru.

Když jsme se kolem sebe rozhlíželi, najednou jsme začali jasně chápat a uvědomovat si, že se svět lákavých dravých věcí stal realitou, okolní skutečností! Ze setrvačnosti jsme se toho ještě děsili, ale pozorné zkoumání odhalilo, že tento spotřební svět, kapitalistický svět, není o nic horší než svět socialistický, a to tím spíš, že se dřívější socialismus až příliš často ukazoval jako falešný – teoreticky se sice zaměřoval na péči o obyvatelstvo, ovšem v praxi se obvykle omezoval jen na natírání skutečnosti naružovo.

To zaskočilo i samotného Borise Strugackého, který se dožil nové doby. Připustil dokonce, že je toto dost možná ta nejlepší varianta stavu současné společnosti. A jak už to tak bývá, někteří lidé ho neprodleně obvinili z toho, že se zřekl svých ideálů, ačkoli Boris nadále mluvil o světě Poledne jako o místě, v němž by chtěl žít. Prostě jen konstatoval skutečnost.

Želobu, v Rusku tento svět netrval příliš dlouho. Již od začátku 21. století se stát aktivně pustil do obnovování původní reality a tentokrát pro změnu imitoval kapitalistické zřízení. Jako první to pochopitelně schytali současní „intlové“, tedy ti, kteří se snažili protestovat proti omezování práv a svobod. V souladu s prastarým heslem „rozděl a panuj“ se začalo šířit rozdělování společnosti na množství vzájemně zneprátených subkultur, a to na nejrůznějších základech: náboženském, ideologickém (a to je přitom v ruské ústavě přímo zakotven princip absence státní či povinné ideologie), politickém či jazykovém. Navenek sice všechno působilo normálním dojmem, ale soudy nakonec nikdy nedosáhly nezávislosti, vzdělání, zdravotnictví i věda přicházely o financování, hromadné sdělovací prostředky skončily pod naprostou kontrolou elit, samotné vládnoucí kruhy podporovaly mravní úpadek obyvatelstva a televizní obrazovky opanovala lež... Postupně nadešel i začátek konce zákazu cenzury, tedy dalšího ústavou daného principu.

Samostatný odstavec si zasluhuje varovný podtext románu.

Již I. A. Jefremov, zatímco vykresloval utopickou společnost ve slavném románu *Mlhovina v Andromedě* (1957–58), ve svém textu rozešel narážky a detaily, prozrazující pozornému čtenáři, že přechod ke spravedlivému a harmonickému sociálnímu řádu rozhodně nebude idylický. Zjednodušeně řečeno, hrdinové *Mlhoviny* co chvíli narážejí na relikty z nevládné minulosti a vzpomínají na epochu nesmírně krutých válek, na éru Rozděleného Světa. Doboví kritikové se taktně snažili nevěnovat pozornost skutečnosti, že podle Jefremova vede cesta ke komunismu přes výheň přinejmenším jedné jaderné války. Bratři toto téma během diskusí o svém budoucím románu rovněž neponechali bez povšimnutí. „Pek zasáhl obrněný transportér z ‚řachy‘.“ „Vyloďovali jsme se uprostřed noci, lilo jako z konve a na molech stálo sedm tisíc vyčerpaných rekreantů, kteří pozorovali dohořívající linkovou loď.“ Když začal sumgaitský pogrom a střelba v Baku, musel jsem si tyto pasáže vybavit. Bratři Strugačtí se, zatímco spolu probírali umělecký záměr románu, vášnivě přeli o trnitě cestě ke komunismu. A jako jediní to řekli bez okolků, a dokonce jasně vymezili smrtelné hrozby, dozrávající pod krustičkou zdánlivého poklidu sovětské reality. (Tady se totiž jednalo právě o sovětskou realitu, se všemi jejími souzenými a problémy!)

Vyceněné tesáky (kapitalismu, no jistěže jen kapitalismu, jak jinak!) dravých věcí nemohly nezplodit své protivníky. Žilín přichází odjinud, ovšem i uvnitř Země hlupáků existuje domácí opozice – intlové. Ti, kteří se snaží jakýmikoli prostředky rozpohybovat stojatou bažinu života, v níž je hlavní, aby bylo veselo a nemuselo se vůbec na nic myslet. A znovu byli bratři Strugačtí jasnozřiví. Za dvěma již totiž byl bouřlivý rok 1968, studentská hnutí i buňky radikálně smýšlejících levicových intelektuálů, které v 70. letech přešly k otevřenému teroru. Ano, intlovská „mela“ nevypadá na pozadí skutečných událostí následujících dekád nijak zvlášť působivě. Bratrům Strugackým se však povedlo odhadnout jak cíl, tak bohužel i prostředky.

Co se myšlenek, spadajících ryze do hájemství vědeckofantastické literatury týče, román nikterak nevybočuje z pestrého

a bohatého kontextu sci-fi „obdoby tání“. Vlnovou psychotechniku již před bratry Strugackými „vynalezl“ Anatolij Dněprov, a to v románu *Maxwellova rovnice* (Uravňeniye Maxwella) z roku 1959. Obdobné myšlenky přímého řízení „centra rozkoše“ v lidském mozku, které tolik znepokojovaly Kingsleyho Amise, se objevily již v povídce *Odsouzen k rozkoši* (Prigovorjonnyj k naslažděniyu) Michaila Jemceva a Jeremeje Parnova, publikované ve stejném roce jako *Dravé věci naší doby*. Blahobyt za každou cenu – takto by se dala formulovat i ústřední myšlenka románu *Návrat z hvězd* Stanislava Lema, což byla kniha, jejíž překlad znali jak autoři, tak i čtenáři Strugackých, z nichž někteří hledali a nacházeli řadu paralel mezi oběma díly.

Ani v dobách bez cenzury to román *Dravé věci naší doby* paradoxně neměl jednoduché. Boris Strugackij ve svých literárních pamětech vzpomínal, jak ho již v 90. letech minulého století, kdy z textu zmizely veškeré pod tlakem vložené vsuvky, začal jeden z redaktorů přesvědčovat, aby odstraněné pasáže obnovil. Spisovatel to ovšem kategoricky odmítl, neboť již svému líčení problematiky nehodlal znovu obrušovat hrany.

Ještě paradoxnější ovšem je, že pravdu zřejmě měly obě strany tohoto konfliktu. Bezejmenný redaktor měl pravdu v tom, že bratři Strugačtí vstoupili na pole světové kultury přesně tak, jak na ně vstoupili – to znamená, že i s cenzurními či redakčními úpravami (a ty, ať už se autoři čepýřili, jak chtěli, nebyly vždy jen ke škodě věci) a s oněmi postoji, které literárně vyjadřovali začátkem 60. let. Byly to právě jejich cenzurované texty, jež daly vzniknout celým vrstvám obraznosti, frazeologie a myšlenek a jež se staly jedním z pilířů ruské intelektuální kultury konce 20. a začátku 21. století. Veškeré změny a „návraty ke kořenům“ toho mohly k tomu, co zaznělo již předtím, dodat jen málo. Je koneckonců jasné, že hledat nové významy v nových variantách textů bude jen velmi omezený okruh čtenářů.

Naprostou pravdu měl ovšem i Boris Strugackij. *Dravé věci naší doby* rozhodně nezůstaly uvězněné v minulosti, v literatuře 60. let minulého století, v památných letech „Chruščovského tání“. Jak se ukázalo, nová doba a nová země potřebovaly román stejně, ne-li dokonce ještě víc než v dobách jeho vzniku. A z tohoto pohledu byl návrat původního textu zcela na místě. Nová doba si žádá nové významy. Čím víc jich v knize je, tím lépe. Vycházíme-li z této prosté úvahy, pak mají noví čtenáři románu, seznamující se s autorskou variantou, oproti těm starým nemálo výhod. Významové odstíny, které bratři Strugačtí vkládali do tohoto textu, nově rezonují s novou realitou Země hlupáků, která nás obklopuje dnes.

Je ovšem skutečně příznačné, že otázka vztahu mezi starou a novou podobou textu vyplula na povrch právě a především u *Dravých věcí naší doby* (třebaže proces „restaurování“ textů do původní podoby proběhl i u řady dalších děl bratrů Strugackých). Svědčí to o tom, že se tento román v něčem odlišuje od všech ostatních a že v podvědomí starých čtenářů zaujímá nějaké zvláštní místo. Dost možná proto, že představoval tak nesmírně silný signál z budoucnosti, proto, že v sobě ukrýval mimořádný prorocký náboj. A to je ten důvod, proč náklonnost ke každému slovu – byť i nesprávnému, nadiktovanému buďto cenzorem, jenž autorům dýchal na záda, nebo do-

konce cenzorem vnitřním – zůstává u všech, kteří si román přečetli v letech 1965-66, tak pevná a neoblomná.

Když člověk delší dobu přemýšlí o obnově prapůvodního textu, napadá ho ještě další myšlenka. Lze Borise Strugackého v tomto vůbec považovat za spolehlivého vypravěče a autora? Nenechal se třeba ovlivnit úvahami, které u něho vznikly až dlouho poté, co kniha spatřila světlo světa? Určitý důkaz v tomto směru představuje svědectví sestavitelů kompletních sebraných spisů bratrů Strugackých. Světlana Bondarenková a Vadim Kazakov napsali: „V roce 2011 Boris Strugackij svolil, že změni své původní rozhodnutí ohledně posledního úryvku (napomohly tomu jeho vlastní poznámky, ve kterých je antiteze ‚bavit se nebo pracovat‘ datována začátkem práce na *Dravých věcech*, a nikoli až obdobím vynucených úprav románu). Nyní je tedy tato pasáž rovněž součástí kanonického textu.“ (Je myšlen závěr rozhovoru Žilina s návštěvníkem samoobslužné kavárny.) Autoři ve snaze učinit zadost ideologickým požadavkům – což bývala oblíbená „kratochvíle“ spisovatelů ze socialistického bloku, viz například osud raných děl Lema – stejně čerpali materiál pro úpravy ze svých vlastních názorů a nerealizovaných myšlenek a nadále se neochvějně drželi své původní linie, a nikoli linie stranické, byť by si to vládnoucí kruhy sebevic přály. Úpravy, provedené kdysi zcela upřímně, v dobré víře a v zájmu prospěchu celého textu, jak to autoři tehdy vnímali, tedy mohou po uplynutí desetiletí leckdy působit i jako vynucené.

Uběhlo více než padesát roků. Jen málokterá kniha se může pochlubit tak velkou životností. „Každý den má dost vlastního trápení.“ Není však ani trochu zarážející, když přízrak Země hlupáků náhle vyvstává zpoza pestrobarevných záběrů televizních reklam. Když jeho prostřednictvím dravé cení tesáky síly šílenství a lži, nepřátelské vůči všemu lidskému, které se pomaloučku plíží vpřed, aby změnil samotnou podstatu člověka ve prospěch jeho malicherných přání a rozmarů... „Lidé, bděte!“ zopakovali kdysi bratři Strugačtí slova jistého českého bojovníka proti fašismu. A čtenáři této knihy zajisté bděli budou.

Vladimír Borisov

Odposlechnuto

Můj oblíbený Filipp Kirkorov přišel na na vánoční večírek k Peskovovi, přičemž mu řekl (aniž by ho se ten na to ptal), že se na těch veřejných orgiích ruských celebrit zvaných *Nahá party* zúčastnil v zásadě omylem, prý tam jenom vešel a hned zase odešel. Což vzhledem k tomu, že vstupenka na akci stála v přepočtu asi 250 tisíc korun, byl nepochybně nejdražší vstup omylem v historii. Kam se hrabe Bohuslav Sobotka, který cestou na sraz příznivců sci-fi v Brně omylem vstoupil do ČSSD.

Lucie Sulovská

Jak si furt všichni stěžují, že svět se změnil k nepoznání, mám dojem, že i když se něco vrátí ke starým pořádkům, stejně jsou zase všichni proti. Vždyť si to vemte: Rusové jsou zase i oficiálně svině a v Německu nenávidí Židy! Ale mám dojem, že dneska už ani návrat starých dobřejších časů nikdo pořádně nedocení.

Ricarderon

Mimořádné zpravodajství CKČ

Cena Karla Čapka za rok 2023 - 42 ročník

Výsledky Ceny Karla Čapka byly vyhlášeny 2. 12. 2023 na Parconu-Fénixconu v Brně.

V jednotlivých kategoriích se na vítězných pozicích umístily následující práce:

Mikropovídka

Lubomír Chlup: Talisman

– Udělena cena Pulec

Lenona Štiblaríková: Netvorko

Štěpán Tůma: Šmejď

Krátká povídka

Miroslav Hokeš: Ocelové slzy

– Udělena cena Pulec

Hana Backová: Paměťový cyklus

Doubravka Ježková: Šachystrý

Anna Šochová: Štedrej večer nastal

Marie Domská: Bédá

Povídka

Zuzana Johanovská: Šrot jsi a v šrot se obrátíš

– Udělena cena Mlok a Skokan

Vlastimil Boháč: Soumrak v Mezimočáli

Magda Dovhunová: Kříšťalové rohy

Petr Valášek: Hospůdka u Krona

Lucie Matějčková: Roklina kostí

Novela

Jiří Hons: Pařba s mesiášem – Udělena cena Pulec

Martin Novák: Ženská bída

Marie Domská: Odříznout a podojit

Robot

Zuzana Johanovská: Šrot jsi a v šrot se obrátíš

Miroslav Hokeš: Ocelové slzy

Hana Backová: Paměťový cyklus

Trocha statistiky na závěr:

Počet přijatých příspěvků: 30 mikropovídek od 23 autorů, 48 krátkých povídek od 41 autorů, 36 povídek od 34 autorů a 16 novel od 16 autorů. Celkem soutěžilo 130 prací.

Soutěž hodnotilo celkem 35 porotců, z toho 9 hodnotilo jednu kategorii, 7 dvě kategorie, 6 tři kategorie a 13 všechny čtyři kategorie. Mikropovídky četlo 25 porotců, krátké povídky 24 porotců, povídky 24 porotců a novely 20 porotců.

Povídek je tedy více než loni, porotců naopak méně :-)

Ocenění ĚS Fandomu

Mloka za zásluhy získal Roman Hruška, mnohaletý pořadatel FénixConů a tím i několika Parconů.

Cenu českého fandomu Ludvík za obětavý přínos k organizaci Bilconu 2022 (i těch předchozích) získal Stanislav Otava.

Cenu Slovenského fandomu Drak získalo vydavatelství Hydra za vydavatelskou činnost a podporu začínajících spisovatelů.

Porotci 40. ročníku CKČ

Porotce	Kategorie			
	MI	KR	PO	NO
Andrea Belzová	A	A	A	A
Josef Černoušek	A	A	A	A
Silvia Čillíková	A		A	
Ladislav Daněk	A	A	A	A
Zdeňka Drapáčová	A	A	A	
Adriana Dvořáková	A	A	A	A
Miroslava Dvořáková	A	A	A	A
Martina Fedáková	A	A		A
Blanka Fučeková	A	A	A	A
Jozef Girovský		A	A	
Zuzana Hloušková	A			
Martina Hohenberger	A			
Mirek Hokeš	A		A	
Roman Jíra	A	A	A	
Martin Koutný	A	A	A	
Roman Kresta			A	A
Lea Lojková	A	A	A	A
Martin Macáček				A
Roman Madala			A	A
Jiří Málek	A	A		
Lucie Mrázková	A			
Vladimír Němec			A	
Egon Niczky				A
Roman Paulík	A	A	A	A
Robert Spousta	A	A	A	A
Jan Šimůnek		A		
Zdena Štouračová	A	A	A	A
Richard Šusta				A
Martin Tomčík	A	A		
Radmila Tomšů	A	A	A	
Jana Vaňková	A	A	A	A
Martin Vondráček		A		
Jiřina Vorlová	A	A	A	A
Lubomír Záborský	A	A	A	A
Eva Žondrová		A	A	A

Děkujeme

Kompletní výsledky CKČ 2022-23

Mikropovídka

#	S.	1	2	3	4	5	6	Autor: Název	#	S.	1	2	3	4	5	6	Autor: Název
1.	626	6	5	3	0	3	2	Lubomír Chlup: Talisman	19.	179	0	3	2	1	2	1	Olga Hudcová: Mise
2.	495	3	4	3	7	0	3	Lenona Štíblaríková: Netvorko	20.	177	1	0	2	1	1	5	Martina Hajtingerová: Nenechajme sa uniesť
3.	408	1	5	3	4	4	3	Štěpán Tůma: Šmejd	21.	175	0	0	3	5	0	4	Martin Novák: Za hranou lidskosti
4.	372	1	3	5	6	1	2	Lukáš Kos: Vánoční dárek	22.	173	0	1	1	3	4	3	Štěpánka Matějová: Hodiny
5.	364	1	4	1	2	7	5	Jan Vrána: Potřebuješ čepici!	23.	162	0	2	1	2	1	4	Zuzana Johanovská: Význam nesoumnosti
6.	350	2	1	2	4	5	4	Veronika Salášková: Zapisovatel	24.	145	0	1	0	1	5	4	Rudy Pavlíček: Šťastně až do smrti
7.	341	0	3	3	7	3	5	Jan Hladík: Théseova loď	25.	145	0	1	0	5	0	4	Miroslav Lovětínský: Láska mlhy
8.	340	0	3	5	4	5	3	Kristína Slabáková: Vianočný príbeh	26.	137	0	1	2	3	1	1	Lukáš Kos: Deti Boží
9.	324	0	4	4	2	2	7	Martin Vondráček: Už nejsi	27.	133	0	1	1	1	4	2	Marie Hejzarova: Plastové kolečko
10.	310	0	2	4	6	5	2	Kateřina Němcová: Šimon a dvanáct	28.	133	0	0	1	3	4	2	Jan Hladík: Čtyřka
11.	306	2	2	1	2	3	4	Petr Totek: Netvor z nejstrašnějších	29.	131	0	2	0	1	3	2	Dávid Mamrilla: Telo
12.	292	1	1	2	2	6	6	Štěpán Tůma: 1949	30.	126	0	1	1	0	3	4	Zuzana K Olexová: Hodina mezi psom a vlkom
13.	261	0	1	1	5	8	4	Vladimír Němec: Zítřka u mě	31.	125	1	0	0	3	0	2	Lukáš Kos: Manželský rituál
14.	256	0	0	4	4	3	8	Stanislava Weisssová: Neviditelní	32.	114	0	0	1	2	2	4	Martina Hajtingerová: Ja som démonovzdorný, zlato
15.	253	0	2	1	3	4	8	Michal Molhanec: Aeronautka	33.	113	0	0	1	1	4	3	Petr Totek: Jak jsem si promluvil se svou ženou
16.	245	2	0	0	3	5	2	Rudy Pavlíček: Prototyp	34.	110	0	0	1	2	0	6	Jiří Václaviček: Vyhnutí z ráje
17.	224	0	2	4	2	2	3	Petr Jánský ml.: Glorie	35.	106	0	0	2	0	3	3	Kamila Šimková: Slunovrat
18.	223	0	2	1	3	4	5	Hana Backová: Semínko nového vesmíru	36.	100	0	0	1	2	0	5	Doubravka Ježková: Quintus rozumí
19.	205	0	1	3	1	5	4	Rudy Pavlíček: Nová šance	37.	97	0	0	2	1	1	3	Jan Stejskal: V průsmyku
20.	196	0	2	3	2	3	1	Zdeňka Hucková: Ten Třetí	38.	77	0	1	0	1	1	2	Eva Havrlová: Z černého zrcadla
21.	168	1	0	0	4	4	0	Martin Novák: Zpověď mozku v kádi	39.	62	0	0	0	2	1	2	Mária Hušová: V bubline
22.	166	0	0	3	4	3	1	Zdeňka Hucková: Mamírka	40.	54	0	0	0	1	0	2	Viktor Mottl: Si poradíš
23.	159	0	0	3	3	2	3	Lukáš Kos: Já chci domů	41.	51	0	0	0	1	3	0	Ondřej Hricko: Kdo jsi?
24.	110	0	0	0	2	0	8	Věra Pávllová: Bouře	42.	45	0	0	0	1	0	3	Dominika Rýparová: Co když nezatočíš
25.	102	0	0	1	2	1	4	Jan Hladík: Kapitán Smrt	43.	39	0	0	0	1	2	0	Petr Kubát: Druh
26.	101	0	0	0	3	3	2	Patrik Bartek: Skanzen	44.	35	0	0	0	1	0	2	Ondřej Hricko: Chaotik
27.	80	0	0	2	0	0	4	Luboš Brada: Nevidím Tě	45.	32	0	0	0	0	1	2	Petr Jánský ml.: Marsel & Marko-a
28.	50	0	0	0	0	0	5	Martina Hajtingerová: Svetová trojica	46.	24	0	0	0	0	2	0	Matúš Kubala: Ozvena
29.	42	0	0	1	0	1	1	Luboš Brada: Rozpouštím se	47.	20	0	0	0	0	0	2	Miroslav Diesel: Cena za svobodu
30.	40	0	0	1	0	0	2	Petr Jánský ml.: Zrazená bohyně	48.	10	0	0	0	0	0	1	Petr Jánský ml.: Uprímná faleš

Krátká povídka

#	S.	1	2	3	4	5	6	Autor: Název	#	S.	1	2	3	4	5	6	Autor: Název
1.	471	3	3	5	3	3	2	Miroslav Hokeš: Ocelové slzy	1.	701	7	3	6	1	3	2	Zuzana Johanovská: Šrot jsi a v šrot se obrátíš
2.	443	5	0	1	3	4	3	Hana Backová: Paměťový cyklus	2.	596	5	4	0	6	3	5	Vlastimil Boháč: Soumrak v Mezimočáli
3.	341	1	3	3	3	3	5	Doubravka Ježková: Šachy	3.	461	1	5	6	3	3	5	Petr Valášek: Hospůdka u Krona
4.	329	2	2	5	2	1	1	Anna Šochová: Štedrej večer nastal	4.	423	2	7	1	1	4	1	Lucie Matějčková: Roklina kostí
5.	313	1	0	5	5	4	3	Marie Domská: Běďa	5.	363	1	2	4	5	4	4	Magda Dovhunová: Kříšťalové rohy
6.	311	0	3	6	3	3	2	Tereza Heřmánková: Kočínvaze	6.	348	0	6	3	2	4	3	Kateřina Kňapová: Věrný až za hrob
7.	310	1	4	2	0	5	3	Tereza Kovanicová: Přirozený výběr	7.	339	1	1	3	9	2	3	Štěpán Tůma: Jako Cháron
8.	279	1	3	1	3	2	4	Erik Tylš: Na hranici	8.	319	1	1	6	5	2	1	Jakub Raida: Fram v podzemní říši
9.	259	1	2	3	3	2	1	Michal Molhanec: Základna	9.	303	0	2	3	7	4	3	Lucie Lanková: Křivé obvinění
10.	252	1	1	2	2	6	2	Jan Vrána: Slizká pošta	10.	269	2	0	1	5	2	3	David Švenda: Kůže démona
11.	250	1	2	2	0	5	3	Rudy Pavlíček: Obraz	11.	255	1	1	4	3	0	4	Jiří Václaviček: První kontakt
12.	247	1	2	3	1	1	4	Petr Tomšů: Nové bistro	12.	241	0	1	3	3	3	7	Jan Boháč: Rudá skvrna
13.	236	1	1	3	2	3	2	Kateřina Houfková: Plody z Fizu	13.	233	0	2	3	1	4	5	Lucie Kaňová: Navzdý
14.	228	0	1	2	6	4	2	Štěpán Tůma: Uvězněná									
15.	212	1	0	3	2	1	5	Jan Hladík: Svíčky									
16.	202	0	1	1	4	6	2	Kristína Slabáková: Bozk jari									
17.	188	1	1	0	0	4	5	David Veselý: Náhradník									
18.	181	0	2	1	3	3	2	Kristína Lenartová: Večná naháňačka									

Povídka

Cena Karla Čapka

#	S.	1	2	3	4	5	6	Autor: Název
14.	228	0	2	4	2	4	1	Markéta Matějová: Případ pana Červenky
15.	209	0	1	5	1	2	4	Dávid Mamrilla: Efekt neznáma
16.	188	0	1	1	4	4	3	Petr Kubát: Velryba
17.	171	0	1	1	1	8	1	Jarmila Mrázková: Hana
18.	165	0	1	0	1	5	6	Štěpánka Matějová: Poslední dar
19.	157	1	0	0	1	1	7	Miroslav Švercel: Per aspera ad astra
20.	152	0	0	0	2	6	5	Evžen Šíma: Podzim přišel brzy
21.	149	0	0	3	3	2	2	Martin Novák: A její modrý oči pokropila moje láska
22.	144	0	0	0	2	7	3	Jan Hladík: Ztracené město
23.	131	0	0	2	1	3	4	Kristína Slabáková: Míša Sofia
24.	120	0	0	2	2	0	5	Rudy Pavlíček: V zemi zrcadel
25.	110	0	0	2	2	0	4	Petr Jánský ml.: Etien de Saarde
26.	102	0	0	1	2	1	4	Jan F. Rajm: Kde je Jonáš Skokan
27.	102	0	1	0	2	1	3	Jiří Václavíček: Přízrak
28.	99	0	1	1	1	2	1	Rafael Santy: Tři černobilé přípitky
29.	97	0	0	1	1	1	5	Martin Bubák: Předzvěst
30.	96	0	0	1	0	3	4	Jan Mrázek: Zelené světlo
31.	95	0	0	0	1	5	2	Ondřej Hricko: Černí ptáci u Skelligu
32.	83	0	0	0	1	4	2	Emma Surdu: Na skok do Středozeří
33.	83	0	0	0	1	4	2	Petra Dvořáková: Zodiak
34.	77	0	0	0	1	1	5	Martin Bubák: Ztracená flotila
35.	60	0	0	0	2	0	3	Ferdinand Žernovič: Súboj
36.	44	0	0	0	0	2	2	Sebastián Wortys: Sebezbrozba

Novela

#	S.	1	2	3	4	5	6	Autor: Název
1.	542	5	4	3	2	1	2	Jiří Hons: Pařba s mesiášem
2.	511	4	3	4	3	3	2	Martin Novák: Ženská bída
3.	454	3	5	4	0	2	2	Marie Domská: Odříznout a podojit
4.	424	3	3	6	0	2	1	Ivana Nováková: Baltazar
5.	345	1	4	5	3	0	2	Bohumil Matějovský: Porušuji program v zájmu svého pána
6.	336	2	1	4	2	3	4	Beáta Takáčová: Chciť niečo viac
7.	276	0	3	3	2	3	6	Jaroslav Beznoska: Pohřešuje se Lido Bott
8.	272	1	1	2	2	6	4	Jan Linhart: Zámek v oblacích
9.	249	0	2	2	7	2	2	Tereza Žůrková: Lucien
10.	211	0	0	4	3	3	5	Aneta Hastíková: Kostitřas
11.	208	0	1	2	4	4	3	Ferdinand Žernovič: Čierny kabát
12.	204	0	1	3	6	2	0	Anna Šochová: Zdání klame
13.	204	0	1	4	4	2	1	Martin Bubák: Hraničář
14.	163	0	0	0	3	4	7	Miroslav Klábík: Kargo
15.	142	0	1	0	2	1	7	Terézia Kontová: Rodina roľníkov
16.	99	0	0	1	1	2	4	Lukáš Moulis: Les věčného deště

Robot

#	S.	1	2	3	4	5	6	Autor: Název
1.	2920	7	3	6	1	3	2	Zuzana Johanovská: Šrot jsi a v šrot se obrátíš
2.	1962	3	3	5	3	3	2	Miroslav Hokeš: Ocelové slzy
3.	1845	5	0	1	3	4	3	Hana Backová: Paměťový cyklus
4.	1715	2	1	4	2	3	3	Beáta Takáčová: Chciť niečo viac

#	S.	1	2	3	4	5	6	Autor: Název
5.	1710	1	4	4	3	0	2	Bohumil Matějovský: Porušuji program v zájmu svého pána
6.	1452	0	3	3	2	3	6	Jaroslav Beznoska: Pohřešuje se Lido Bott
7.	1450	0	6	3	2	4	3	Kateřina Kňapová: Věrný až za hrob
8.	1420	1	3	3	3	3	5	Doubavka Ježková: Šachyští
9.	1304	1	0	5	5	4	3	Marie Domská: Běďa
10.	980	2	0	0	3	5	2	Rudy Pavlíček: Prototyp
11.	819	0	1	3	1	5	4	Rudy Pavlíček: Nová šance
12.	745	0	3	2	1	2	1	Olga Hudcová: Mise
13.	654	1	0	0	1	1	7	Miroslav Švercel: Per aspera ad astra
14.	620	0	0	3	3	2	2	Martin Novák: A její modrý oči pokropila moje láska
15.	554	0	0	1	3	4	2	Jan Hladík: Čtyřka
16.	545	0	2	0	1	3	2	Dávid Mamrilla: Telo
17.	320	0	0	2	0	0	4	Luboš Brada: Nevidím Tě
18.	250	0	0	0	2	0	3	Ferdinand Žernovič: Súboj
19.	225	0	0	1	0	2	1	Viktor Mottl: Si poradíš

Pavel Mikulášik

Odposlechnuto

Umberto Eco, který vlastnil na 50 000 knih, řekl o domácích knihovnách: „Je pošetilé si myslet, že musíte přečíst všechny knihy, které koupíte, stejně jako je pošetilé kritizovat ty, kteří si kupují více knih, než kdy budou moci přečíst. Bylo by to stejné, jako kdybyste říkali, že byste měli použít všechny přístroje, brýle, šroubováky nebo vrtáky, které jste si koupili, než si koupíte nové.“

Jsou věci v životě, které potřebujeme mít vždy v dostatečných zásobách, i když využijeme jen malou část.

Pokud například považujeme knihy za léky, chápeme, že je dobré jich mít doma raději více než málo: když se chcete cítit lépe, pak jdete do „lékárníčky“ a vyberete si knihu. Ne náhodou, ale tu správnou pro daný okamžik. Proto byste měli mít vždy na výběr z široké oblasti duševní výživy!

Ti, kteří si koupí jednu knihu, přečtou ji a pak se jí zbaví, jednoduše na knihy aplikují konzumní mentalitu, to znamená, že je považují za spotřební produkt, za zboží. Ti, kdo knihy milují, vědí, že kniha je všechno jiné než zboží.“

Jan Vaněk jr. umí pochválit: ... heslo je nečekané, ale vítané rozšíření, a v zásadě je velmi dobře postavené, laik se poučí a znalec neurazí. **O heslu Václav Havel v sf-encyclopedia.com**

O genezi názvu nakladatelství *Carcosa*: první jméno Carcosa použil Ambrose Bierce, pořídil jsem si kvůli tomu nijak dobře udělanou knihu *Zabit u Resaky*, kde je krátká duchařská povídka *Obyvatel Carcosy* (An Inhabitant Of Carcosa), od AB to asi převzal Robert W. Chambers (*Král ve žlutém*) a od něho nejspíše v zájmu tvorby sdíleného kultu HPL. **Zdeněk Rampas**

Současná pokrokářská literární teorie a kritika: kopie, kopie, kopie Evy Klíčové. **z podcastu Ondřeje Štindla**

Coppolův návrat

Každý skvělý příběh musí zahrnovat okamžiky vzestupu a pádu. Pokud to je tragédie, příběh skončí pádem. Nebo se může jednat o příběh znovuzrození, návratu, a právě takové historky nás přitahují ze všeho nejvíc. Ale nějaký ten pád prostě musí nastat, jinak se jako diváci buď budeme nudit, nebo začneme žálit.

A příběh Francise Forda Coppoly se odvíjí přesně tak. Jsme svědky ohromujícího úspěchu, zdrcujícího nezdaru a nyní se objevuje naděje na velkolepé a epické finále; třeptivá sladká třešnička na vrcholku jedné z nejúžasnějších filmových kariér všech dob.

Coppola je známý především jako tvůrce filmové ságy *Kmotr*, která je zřejmě nejdůležitějším americkým filmem minulého století. Mladému Coppolovi se podařilo natočit adaptaci šestákové románu Maria Puza a vytvořit pozoruhodné filmové dílo, díky němuž se záhy stal jedním z nejžádanějších mladých režisérů. V mnoha ohledech ovšem *Kmotr* zůstává tím nejnudnějším, co kdy Coppola natočil; filmy, které natočil po *Kmotrovi*, jsou mnohem podivnější a působivější.

V březnu 1976 začal Francis Ford Coppola natáčet dlouho připravovaný film *Apokalypsa* (*Apocalypse Now*) o válce ve Vietnamu. John Milius, který sám sebe označoval za „zenového anarchistu“, na scénáři pracoval již od roku 1967 a původně jej chtěl napsat pro George Lucase, který byl blízkým přítelem obou mužů. V době, kdy *Apokalypsa* dostala zelenou, už nešlo o Lucasovu nízkorozpočtovou černou komedii ve stylu kinéma verité. Lucas už byl v té době plně pohlcen natáčením svého podivného sci-fi filmu *Hvězdné války*; místo něj se projektu ujal Coppola. Ten si jej představoval jako velkorozpočtový epos o povaze války, šílenství a americkém impériu.

Když Coppola v březnu přijel na Filipíny, počítal se čtyřmi měsíci natáčení a předpokládal, že snímek bude uveden do kin 7. dubna 1977. Ve skutečnosti trvalo natáčení 238 dní a film se v kinech objevil až koncem roku 1979.

Potíže začaly ještě před samotným natáčením. Coppola, přestože již měl na kontě pět Oscarů a obrovský komerční úspěch, se ocitl ve svízelné situaci: jeho film nechtěl nikdo financovat a nikdo v něm nechtěl hrát. Brando se nechal zlákat nabídkou dvou milionů dolarů za čtyři týdny práce, ale režisérovi se nepodařilo sehnat další herce. Do role plukovníka Willarda chtěl obsadit Jacka Nicholsona, Clinta Eastwooda, Al Pacina, Steva McQueena, Jamese Caana a Roberta Redforda, ale všichni odmítli. Štáb tedy sáhl po hercích z béčkového seznamu a vybral Harveyho Keitela. Nicméně, již po několika dnech byl přeobsazen Martinem Sheenem, protože se ukázalo, že se Keitel pro tuto roli nehodí.

Ale i po vyřešení problémů s obsazením se natáčení poměrně rychle zvrhlo. Tajfun zničil více než polovinu kulís. Jeden z produkčních vzpomínal, že „začalo velmi vydatně pršet, až nakonec venku nastala doslova *bílá tma* a všechny stromy byly ohnuté pod úhlem pětáctičtyřiceti stupňů.“ Škody byly mimořádné a oprava kulís trvala celé měsíce. Výbuchy pyrotechniky

byly mimořádně nebezpečné a několikrát málem zranily členy štábu.

Jednoho dne filmařům dokonce ukradli peníze na výplaty, přestože plac hlídali ozbrojení strážci. Režim prezidenta Marcase sice zapůjčil filmařům vrtulníky a jejich piloty; ale ti byli náhle odvoláni a nasazeni do boje proti komunistickému povstání na jihu země. Na place se rozšířila prostituce a užívání drog a vypukla epidemie kapavky. Neustále docházelo k překračování rozpočtu a času na natáčení, což byla pro Coppolu, který *Apokalypsu* zčásti financoval sám, hrozná zpráva, protože musel splácet 27procentní úroky.

Když Brando konečně dorazil na Filipíny, měl takovou nadváhu, že Coppola musel přepsat závěr filmu. Herce, který byl oblečený do černého, navíc museli převážně snímat v detailních záběrech, aby se skryla jeho nadváha. Představitel hlavní role, Martin Sheen, prodělal infarkt, který ho málem zabil a který štáb zatajil, aby nedošlo k zastavení natáčení. Francis přesvědčil svou manželku, Eleanor Coppolovou, aby během toho všeho natočila filmový dokument, jakýsi „film o filmu“, ve kterém je vidět, jak se Coppola postupně hroutí. Coppola, kterého je možné pokládat za „metodického režiséra“ (obdoba termínu „metodický herec“), svůj film během natáčení sám prožíval. Tím, že zkoumal, co znamená šílenství, se sám pomalu šílenec stával.

Snímek *Apokalypsa* se zdá být výmluvným příkladem umělce-pádu. Pýcha a šílenství vedoucí k rozpadu tvůrčí osobnosti, a to vše na pozadí východoasijské džungle. Nicméně nakonec se *Apokalypsa* proměnila v obrovský hit. Pracovní verze filmu byla promítána na festivalu v Cannes, což se nikdy předtím nestalo. Šlo o jeden z Coppolových riskantních kroků, který se mu vyplatil, protože snímek záhy získal prestižní Zlatou palmu. Film, který byl zpočátku promítán jen ve třech kinech v Severní Americe (v těch, která byla vybavena odpovídající zvukovou aparaturou, která byla schopná přenést převratný sound filmu), se prosadil a rychle se stal hitem jak u kritiky, tak u diváků. Coppola své peníze získal zpět, a ještě něco navíc. Sice vzlétl a dostal se blízko ke Slunci, ale křídla se mu neroztavila.

Coppola získal zpátky své peníze i slávu. V 70tých letech 20. století za sebou natočil čtyři filmy: *Kmotr* (*The Godfather*), *Rozhovor* (*The Conversation*), *Kmotr II* (*The Godfather: Part Two*) a *Apokalypsa* (*Apocalypse Now*), a všechny byly natolik úspěšné, ať již u kritiky nebo komerčně, že ho od té doby nikdo jiný nepřekonal. Všechny svůj kapitál vložil do realizace dalšího ze svých snů, nazvaného *zoetrop*.

Co je to zoetrop? Zoetrop, neboli „kolo života“, je zařízení z doby před kinematografií, které vytváří iluzi pohybu zobrazováním sekvence kreseb nebo fotografií, které jsou umístěny uvnitř otáčejícího se válce. Diváci se dívají šterbinami ve válci a vidí, jak se obrázky spojují do souvislé animované scény. Coppolu zoetropy uchvátily už v dětství; pro malého chlapce fascinovaného filmem a technikou to musel být dobrý způsob, jak si ukrátit čas, když se dlouhodobě léčil z obrny.

Zoetrop se stal Coppolovým celoživotním snem. Jmenovala se tak i jeho filmová produkční společnost, kterou založil se svými přáteli a kterou pojmenoval po hračce z dětství. Zoetrope měla změnit systém práce v Hollywoodu. Termín zoetrop pochází z řečtiny, a jak připomínaly první reklamy společnosti: „Zoetrope znamená životní revoluce“. Životní revoluce nevyšla. Coppola a jeho přátelé podepsali smlouvu se společností Warner Brothers na výrobu pěti filmů, ale ta byla po neúspěchu Lucasova snímku *THX 1138* v roce 1971 rychle zrušena. Z částky 300 000 dolarů za smlouvu se vyklubala půjčka, za kterou Coppola ručil. Potřeboval peníze a byl donucen natočit jakýsi komerční film s názvem *Kmotr* poté, co jej odmítla řada jiných režisérů.

O devět let a pět Oscarů později se Coppola rozhodl svůj sen o společnosti American Zoetrope znovu oživit. I když se mu nepodařilo obnovit původní atmosféru začátku Zoetrope, rozhodně se o to pokusil. Coppola vždy hýřil velkými nápady, byl to skutečný italsko-americký renesanční člověk, posedlý uměním a technologiemi. Coppola chtěl, aby se Zoetrope stala Mekkou filmových tvůrců a kreativních osobností, a zaměstnal některé ze svých známých, jako byli Jean-Luc Goddard, Gene Kelly a Akira Kurosawa. Občas – ne, často – však nadšení převážilo nad zdravým rozumem. Coppola se tak například sešel s legendárním režisérem z doby zlaté éry Hollywoodu, Kingem Vidorem, v naději, že mu zafinancuje jeho další projekt – ale osmdesátiletý režisér mezitím ohluhl a oslepl.

V roce 1980 Coppola koupil filmové studio v Los Angeles, což bylo v rozporu s původním záměrem společnosti Zoetrope přesunout filmový průmysl z Los Angeles do San Franciska. Tento krok se ukázal jako chyba, protože studio díky špatnému finančnímu hospodaření a přehnaným ambicím postupně upadalo, až téměř zkrachovalo. Nastalou situaci bylo možné zachránit, ale Coppolovy plány „vyrobit lepší telefon, vyvinout účinnější toustovač, vyladit baseballové dresy“ a založit „revoluční designérskou školu“ ve stylu Bauhausu zhatil jeden jediný film s názvem *One From the Heart*.

Po *Apokalypse* chtěl Coppola natočit něco jiného a rozhodl se režírovat komorní romantický film s názvem *One From the Heart* podle scénáře Armyana Bernsteina. Protože Coppola je Coppola, projekt rychle nabobtnal. Stal se z něj muzikál, přičemž hudbu k němu napsal Tom Waits. Coppola tento snímek využil pro otestování revoluční technologie zvané elektronická kinematografie (Electronic Cinematography). Tento přístup propojoval video a filmové technologie a umožňoval mu prohlédnout si elektronický „videozáznam“ scény ihned po jeho natočení, což představovalo velkou změnu oproti době, kdy režiséři museli čekat několik dní, než se film vyvolá, aby viděli výsledek svého snažení.

Po stylistické stránce je film *One From the Heart* nádherný.

A to by skutečně měl být. Film překročil rozpočet, zničil Coppolův sen o Zoetrope a ukončil myšlenku na „Nový Hollywood“. Ale diváci na plátně alespoň vidí každý dolar. Celý snímek se natáčel na několika lokacích kousek od Las Vegas, ale paradoxně se měl odehrávat ve Vegas. Coppolovo Vegas bylo ještě pompéznější než to skutečné, všude bylo plno zářivých neonů a blikotajících světel. Navzdory všem stylistickým výstřelkům se vám však zdá, jako by film na plátně nikdy neožil, protože romance mezi ústřední dvojicí nepůsobí opravdově. Možná za to může scénář nebo herecké výkony, ale v konečném důsledku byl za všechno zodpovědný Coppola. Štáb ho popisoval jako odtazitého a uzavřeného v přívěsu, kde si hrál s novou technikou, místo aby se zaměřil na emoční jádro příběhu. Opět se stal oním malým vědátorem, který je u vytržení ze svých přístrojů a zároveň potlačuje své emoce.

Protože se Zoetrope potýkala s finančními problémy, Coppolovi investoři se stáhli a ten měl problémy zaplatit zaměstnancům, aby film vůbec dokončili. Je pozoruhodné, že pokračovali v práci úplně zadarmo. Film sice nakonec dotočili, ale už ho nebylo možné zachránit, jak se to podařilo u *Apokalypsy*. Kritika snímek strhala a ten vydělal necelý milion dolarů při rozpočtu téměř 30 milionů dolarů. Pauline Kaelová svou recenzi výstižně nazvala „Roztavená zmrzlina“. Snímek *One From the Heart* si možná přehnanou kritiku nezasloužil, protože se v něm objevují záblesky geniality, ale nelze popřít, že pro Coppolovu utopii s názvem Zoetrope to byla katastrofa. Byl nucen prodat filmové studio a radikálně omezit své vize. Následující dvě desetiletí se nechával zaměstnávat jako námezdní režisér, točil komerční snímky, aby splatil své dluhy, a vedle toho natáčel nízkorozpočtové umělecké filmy. Někteří tvrdí, že po *Apokalypse* už nikdy nenatočil dobrý film.

Jak tedy příběh Francise Coppoly končí? Člověka, jako je Coppola, prostě nejde udržet na uzdě. Během uplynulých desetiletí se Coppola věnoval budování svého vinařství. Je to zjevně muž s velkým zájmem o jídlo, má vlastní značku těstovin, omá-

Poeta kurátorům

ček, a dokonce i konopí. Založil časopis, provozuje síť malých hotelů a stál u zrodu prestižní literární soutěže o nejlepší povídku. V roce 2021 své vinařství prodal za částku, která se údajně blížila miliardě dolarů.

Jelikož sen o Zoetrope byl mrtvý, Coppola investoval do jiného velkého snu, do filmu *Megalopolis*. Ten příběh nosil ve své hlavě ještě před *Apokalypsou*; byla to totiž jeho celoživotní vášeň. Začal ho psát v 80. letech minulého století. Filmy, jako například *Drakula* (*Bram Stoker's Dracula*), které natočil v následujícím desetiletí, využil k tomu, aby se zbavil dluhů a mohl zafinancovat *Megalopolis*. Ještě v roce 2001 se snímek připravoval – vybírali se herci a v New Yorku se natočilo přes 30 hodin předběžných záběrů. Nicméně, po událostech 11. září byl projekt opuštěn a ležel ladem, až nakonec v roce 2019 vyšlo prohlášení, že se na filmu *Megalopolis* začíná opět pracovat.

Co se tedy skrývá pod názvem *Megalopolis*? Dodnes nevíme... I když je pravděpodobné, že film bude uveden do kin buď letos, nebo v příštím roce. Coppola naznačil, že půjde o milostný příběh, v němž se budou prolínat i prvky science fiction zachycující boj mezi tradicí a pokrokem. Při jeho tvorbě sice vycházel z Catalinova spiknutí – boje o moc ve starověkém Římě; film by však měl být zasazen i do současnosti, protože se odehrává v New Yorku. Zdroj blízký filmu jej popsal, jako by měl „Julius Caesar hrát v *Blade Runnerovi*“. Coppola také zveřejnil knihy, které film inspirovaly, včetně děl Francise Fukuyamy, Davida Graebera a Hermanna Hesseho. Pokud nevíte, co to znamená, nejste sami. Předpokládám, že si budeme muset všichni počkat, až se *Megalopolis* objeví v kinech. Zatím to vypadá slibně: casting zahrnuje směsici mladých a nadějných herců, jako Adam Driver a Shia LeBeouf, i starých známých velikanů, jako Dustin Hoffman a Jon Voight. Coppola celý snímek také sám financuje a údajně při jeho tvorbě využívá nové a neotřelé technologie.

Jak to s filmem *Megalopolis* dopadne, se můžeme jen dohadovat. Svým způsobem je ale jedno, jestli půjde o dobrý nebo špatný snímek. Důležité je, že vůbec vzniká. Uzavírá se totiž umělecká pouť jednoho výjimečného muže a měla by spíše skončit velkým třeskem než pšouknutím. Můžeme jen doufat, že se Coppolovi jeho stamilionová sázka vyplatí. Jeho sny o American Zoetrope, o filmářské utopii, se možná nevydařily tak, jak si přál. Ale rozhodně se nedá říct, že by se mu to nepovedlo. Ve filmu *Metropolitan* režiséra Whita Stillmana spolu hovoří dvě postavy o agrárním socialismu. „Lidé se pokoušeli prosadit fourierismus (*sociální teorie a hnutí z 19. století – poznámka překladatele*) už v 19. století a neuspěli. Nebyla Brookova farma fourieristická? Ten koncept prostě neuspěl,“ říká skeptik. „To je sporné,“ odpoví mu zastánce myšlenky. „Co? Jestli Brookova farma neuspěla?“ ptá se znovu skeptik. „Máš pravdu, že ta farma zanikla, ale jestli byla neúspěšná, to se podle mě nedá s jistotou říct,“ přijde odpověď. Myslím, že je to velmi pravdivé sdělení. American Zoetrope sice zkrachovala, ale nepřestala existovat. A *Megalopolis* také nezklame, protože už samotná existence toho snímku je úspěchem.

Petr Svoreň, jr.

Toto je rozhlasová glosa, takže mohu vyseknout hlubokou poklonu a výraz obdivu a díky jenom slovy. Mírím na Andreu Steckerovou a všechny další tvůrce, kteří v pražské Valdštejnské jízdárně vytvořili obdivuhodné dílo, výstavu nazvanou Petr Brandl: příběh bohéma. Ano, určitě víte, že Petr Brandl byl významný český malíř z doby baroka, druhá půlka sedmnáctého a první osmnáctého století. Ano, Brandl, kostelní malíř, kde kdo viděl v reprodukci jeho autoportrét chlapíka s mírně vykulenýma očima s legračním baretem na hlavě, málo světla, něco od svičky, holt byla to doba temna. To je ten, co maloval svatě pro kostely, maucta.

Pak přijdete do výstavní síně ve Valdštejnské jízdárně a nastane to, čemu se v dnešní době říká wow efekt. Je to ohromující. Opravdu nejsem pantáta, který se vzpamatoval a zavedli ho na stará kolena na první výstavu, aby taky něco viděl. Nebudu to popisovat. Věrohodně popsat prostor, kde dokonale restaurovaná plátna jsou na deskách z pancéřového skla adjustovaných do temnoty protkané důmyslně směřovanými proudy světla z reflektorů, to fakt nemá smysl. Musíte to vidět a když neuvidíte, tak tedy smolda, tohle už nikdy, nebo přinejmenším v dohledné době, nedá nikdo dohromady.

Zatím jsem se šikovně vyhnul tomu hlavnímu a je to obsaženo už v názvu Petr Brandl: Příběh bohéma.

Každý člověk má svůj příběh, ať je to pokrývač střech nebo malíř. Tady je způsobem, jakým jsem ještě nikdy na souborné výstavě malířů neviděl, spojeno dílo, tedy jednotlivá plátna, s výkladem životního pozadí. Z temnoty nám vystupuje Brandl a s ním i doba. On nemaloval zdaleka jen svatě pro kostely. A už vůbec to nebyla učebnicová veličina, bylo to chlapisko prchající před zuřivou manželkou, gráží neplatící alimenty, opilec a dobrodruh, nespolehlivý všivák, osoba opovrženíhodná, ale co naplat, zanechal dílo, to je teď shromážděno, vystaveno nejlepším představitelným způsobem a vy stojíte a čumíte a říkáte wow. A s jeho příběhem nově nahlížíme jeho dobu. České baroko? Úplně normální doba s normálními lidmi a jejich starostmi.

Díky vám, doktorko Steckerová a s vámi všem, co toto způsobili a nabídli – na kruté omezenou dobu – veřejnosti. Režiséri filmů a divadla jsou obecně známí a velebení, kurátoři jsou v médiích, jen když mají malér. Je to kruté nespravedlivé. Važme si kurátorů a institucí výstavy pořádajících. Výstava, to je maják hodnoty uprostřed záplavy digitálního balastu. Každá výstava, i ta skromná v předsáli obecního úřadu malé obce. I ta má svého kurátora, pořadatele. I ten musel vynaložit úsilí a překonat překážky. Pak nezbyvá než říci jediné slovo: díky.

Psáno pro ČRo Plus

Ondřej Neff

Odposlechnuto

To, že Kalousek není v oficiálním ansámblu české politiky je chyba ne jeho, ale české politiky. Jakmile je tam někdo osobitý a zajímavý a lze ho podezírat, že má schopnosti a v hlavě mozek, je třeba ho vyštípat.

Ondřej Neff

Slova plynou, fakta zůstávají a ceny rostou... Ondřej Neff

Černá tma zapomnění - běsi zajištěné třídy

Cesta Lairda Barrona k českému čtenáři nebyla rychlá ani jednoduchá. Už v roce 2006 vyšla Barronova povídka *Postrach* ve druhém svazku monumentálního díla Martina Šusta *Trochu divné kusy* a ve stejném roce i jeho další dvě povídky *Sosák* a *Sekvence imago* v magazínu *Fantasy&ScienceFiction*. I to měl zřejmě na svědomí Martin Šusta, v tu dobu editor magazínu. Ale i tak se o Barrona a jeho dílo zajímali jen skuteční znalci hororů a zdaleka se nedostal do širšího čtenářského povědomí. Však se také další jeho povídka *Hotel Broadsword* objevila až v antologii *Černá křídla Cthulhu* v roce 2014. A v roce 2016 vydal ještě Laser-Books v překladu Milana Žáčka sbírku *Okultace*.

Svět Lairda Barrona pro nás plně zpřístupnil až překladatel Jakub Němeček, když ve svém nakladatelství Gnóm! v roce 2017 vydal jeho sbírku hororových povídek *Ta nádherná věc, jež na nás všechny čeká*.

A bylo třeba až současné vlny zájmu o horor tažené malými nakladateli (vedle zmíněného Gnóma! ještě Carcosou, Medúzou a Golden Dog), aby po autorovi sáhl jeden z našich největších nakladatelských domů Euromedia group a v edici Laser vydal v překladu Jakuba Němečka i tento román.

Vydání *Černé tmy zapomnění* je cenné i tím, že plocha románu umožňuje rozvinout v celé šíři děsivý svět Staré pijavice, jejích dětí a jejich bezúdržbných služebníků. Nicméně, na nic z toho, co se dovíme, bych se příliš nespolehl, náš informátor je velmi nespolehlivý vypravěč a jeho zdroje si libují v klamu.

První kapitola, datovaná jako *Dávnověk*, po svém vypravuje příběh o mlynářově dcery, který dnes známe v dětem přístupné podobě. Ambiciózní dívka slíbí králi, že změní slámu ve zlato. Dokáže to s pomocí trpaslíka, který, pokud neuhodne jeho jméno, za to žádá její prvorozené dítě.

V Barronově interpretaci je ale hlavním hrdinou její bratr, který se u dvora upíchl jako špeh, a jehož sestra pověří vypátrat, jak se skřet jmenuje. Pátrání jej dovede až na dvůr barona Mocka. Jazyk jeho příběhu už nemá s Grimmy, kteří nám zpřístupnili možná až čtyři tisíce let starý příběh, mnoho společného:

„To zlato upředl on, ne já. A teď si přišel pro odměnu.“
 „Drahá sestřičko, co jsi to u všech láter provedla?“

Sestra se usmála přesně tak, jako když vycení zuby liška lapená v pasti, a pověděla mu, jakou úmluvu že to uzavřela, aby se mohla vytasit s oněmi proslulými košíky zlatého drátu a dostat vlastní rodinu z chudobince. To, čeho se v tu chvíli Špeh obával nejvíc – že sestra bude muset znetvořenému Trpaslíkovi vykouřit ptáka – v tom nehrálo roli. Ne, bylo to daleko, daleko horší.

Další kapitoly se odehrávají v našem světě, v současnosti

s průhledy do druhé poloviny dvacátého století. Hlavními hrdiny se stávají stárnoucí geolog Don Miller trpící výpadky paměti a strachem ze tmy s manželkou Michelle, *impozantní postavou v oblasti komparativní antropologie*, o které se až na straně 76 dozvíte, že se za svobodna jmenovala Mocková. Najednou se ozřejmuje spojení s tou první *dávnověkou* kapitolou, čtenář si uvědomí, že Muller anglicky znamená mlynář (a Mock se podobá anglickému výrazu pro maketu).

I Don dostane náповědu: *Já bych řekl, že vy jste přesně ten buran, kterýho ona potřebuje, aby si udržela krytí jako roztomilá malá vědkyně. Kdo by ji podezřívál, když se kolem ní motá tenhle kolosální nekňuba?* Bojí se však dovědět více.

Poučený Barronův čtenář navíc začne poznávat místa a postavy z jeho dalších povídek: *Michelle do sebe hodila svou sklenku whisky (v Satanově řiti byly na výběr jen whisky, pivo a voda), vyskočila na stůl a zatančila tak, jak se to kdysi naučila v podobném zapadákově v Irsku. [...]*

Dřevorubec s rozžeženým plnovousem praštil dřevorubce bez vousů v kostkovaném kabátě a vmžiku začaly léhat lahe a potom zuby. Kapela začala hrát rychleji a hlavní zpěvák kvlel jakousi melodií o komsi zlém, kdo se jmenoval Černej Bill a chodil do údolí znásilňovat kozy a odnášet ženský. Na baru začalo hořet a Michelle s Donem využili tu příležitost k odchodu.

Prozrazovat více by bylo vůči čtenářům bezohledné, tak se jen svěřím se svým dojmem: Barron v knize líčí hlavně bohaté, už celé generace zajištěné hrdiny, a dívá se na ně takřka třídním pohledem, který je asi pochopitelný u člověka bez zdravotního pojištění, kterému zachránila život až fanouškovská sbírka na léčbu, ale není zcela konzistentní s řádem jeho světa. Alespoň já historii v jeho podání nepochopil tak, že bohatí mají větší sklon podléhat zlu, ale že naopak díky službě zlu se k bohatství dá dojít nejrychleji. A to je snad má

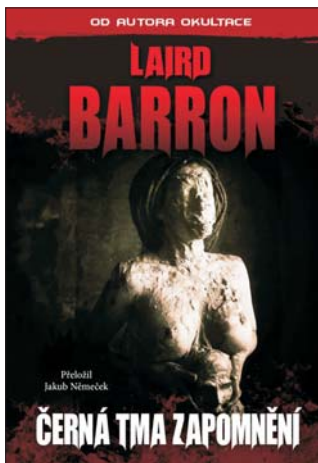
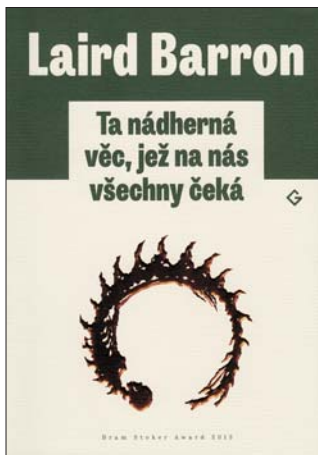
jediná výhrada ke skvostně napsané a přeložené knize.

Knihu uzavírá velice fundovaný doslov, o kterém jsem si nejprve myslel, že jej sepsal Jakub Němeček, a byl jsem překvapen, když jsem za ním našel podpis mně dosud zcela neznámé Jarmily Křenkové (další její texty v Cinepur a A2).

Obálka knihy výborně dokresluje její atmosféru, jen si nedovedu představit, že by dokázala svést ke koupi zcela nepoučeného čtenáře. V knize se navíc několikrát hovoří o symbolu Staré pijavice, ale je ponecháno na čtenáři, aby si jej nějak představil, přitom mám za to, že na obálce knihy od Gnóma! je vyvedena více než podařeně.

Zdeněk Rampas

Laird Barron: Černá tma zapomnění, Euromedia Group – Laser 2023, přeložil Jakub Němeček, 304 str., 549 Kč

Maková válka a Dračí republika

„U čtyřech cecků! Jděte do prdele!“ řekla hrdinka Makové války.

Nakladatelství Host vydává z angličtiny Danielou Orlando přeloženou čínskou fantasy, která má být podle všeho označována YA. Zatím jsou česky venku dva díly ze tří a oba je vydal OneHotBook ve skvělém přednesu Terezy Dočkalové. Uprůměrně – takový překlad si tak dobrý přednes ani nezaslouží.

GRRM vzal stoletou válku a podle ní napsal Píseň ledu a ohně. R. F. Kuangová si vzala dějiny velké Číny – zde Nikan, přidala místo draků tamní bohy, s nimiž umí pár šamanů navázat kontakt a propůjčit si tak jejich síly. Hlavní hrdinka Rin, „válečná sirotka“ (kteréhož idiomu se překladatelka nehodlá vzdát ani po stovkách stránek a který vám poleze na nervy už při třetím výskytu z tisíce), je pochopitelně potenciální šamankou, ale to ona neví! Nejdřív se musí dostat na prestižní vojenskou akademii Sineward, aby unikla prodání do manželství a opiu. Za značných osobních obětí a zejména díky sebepečkování se jí to povede.

Pochopitelně je z obyčejné mudlovské rodiny, zatímco všichni kolem jsou děti šlechticů, takže Harry, pardon, Rin dostává děsné kapky. Celé je to o poznání krvavější než šaškec v Bradavicích a už někdy kolem půlky prvního dílu dojde ke zničení školy Mukeňany, což jsou v podání autorky ukrutní Žaponci. Rin už tou dobou po děsivém incidentu při zkouškách ví, že umí přivolat oheň – což je poměrně hezký dějový zvrat, čtenář do té doby nemá tušení, čím bude tahle nehezká, snědá holka z chudé jižní provincie tak výjimečná. A pak už to celé jede – jedna válečná hrůza stírá další, s hrdinkou je neustále zameřeno, manipulováno, inu nedivme se, vždyť chudátko ani školu hotovou nemá!

Přihadí jí k šamanské jednotce, která konečně přináší opravdu zajímavý prvek do vyprávění. Přivolávání boha se dělá tak, že musíte „bejt sjetej“. Ano, prostě se používají drogy. Bohužel slovní zásoba paní Orlando v oblasti narkotik obsahuje asi jen dvě slova (to druhé je rauš) a k naprosto neorganickému používání vulgarit se přidává zcela nefungující popis ze světa opiátů a jiných návykových látek. Hrdinka pochopitelně trpí, ale vy budete trpět s ní kvůli naprosto vykloubenému překladu, který sice neobsahuje takové přešlapy jako Andělíčkář Nicka Harkawaye (kde hlavní hrdina v převodu Daniely Orlando pije legendární „organické mléko“), ale dokazuje, že beletrie není překladatelčin obor a měla by se držet non fiction, kde se expresivitou šetří.

Pokud to ale zvládnete odfiltrovat, užijete si s Kuangovou neotřelé kulisy a pár dobrých nápadů, které nám předkládá. Pochopitelně na konci prvního dílu Rin dosáhne svého plného potenciálu, ale nic dobrého jí to nepřinese!!! Naopak! Celou čtvrtinu prvního dílu je zabředlá v posttraumatické reakci na to, jak sama vyhrála válku – není to nic hezkého, ale třeba to bu-

dete někdy čist, tak vynechme podrobnosti. Je naprosto závislá na opiu, a i když se ocitá v pozici velitelky šamanské jednotky, je její postava pro většinu uživatelů Databáze knih tak nesympatická, že mnohé dokonce nutí k odložení tlustospisu (Dračí republika má 664 stran). Celé to trochu jinak připomíná tu pasáž Kulhánkova Nočního klubu, kdy je hrdina nesnesitelně dlouho zavřený na lodi, odkud nemá jak uniknout. Tak tady hrdinku vězní opium a je to snad ještě větší nuda.

Naštěstí si Rin osvojí nový pániček, Dračí správce (rozuměj správce Provincie draka), který ji potřebuje využít jako tajnou zbraň v občanské válce za účelem ustanovení republiky (jeďda!). Pod jeho pevnou rukou emocemi zmítaná Rin nalézá pevnou půdu pod nohama a začne své síly ovládat jako nikdy předtím! Bohužel nic to nemá společného s její schopností dedukce, která je stále mizerná. Rin zkrátka nevidí ani za jeden roh, zatímco autorka si pro ni přichystala celý spleťtý labyrint intrik, křivd, plánů a úskoků. A vraždění. Mrtvými se tu nešetří. Bitvy jsou asijsky epické, a když už se v nich umírá, tak krutě a ve velkém.

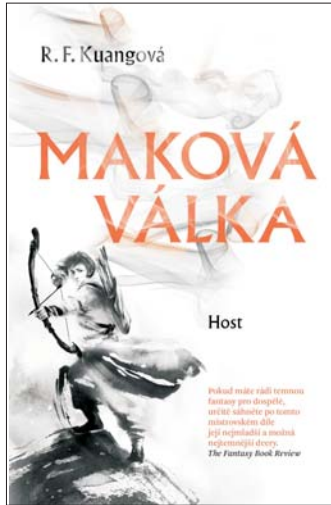
Na scéně se také objevují nejen povahově smrdutí Hesperané/Evropané (autorka o tom, jak běloši páchnou Nikařanům hovoří tak často, že se až chce věřit, že konkrétně zde v popisech pracuje s nějakými historickými prameny!), kteří chtějí zničit šamany a přinést zemi prosperitu koloniálního světa. S arkebuzami a vzducholoděmi jsou to rozhodně hráči, s nimiž je třeba počítat. Zkrátka ani na konci druhého dílu není jasno, jak to celé dopadne (jasně že je to jasné, to byl jen takový stylistický obrat).

Snad ještě k označení Young Adult... U toho by člověk čekal nějakou romantiku. Namísto toho se nechá hrdinka hned na škole sterilizovat, aby jí menstruace nebránila v lepších výkonech. Co se lásky týče, pořídila jí autorka klasický love/hate protějšek, se kterým se hrdinka nejčastěji posílá do prdele – pokud si tedy navzájem neublíží ostrými předměty. Kuangová jde zkrátka proti proudu a nic něžného tu nenajdete – o to víc si užijete pachy tisíců rozkládajících se těl umučených civilistů.

Osobněji pojatým závěrem ale přiznejme Kuangové body za úspěšně vytěžené dějiny, pro západní smradlavý kikuti je to dobrý! Čist bych to věru nechtěl, protože Daniela Orlando by mě udolala do půlky prvního dílu. Ale jako audiokniha na usnutí je to snesitelné a třetí díl s názvem Ohnivý bůh, který česky ještě nevyšel, ale z anglické anotace jsem se dozvěděl, že se v něm ukáže, že veškerá moc v Nikaru patří lidu, si určitě poslechnu. A nakonec ještě jednou: Tereza Dočkalová celému textu v audioverzi nesmírně pomáhá, bez ní by to bylo o poznání bolestivější.

Ricarderon

Host, 2023, překlad Daniela Orlando, 536 str., 399 (549) Kč

Žijeme science fiction (předmluva ke knize Bradbury's Shadow)

Myšlenka vydat tuto antologii je stará téměř 30 let, ale dodnes si pamatujeme, jak to začalo. Z naší první cesty na Západ jsme si přivezli encyklopedii Davida Pringla *The Ultimate Guide to Science Fiction* a překvapilo nás, jak málo překladů ze zahraničního (neanglicky mluvícího) světa existuje. Bylo to opravdu překvapivé, protože v zemích bez cenzury nakladatelům nic nebránilo vydávat téměř cokoliv. Řekli jsme si, že česká SF stojí za zmínku i v mezinárodním měřítku, a navíc, její historie se v čemsi podobá historii americké SF.

Spontánní vznik hnutí science fiction v USA na přelomu třicátých a čtyřicátých let byl výrazně ovlivněn hlubokou hospodářskou krizí a pro mnoho mladých lidí byla vědeckofantastická literatura únikem z trpké reality a starostí každodenního života. Rychlý rozvoj tohoto hnutí vyvrcholil v období, které Američané nazývají Zlatým věkem science fiction a které trvalo přibližně deset let a skončilo silnou komercializací žánru. O 40 let později se tento proces opakoval v jiném měřítku a na jiném místě – byl to příběh české science fiction.

V 70. letech 20. století nežila česká science fiction v mezihvězdném vakuu, ale za železnou oponou uvnitř dobře střežených hranic socialistického Československa. Její existence nebyla snadná, pro totalitní režim byla nežádoucí a vycházela jen díky tomu, že se vydávala v Sovětském svazu (zatímco komiksy a fantasy se nevydávaly vůbec, s výjimkou komiksů pro děti). Počet ročně vydaných titulů se dal spočítat na prstech jedné ruky a náklady nejzajímavějších knih byly velmi omezené. Potlačování angloamerických autorů SF v edičních plánech slo ruku v ruce s cenzurou filmu, hudby a všeobecných informací (Rolling Stones, Playboy, McDonald's, Star Wars atd. byly před rokem 1989 oficiálně neznámé pojmy, i když je samozřejmě část společnosti znala). Jestliže Američané ve 30. letech utíkali k vědecko-fantastické literatuře před existenčními starostmi, Češi a Slováci k ní utíkali před šedí života. Nic na tom nezměnil ani fakt, že se v roce 1978 stali po Rusech a Američanech třetím národem ve vesmíru.

Život bez perspektivy a naprostá nemožnost soukromého podnikání vedly na přelomu 70. a 80. let ke vzniku prvních SF klubů a československého fandomu. Překladaatelé, autoři, nakladatelé, ilustrátoři, kritici a především čtenáři vytvořili spontánní hnutí, které by za normálních okolností nikdy nemohlo vzniknout.

Na počátku 80. let 20. století vzrůstající aktivita fandomu a sporadické pronikání science fiction do oficiálních médií vyvolaly mohutnou vlnu zakládání SF klubů, conů, fanzinů a soutěží. V roce 1982 se konal první československý con a současně první ročník literární soutěže o Cenu Karla Čapka pro amatérské autory science fiction. Tato soutěž měla pro další

rozvoj žánru v Československu zásadní význam, neboť přilákala a inspirovala řadu autorů, kteří by jinak pravděpodobně nezačali psát, nebo by se jejich díla nedostala ke čtenářům. Nejúspěšnějšími účastníky byli především vysokoškolsky vzdělaní lidé – lékaři, vědci, právníci či inženýři, pro které bylo psaní jen koníčkem a soutěž výzvou. Význam Ceny Karla Čapka pro československou SF není dosud plně doceněn. Většina autorů, kteří v Ceně Karla Čapka uspěli, se časem prosadila i v oficiálních publikacích. Podobně tomu bylo i v dalších tvůrčích oblastech, jako jsou překlady, recenze nebo ilustrace.

Situace na knižním trhu se postupně zlepšovala. Vyšla řada kvalitních titulů a zvýšily se náklady, takže je bylo možné koupit bez čekání v dlouhých frontách. To však nic nezměnilo na tom, že většina zajímavých věcí stále vycházela pouze v samizdatu v nákladu několika desítek či maximálně stovek výtisků. Na vydání svých knih, které nepošly sítím cenzury, stále čekala i řada domácích autorů, jako například Ludmila Freiová, Jaroslav Velinský, Ivan Kmínek či Alexandr Kramer.

Zlom nastal v roce 1989, a byl to zlom zásadní a nečekaný. Část fandomu se velmi

rychle profesionalizovala, vzniklo několik specializovaných nakladatelství a v krátké době vyšlo vše, na co autoři i čtenáři dlouhá léta čekali. Tato obrovská exploze byla vyvrcholením této fáze historie české science fiction. Následně přesycení knižního trhu postupně vedlo k dočasnému poklesu zájmu o domácí tvorbu a tato etapa se definitivně uzavřela. Řada autorů se začala věnovat své profesi či podnikání a omezila své literární aktivity, ale na jejich místo nastoupili jiní a česká science fiction žije dál.

Název této knihy není převzat jen z jedné z povídek. Symbolizuje také skutečnost, že Ray Bradbury byl jedním z mála angloamerických autorů science fiction, kteří v éře socialismu v Československu opakovaně vycházeli. Před pádem železné opony vydal v češtině téměř tolik titulů jako všichni ostatní autoři angloamerické science fiction dohromady. Nešlo přitom o nevinné „raketárny“, ale spíše o díla, která čtenáře nutila přemýšlet. Zejména vydání románu *451 stupňů Fahrenheita* ukázalo omezenost komunistické cenzury a zároveň dokázalo, že dobrá science fiction může mít značný společenský význam. S trochou nadsázky lze říci, že většina českých autorů zmíněných v této knize vyrostla v Bradburyho stínu.

Dnes už je to všechno minulost, ale časový odstup může být i k něčemu dobrý. Umožňuje vidět věci v širších souvislostech. Je úžasnou životní zkušeností strávit polovinu života „budováním komunismu“ v oplocené rezervaci a druhou polovinu ve svobodné zemi. Už tohle samo o sobě je pro naši generaci science fiction.

Přebor autorů

Vyhodnocení PAF 2023

Začátkem prosince na brněnském Fénixconu vyhlásil Michael Bronec výsledky čtrnáctého ročníku Přeboru autorů fantastiky (PAF 2023), kde hodnotíme četnost úspěšného umístění v literárních soutěžích žánrů sci-fi, fantasy a hororu.

Do ankety PAF byly za rok 2023 statisticky zpracovány výsledky z těchto soutěží: Cena Karla Čapka (dále jen CKČ) – kategorie novela, povídka, krátká povídka, mikropovídka, Daidalos, Žoldnéři fantazie, O stříbřitělesklý halmochron (dále jen Halmochron), Vidoucí, Sardenské legendy a Spionátor.

V roce 2023 soutěžilo celkem 581 povídek, z nichž bylo 78 obodováno v PAF. Tyto povídky napsalo 61 autorů. Od roku 2008 (počátek evidence PAF) se literárních soutěží s fantastickou tematikou zúčastnilo celkem 12301 povídek, z nichž 1685 se dostalo do evidence PAF. Tyto povídky napsalo 614 autorů. Statistiku s nevšedním nasazením jako každoročně zpracoval Vladimír Němec.

Obsazení nejvyšších příček žebříčku

Na prvním místě pomyslného žebříčku s velkým náskokem stanula Lucie Hřebečská, která bodovala hned v pěti soutěžích. V soutěži Sardenské legendy získala 2. místo za povídku „Lepší než ředitel řádky banky“, ve Vidoucí 3. místo za povídku „Má dáti dal“, v Žoldnéřích fantazie 7. místo za povídku „Malý pojednání o pravidlech chovu holubů“, v soutěži Spionátor má 2. místo za povídku „Růžencová romance“, a konečně v Halmochronu má 3. místo za povídku „Teskný osudy z Argch Adchgach“.

Druhou příčku obsadil Miroslav Hokeš (kterému se podařilo urvat hned dvě první místa), a sice za 1. místo v soutěži Daidalos s povídkou „Milenci žijí trochu dýl“ a za 1. místo v soutěži CKČ – krátká povídka za povídku „Ocelové slzy“.

O třetí místo přeboru se dělí Zuzana Johanovská a Martin Novák, protože nasbírali shodný počet bodů. Zuzana Johanovská (letošní laureátka ceny MLOK v CKČ) získala 1. místo v CKČ v kategorii povídka s povídkou „Šrot jsi a v šrot se obrátíš“, dále se umístila na 2. místě v Žoldnéřích fantazie s povídkou „Moře si užiješ o dost víc, když prostě přijmeš, jaký je“ a v soutěži Vidoucí získala 8. místo s povídkou „Šmejd“. Spoludržitel třetí příčky PAF 2023 Martin Novák (vloni rovněž třetí) získal 2. místo v CKČ v kategorii novela za novelu „Ženská bída“, v Žoldnéřích fantazie má 3. místo za povídku „Poslední dobrodružství“ a ve Vidoucí má 4. místo za povídku „Nechoď dceruško k vodě ven“.

Na dalších příčkách žebříčku se umístili další nadějní borci: Štěpán Tůma, Miroslav Vlach, Tomáš Luksch, Hana Kociánová, Marie Domská, Alfred Barsch a další a další.

Všem statečným přeborníkům srdečně gratulujeme!

Rozhovory s vítězi PAF 2023

Přebor autorů fantastiky je sice mině s mírnou nadsázkou, ale přesto vypovídá o míře úsilí, kreativitě a zdravé úpornosti oceněných autorů. Abychom motivovali další autory, položili jsme držitelům prvních tří míst přeboru několik otázek:

Kromě toho můžeme také zpětně hodnotit i prozíravost autorů futuristických vizí popisujících svět v 21. století. Mnohé předpovědi se staly skutečností: vesmírná turistika, mobilní telefony, osobní počítače, satelitní navigace, elektromobily, roboti, klonování, nanotechnologie, 3D tiskárny, solární elektrárny, autonomní vlaky a letadla. Za posledních 30 let zanikla celá průmyslová odvětví, jiná vznikla a další se zásadně proměnila. Kolem Země obíhají trvale obývané kosmické stanice, vesmírné dalekohledy zásadně posunuly naše znalosti o vesmíru a všichni jsme propojeni prostřednictvím internetu. Máme za sebou také několik přírodních, vesmírných a jaderných katastrof (raketoplány Challenger a Columbia, elektrárny Černobyl a Fukušima) a globální pandemie – některé apokalyptické vize se již naplnily.

Na druhou stranu svět vypadá jinak, než si kdokoli dokázal představit, ať už byl na kterékoli straně železné opony. Změny v technologické oblasti byly všeobecně očekávány, ale jen málokdo si dokázal představit změny v oblasti kulturní a společenské, jejich vnímání novými generacemi a jejich obrovský dopad. Dnes se zabýváme věcmi, které by ještě před několika lety nenapadly ani ty nejprogresivnější autory. Nejedná se pouze o „klasické krizové scénáře“ science fiction, jako je předlidení, epidemie, srážka s kometou, nedostatek potravin, tání ledovců, vymírání mužů nebo ropný kolaps. Čelíme také zcela novým překážkám, jako je snížená nebo dokonce nulová mobilita, informační přetížení, civilizační choroby, ztráta motivace, politická korektnost, fake news nebo hybridní válka. A nečekaně se mohou objevit i problémy, které nyní jen tušíme, ale jejichž plný význam nám zatím uniká (mikroplasty, umělá inteligence, vymírání hmyzu a další).

Vyhledky nejsou úplně růžové, ale v každém případě právě teď zijeme science fiction. **Radomil Dojiva & Dana Stračárová**

Odposlechnuto: Společnost úzkosti

Zejména mezi dospívajícími a mladými dospělými je nárůst diagnóz alarmující. Parafrázujeme-li Hrubínovu *Romanci pro křídlovku*, pro čím dál více lidí se život stává darem nad jejich silou.

Géryk připomíná, že různé verze politického uspořádání a organizace práce si vymíňují vlastní duševní strasti. Kapitalismus 19. století provázelo strádání dělnictva dané materiálním nedostatkem. Ten byl ve 20. století přinejmenším v západním světě odstraněn, místo strádání však zaujala nuda z příliš dobře organizovaného života provázeného na každém kroku autoritami. Právě proti tomu se bouřila generace šedesátých let. Také nuda však byla odstraněna, hlavně kulturním průmyslem, jak jej dnes představuje třeba vzývaná quality tv.

A s nudou zmizel i čas přemýšlet spíše než jen reagovat na nekončící příval podnětů. Převažující duševní strasti současnosti – v níž se podle autora stírá jasná hranice mezi prací a volným časem a přes veškeré možnosti a nabídku panuje pocit nenaplněnosti – tak není ani nedostatek, ani nuda, ale úzkost. Patří do ní tak rozdílné projevy jako sociální fobie, FOMO (fear of missing out), poruchy spánku, ale i environmentální žal.

Jan Němec

Jan Géryk: *Společnost úzkosti*, Host, 360 stran

fantastiky 2023

MD: Jaké knihy nejraději čteš?

Lucie Hřebečská: Jakékoli knihy se silnou pointou, silnou myšlenkou nebo silnou atmosférou, ideálně samozřejmě vše dohromady. V současné době nejvíc napravuju svoje resty ohledně klasické literatury. Ráda také čtu knihy, které mi někdo doporučí jako svoje oblíbené; často se tak dozvím něco nového i o tom člověku, který mi je doporučil.

Miroslav Hokeš: Pokud jde o fantastiku, tak takové, které mi ukážou zajímavá místa a světy, kde jsem ještě nebyl – a zároveň i jak se ti, kdo tam žijí, navzdory všem rozdílům podobají nám. Znamé věci v novém světle a zabrané z nových úhlů, to je největší dar, jaký může fantastika obecně nabídnout.

Zuzana Johanovská: Mám ráda nejrůznější žánry i témata. Nejvíc mě lákají příběhy, které mě donutí zamyslet se, nebo které mě zkrátka vtáhnou a už nepustí. Což nacházím jak ve fantastice, tak v klasické literatuře. V poslední době mě čtenářsky zajímají zejména vědecke propracované sci-fi (příklad za všechny – Cch'-sin a jeho série Problém Tří Těles nebo Solaris od Lema), hodně si teď užívám Stephena Kinga nebo třeba některé veřejnosti méně známé knížky od C. S. Lewise (*Dokud nemáme tvář* je moje srdcovka!).

Martin Novák: To záleží na náladě, životním období... postavením hvězd asi. Dřív jsem četl hodně klasiků, českých i zahraničních (na Steinbecka nedám dopustit), z fantastiky snad jen Tolkiena a Lovecrafta, tu jsem pak začal číst ve větším, až když jsem sám začal psát. A teď se zas vracím třeba k české poezii a divadelním hrám. Jediné, co mě nikdy moc nelákalo, byly snad komiksy a young adult. Ale i tady se najdou výjimky.

MD: Jak dlouho píšeš a co máš rozepsané právě teď? (Klidně se chlub, propaguj!)

Lucie Hřebečská: Psát „navážno“ jsem začala až předloni, kdy jsem psací soutěže objevila. Předloňské sezony jsem ale stihla jen půlku, tak jsem si slíbila, že letos (jako svůj první celý plnohodnotný rok) se do psaní opřu a pak si vyhodnotím, jestli to má smysl. Vzhledem k tomu, že teď odpovídám na otázky pro vítěze PAF, si říkám, že to psaní ještě tedy asi zkusím. Ale co a kdy, to nikdy dopředu nevím. Psaní mě nejvíc baví, když je „na punk“. Něco rozepsané mám, ale nerada takzvaně počítám slony před Alpami – uvidíme, zda se povede.

Miroslav Hokeš: Píšu asi tak od deseti let, což znamená někdy od půlky osmdesátek, jen nevím, od kterého okamžiku se tomu dá začít říkat psaní... :) A co mám zrovna rozepsané? No, když to vezmu pěkně od začátku – miluju retrofantastiku, takové ty představy o naší současnosti, jaké měli autoři ve viktoriánské době – Robida, Verne a další podobní. Takovou tu s oblohou plnou vzducholoďí, zemí plnou parních aut a domů na otočných podstavcích, s Měsícem, kam létají parní rakety a kde žijí Měsíčané a skot s dýmavými rohy... A tak jsem si řekl, že kašlu na vědu, která nám ze světa udělala nudné místo, a vytvořím si nějakou podobnou sérii. Jmenuje se Fiat Lux a hrdinou je křesťanský duchovní osvobozující různé přízračné

entity (pojmenoval jsem si je elkové, až dodatečně jsem zjistil, že je to anglický výraz pro losa, tak jsem si vymyslel i malou legendu o původu toho názvu). Ti vznikají z duší těch, kdo zemřeli při vraždě nebo jiné tragédii, berou na sebe různé podoby (můžou vypadat jako drak, zámek, vozidlo nebo třeba vánoční stromeček...) a všemožně škodí živým. Obvykle je třeba vyšetřit, co se přihodilo, a pak provést krátký obřad odchodu – dojde ovšem i na akci, hrdina nosí pár bouchaček a zachází s nimi skvěle, i když nerad. Ovšem vždycky se mu v cestě objeví nějaký pitomec přesvědčený, že elka je nejlíp prostě zrušit násilím, a nedá si po dobrém vysvětlit, že to nefunguje. Několik povídek ze série už vyšlo, teď přidávám další, aby jich bylo dost na knížku.

Zuzana Johanovská: Píši zhruba od pěti let – a za těch více než dvacet let už mám spoustu špičkových šuplíkových hitů různorodé kvality. Nicméně s povídkami a soutěžení jsem začala až necelé dva roky zpátky (namotivovala mě účast v online kurzu *Sed' doma a piš*, pořádaném Městskou knihovnou v Praze). A najednou jsem tady, odpovídám na otázky v rozhovoru a na poličce mi leží Mlok spolu s dalšími diplomy a cenami. Nestačím se divit, jak rychle to celé vyeskalovalo! S tímhle raketovým startem pak souvisí i moje aktuální psaní. Začínám přemýšlet, že bych se pustila do něčeho delšího, co by se třeba jednoho dne mohlo stát skutečnou knihou. Nápadů na příběhy mám více, než stíhám psát, takže je to spíš o tom vybrat si nějaký, kterému by slušel delší rozsah. Ale na začátek téhle nové cesty jsem teprve dorazila, takže ještě uvidím, jak se to celé vyvine.

Martin Novák: Už to budou tak tři čtyři roky (vlastně od prvního lockdownu), co jsem se aktivně začal věnovat próze, jmenovitě fantastice. Zprvu jsem psal hlavně do soutěží, kvůli zpětné vazbě, a abych se zkrátka vypsál. Teď cítím, že už mě to „závodní“ psaní pomalu opouští. Zaprvé už nemám tolik času a zadruhé bych se rád začal věnovat něčemu rozsáhlejšímu. Momentálně se ženou pracujeme na knižce makabrozních básniček pro děti (to je už dlouho náš sen), pak bychom společně chtěli dokončit (taky už dlouho) rozpracovanou pohádku pro mého synovce. A pak mám pár námětů na román, na kterém bych rád začal pracovat od příštího roku. Ale neříkal jsem to už loni?

MD: Která z oceněných povídek Ti dala nejvíc zabrat a proč?

Lucie Hřebečská: Já píšu dva takové žánry, které jsem si vnitřně pro sebe nazvala „smějeme se prdům“ a „pláčeme nad krví“. Moje nálada u psaní pak většinou kopíruje náladu postav, atmosféru povídky. Tímto pohledem mi nejvíc dala zabrat povídka *Lepší než ředitel nějaký banky*, protože u té jsem se nezasmála, ale naopak jsem sama sebe pěkně vydeptala. Psát humoristiku je v tomhle ohledu mnohem vděčnější.

Miroslav Hokeš: Z těch dvou? Nejspíš ta z Daidala. Nevím, jestli se to tak dá nazvat, ale „zabrat“ mi dala v tom smyslu, že první verze je už hodně stará a nikdy nevyšla – v 90. letech měla vyjít v časopise *Nemesis*, který ovšem ještě před vydáním stačil zaniknout. Tehdy to byla hrozná rána, měla to být má první publikace v profesionálním magazínu. Po pár letech jsem se rozhodl napsat povídku znovu, sepsal jsem si osnovu pro druhou verzi, úplně jiný příběh – a pak jsem to pustil z hla-

vy, osnova kamsi zapadla, už bych ji nenašel. A postupně jsem zapomněl i na celý ten námět. Připomněl jsem si ho vlastně jen díky tomu, že povídka inspirovala jedna píseň skupiny ABBA – a když se před dvěma lety ABBA nečekaně vynořila zpátky na hudebním poli, vynořil se i mně tenhle starý nápad. S první (i nenapsanou druhou) verzí má už ovšem povídka z Daidala společný jen základní motiv a jména dvou postav.

Zuzana Johanovská: Tyhle tři se zrovna všechny vyprávěly úplně samy. Vznikly v poměrně krátkém odstupu, a tehdy jsem se zrovna vezla na dobré autorské vlně. Když už bych ale měla vybrat jednu z nich, pak mi nejvíc dalo zabrat *Šrot jsi a v šrot se obrátíš*. U něj mi chvíli trvalo, než jsem si ujasnila, na jaké téma se chci soustředit a jak chci tenhle příběh vyprávět. Nápadů kolem se nahrnulo zkrátka strašně moc a chvíli hrozilo, že se v té smršti utopí jasná linka příběhu (všímám si, že u robotiky a obecně sci-fi s tímhle bojuji docela dost). Nakonec jsem ale sama sebe zkrotila, nadbytečné nápady a myšlenky jsem si pečlivě uschovala pro případná další využití, a vznikla povídka, za kterou jsem si odnesla Mloka 😊

Martin Novák: *Ženská bída*. Protože je nejdelší. Je to moje první novela, proto jsem si dal záležet hlavně na struktuře (aby z toho nebyla jen nafouknutá povídka). To mi zabralo zhruba tolik času, co samotné psaní. A pak samozřejmě přepisování, opravování, gramatika... těch bezmála sto stran mravenčí práce jsem opravdu pocítil. A stejně cítím, že by si zasloužila toho času mnohem více.

MD: *Máš nějak vyhraněný názor na úroveň české a slovenské fantastiky ve srovnání s překladovou literaturou, která se na nás valí ze světa?*

Lucie Hřebečská: Necítím se v problematice dostatečně orientovaná na to, abych mohla mít názor, natož vyhraněný.

Miroslav Hokeš: Ze světa? Chcete říct z Ameriky, ne? ;-) Osobně začínám mít dojem, že v Americe vznikl podivný a (aspoň pro mě) ne moc příjemný trend psát fantastiku bez příběhů. Taková forma pro formu, s vybroušenou stylistikou, ale téměř bez obsahu. Zvlášť u povídek je to dost patrné – přistihují se při tom, že třeba v XB-1 čtu daleko raději české, které jsou takřka vždycky zajímavé, mají děj, dobře vystavěný příběh. U amerických mi stále častěji slova splývají v jedinou homogenní mlhu a na konci se ptám – o čem to vlastně bylo? U románů to nemusí být až tak vyhrocené, ale Američani se obecně rádi utápějí v hromadách nepodstatných detailů, jsou schopni věnovat padesát stran popisu konverzace na večírku... Naši autoři, snad že mají mnohem méně příležitostí a leckdy se potýkají se všemožnými rozsahovými limity, lépe věží, co v textu opravdu musí být a co ne, a to je určitě pro dobro věci. Takže českou a slovenskou fantastiku nevidím v porovnání se „světovou“ vůbec špatně, právě naopak.

Zuzana Johanovská: Vyhraněný názor nemám – bohužel momentálně ani nestíhám situaci na knižním trhu pořádně sledovat. Celkově ale věřím, že je potřeba, aby se ke čtenářům dostávalo to nejlepší z obou dvou světů.

Martin Novák: Vyhraněný názor asi ne. Spíš pocit. Přejde mi, že spousta českých a slovenských autorů (hlavně novátor-

ských) má strach, že budou špatně pochopeni, a proto mají potřebu spousty věcí zbytečně popisovat a objasňovat (hlavně motivy a emoce protagonistů). A já se jim nedivím. Nejednou se mi od editora nebo porotce dostalo rady, že přý „čtenář je blbej“ a nikdo si nehodlá domýšlet, co jsem čím myslel, nebo že jim schází vysvětlení, proč se co jak stalo. Takový přístup ale podle mě neshazuje jen čtenáře (který není o nic hloupější než autor, kterého čte), ale i samotného autora, který pak radši píše „jak pro blbýho“, namísto aby psal upřímně. A možná proto je u nás fantastika stále považovaná za podřadný žánr, zatímco jinde ve světě už nějakou dobu stojí rovnocenně po boku „vážné“ literatury. Ale je to jen pocit, výjimky se najdou všude a sám jsem toho nepřečetl tolik, abych si troufl takhle soudit.

MD: *(Tuto otázku mi poradila Klára Smolíková z FB skupiny „Kreativní inkoust – psací dílna tvůrčích duší“): Využil/využila jsi někdy při psaní povídek AI? A jsou podle tebe chatboti zlá, či dobrá magie, chytré, či zrádné vědecké řešení?*

Lucie Hřebečská: AI jsem ze zvědavosti zkoušela, ale u psaní nevyužila. Její využití nicméně nezavrhuju, v beletrii je to skvělý nástroj na „podružné“ činnosti, jako jsou rešerše, generování jmen, náhodných „NPC“, které člověka nebaví vymýšlet, a podobně. Věřím tomu, že jednou bude AI schopná i kreativních nápadů či překvapivých point. Zatím toho ale asi schopná není, takže se přikláním k verdiktu „dobrá magie, chytré vědecké řešení“. Nevyklučuju ale, že až mi vezme práci, tak si ten verdikt rozmyslím.

Miroslav Hokeš: Samozřejmě nevyužil, jak bych mohl mít radost z něčeho, co za mě napíše robot? Navíc ani nemyslím, že by to dnešní AI zvládaly. Okej, malovat už dávno umějí líp než my, ale napsat zatím zvládnou možná tak slušnou anotaci...

Zuzana Johanovská: S AI jsem si hrála, ale nic jsem nevyhrála 😊 Verze chatů, které jsem zkoušela, za mě zcela postrádaly kreativitu – což je při psaní celkem na draka. Nicméně třeba pro maily v angličtině je to pro mě v práci vítaný pomocník. Celkově pak AI vnímám jako nástroj, který teprve čeká na plně rozvinutí svého potenciálu. A čím mocnější tenhle nástroj bude, tím více bychom na něj měli být jako společnost připravení. Takže na místě je podle mě spíše otázka, jak chytře či zrádně jej hodláme využívat my a jak dobře se vypořádáme s případnými nebezpečími, která to přinese. Ale to je otázka, kterou bychom si měli klást u každého pokroku – a je dobře, že už to jako lidstvo začínáme konečně chápat (snad). Jinak si při této příležitosti neodpustím malou reklamu. To, jak moc je AI schopné vygenerovat něco literárně hodnotného, má momentálně ambice prozkoumat soutěž s poetickým názvem (který nevygenerovalo AI) Přicházejí z-AI-mavé časy. Organizuje ji Městská knihovna v Praze ve spolupráci s Ústavem formální a aplikované lingvistiky MFF UK. Kdokoli, kdo chce vyzkoušet aktuální možnosti AI (a dost možná tvrdě narazit na jejich hranice), je srdečně zván k účasti – uzávěrka je 29.2.2024.

Martin Novák: Ne. AI (jak ho chápu) tvoří tak, že z množství dat, kterými ho nakrmíte, vybere společné jmenovatele, a pak vyplivne průměrný (a tedy očekávaný) výsledek. Z toho vyplývá, že vždy vytváří kýč – věčně se opakující a tisíckrát omlé

motivy, nad kterými se byt' jen lehce sečtělý čtenář maximálně tak uchechtne. Takhle přece nikdo psát nechce. Ne? – Ale zkoušel jsem to. Ze zvědavosti, samozřejmě. Můj problém ale je, že když tvořím, mám v hlavě konkrétní příběh, postavy, situace, motivy a myšlenky, které chci čtenáři přednést. A ve výsledku je pro mě jednodušší a rychlejší je prostě napsat, než se dohadovat s programem, aby je napsal tak, jak chci. Pokud ale chcete být autorem komerčním a nějaká ta vaše vlastní vize a kreativita je vám ukradená, je jen otázkou času, kdy se s AI budete muset skamarádit. Možná budete kýčovní, ale budete produktivní. A, bohužel, produktivita je to, na co se v komerční sféře hraje. Na druhou stranu – pokud bude moci psát kdokoli, bude ještě mít někdo chuť to číst? Nechme se překvapit.

MD: (Na tuto všetečnou a záladnou otázku mě navedla Sabina Holasová z téže skupiny): Jak se cítíš, když zabiješ literární postavu? Proč to vůbec děláš?

Lucie Hřebečská: Postavy zabím výlučně proto, že si to žádá příběh. Z tohoto pohledu je vlastně každé zabití postavy uspokojivé. Jak se u psaní cítím, ale záleží na tom, jestli jsem smrt plánovala. Někdy se stane, že potřeba smrti vyvstane až během psaní, třeba u postavy, kterou mám ráda. Takové mi bývá líto, mám chuť jí dát pusu na čelo, než ji strčím pod vlak. Plánované smrti si ale velmi užívám a u jejich psaní se většinou maniakálně směju. Současně bych chtěla všem mým čtenářům připomenout, že všechny moje postavy jsou čistě vymyšlené a jejich podobnost se skutečnými lidmi zcela náhodná, takže pokud se v nějaké postavě poznáte, tak to nejste vy (ale stejně se nad sebou radši zamyslete, jestli náhodou nejste trošku svině a něčím si to nezasluhujete, protože dobří lidé u mě umírají zřídkakdy).

Miroslav Hokeš: Nedělám to, už proto, že většina toho, co dnes píšu, patří k nějaké sérii a s postavami počítám do dalších příběhů. Ani u vedlejších netuším, jestli se mi ještě někdy někdo nebudou hodit. Když už to opravdu nejde jinak, provedu to ve stylu „postava je nezvestná, ztratila se v akci a pravděpodobně zahynula, ale není to úplně jisté“ :-)

Zuzana Johanovská: Žádný sériový literární vrah nejsem (zatím), ale když už zabím, tak to musí stát za to. A vzhledem k tomu, že jsem citlivá duše, si u takových scén sama obvykle popláč. Psaní příběhů prožívám – i mně se daný svět postupně odkrývá a jednotlivé postavy ožívají (či umírají), takže i když to možná zní pateticky, i já mám z vážných scén, které píši, opravdu silný zážitek (někdy možná větší než čtenáři :-D). A proč takové smutné a osklivé věci dělám? Protože tak se můj příběh zkrátka odehrává před mými vnitřními očima. Cítím, že takový moment v danou chvíli děj nebo postava vyžadují... Ostatně reálný svět je plný mnohem tíživějších událostí, než jaké se obvykle vyskytují v literatuře – a je prakticky nemožné, aby se určitá část z nich přece jen ve fikčních příbězích neprojevila.

Martin Novák: To záleží na postavě a kontextu její smrti. Většinou se snažím cítit tak, jak bych chtěl, aby se cítil i čtenář. Když zabiju padoucha, chci cítit zadostiučinění. Když zabiju přítele, chci cítit smutek nebo vztek. Když zabiju hlavní postavu, chci cítit významnost té smrti (anebo naopak bezvýznamnost).

A když to necítím (respektive cítím lhostejnost), znamená to většinou, že je postava (nebo ta situace) špatně napsaná. A pak to většinou necítí ani čtenář. A proč to dělám? Smrt je přece součástí života. Když píšete o lidech, těžko se vyhnete psaní o smrti. I ty nejstarší známé příběhy jsou přece v jádru o smrti. Kdyby byly literární postavy nesmrtelné, nebyly by zkrátka uvěřitelné (proto všichni nenávidí „plot armor“). A možná by i ztratily na důležitosti. Smrt je to, co dává jejich životu, jejich příběhu hodnotu. I když nakonec přežijí, je to právě možnost smrti a touha po životě, která je ultimátním hnacím motorem každého děje. Přijde mi tedy v pořádku postavy „zabíjet“, stejně jako je nechávat přežít. Ale věčný život (jak už řekl Čapek) je nekonečně nudný.

MD: Je něco, co bys chtěl/a vzkázat či doporučit čtenářům nebo začínajícím autorům? (Tuto otázku v různé formě pokládám každoročně, a alibisticky tím dávám šanci odpovědět i na takové otázky, které vůbec položeny nebyly):

Lucie Hřebečská: Dalším začínajícím autorům bych chtěla doporučit, aby se při nejbližší možné příležitosti zapsali na kurz Sed' doma a piš, který pořádá Městská knihovna v Praze, a to i tehdy, pokud si myslíš, že kurz psaní nepotřebují, jako jsem se domnívala já. Kurz jsem absolvovala také a krom mnoha rad, co dělat, mi hlavně ušetřil spoustu času v tom, že mi ukázal, jakých chyb se vyvarovat.

Miroslav Hokeš: Píšte, ať mají druzí co číst. Čtete, ať mají druzí chuť psát. A neřešte, jestli máte talent nebo ne – já ho taky nemám. :-D

Zuzana Johanovská: Ráda bych sdílela to, co jsem potřebovala slyšet já sama (a měla jsem to štěstí, že to ke mně dolehlo takhle brzy). Psaní a soutěže rozhodně nejsou jenom pro (po)profesionály – zkusit to může opravdu každý, kdo je připravený snášet případné dílčí neúspěchy. Zpětná vazba, kterou vám tahle zkušenost poskytne, je hrozně cenná. Vaši povídku si přečte někdo jiný než jen pár vašich kamarádů, vnese do toho zase nový, nezaujatý pohled a srovná vás s ostatními začínajícími autory. Z toho je pak možné čerpat, poučit se a zase se posunout o kus dál. A pak vám třeba jednou, po spoustě kritiky a momentech, kdy si říkáte, že byste už raději neměli napsat vůbec nic (ani nákupní seznam!), někdo řekne, že jste ho dojali. Nebo rozesmáli, donutili se zamyslet. A takový moment fakt stojí za všechnu tu snahu – protože od toho okamžiku už nepíšete jenom sami pro sebe.

Martin Novák: Jen jedno. A není to má myšlenka (bohužel už ale nevím, od koho ji mám): Nezapomeňte žít. Bude to znít paradoxně, ale psaní by u spisovatele nikdy nemělo být na prvním místě. Rodina, přátelé, láska, dobrodružství, selhání, bolest, strach, smutek, naděje, to jsou hodnoty a pocity, které tvoří jádro všech dobrých příběhů. A o těch se těžko píše, pokud je sami neprožíváte. Takže žijte! A píše o věcech, které jste skutečně prožili. Byť je zasadíte do dávných časů, do předdalekých galaxií. To je ta malá drobnost, která nás (zatím) odlišuje od obyčejných chatbotů.

Za odpovědi děkuje: Miroslava Dvořáková – mluvčí PAF

Guy Gavriel Kay: Záře dávno pohaslá

Námořníci říkají, že dešťovým kapkám se stýská po mraku už ve chvíli, kdy padají do moře, ať světlem či tmou. Tak se mi stýská po ní, když padám životem, časem, chaosem naší doby. Někdy se mi o ní v noci stále zdá, ale nic podstatného ani závažného z toho neplyne, jde jen o mě a o to, co bych rád, aby byla pravda. O pouhou touhu.

Ke knihám kanadského autora s obtížně skloňovatelným jménem Guy Gavriel Kay jsem se dostal později než většina jeho českých čtenářů a obdivovatelů. Ne že bych nezaznamenal jejich vydávání, ba dokonce jsem si jich i docela dost pořídil, ale nikdy nepřišel ten často náhodný impuls, abych po některé z nich ve stále se zvětšující hromadě nepřečtených románů sáhl, až se posléze dostaly do druhé, někdy i třetí řady naší knihovny. Když o tom tak přemýšlím, častěji spíše přicházely impulsy právě opačné, špatná pověst úrovně jejich překladů a specifická kultura obálek paperbacků Talpressu. Navíc se mi úplně nezamlouvala ani autorova tvůrčí metoda: popadni kus středověku či antiky, vše důkladně přejmenuj a napiš jejich dějiny trochu jinak. Až...

Až v roce 2012, dva roky po zveřejnění originálu, vydalo Argo v překladu Richarda Podaného román z tak trochu jiné Číny *Pod nebesy*. Náhle tu nebyl jeden, ale hned celé vektorové pole pozitivních impulsů. Skvostná obálka, má nedovzdělanost, která mi dovozovala příběh čist, jako by se odehrával v Číně našeho světa, a samozřejmě překlad, skvělý jako Richardovy všechny (což je částečně dané i tím, že si může vybírat a nepřekládá šunt, který v každé množině čehokoli představuje podle Sturgeonova zákona 90 %). Co dodat, snad jen pro ty, kteří ještě knihu nečetli, že od té doby je román *Pod nebesy* v mém knižním top ten.

Tento dlouhý úvod prakticky nesouvisející s knihou našeho dnešního zájmu má pomoci vysvětlit pocity, s jakými jsem přistupoval k *Záři dávno pohaslé*. Začneme, jak se u fantasy sluší, od mapy:

Mapka tak trochu jiného východního Středozeří na dvoje straně 8–9 brzy pomůže ztotožnit Rhodias s Papežským státem, Město měst, Zlaté město Sarantium s obleženou Konstantinopolí a tak dále a tak podobně, stejně jako identifikovat dobu, kdy se vše odehrává, jako ranou renesancí (Quattrocento) v Itálii, pardon Batiáře rozdrobené na městské státy a státečky. V povědomí populace je ještě myšlenka jakéhosi dávného zlatého věku před tisíci roky, ve starých budovách lze ještě najít mozaiky, které přečkaly milénium.

Místní lidé většinou uvítají boha Slunce Jada (ve *Lvech z Al-Rassanu* v překladu Hany Březákové Džaddité), ale křesťanství z jejich náboženství a mravů čouhá jak sláma z bot křupanových, obvykle využívají služeb minoritních Kindathů (Židů) a trpí je mezi sebou, ale ne tak Ašarity pravidelně přepadající jejich pobřeží a nyní ještě navíc oblehající Sarantium.

Máme tu tedy trojí lid, Jadité se klaní slunci, východní nájezdníci hvězdám a Kindathové oběma měsícům, aha, takže nečteme historický román, ale fantasy, kde ale v celé knize, podobně jako *Pod nebesy*, nedejde k jedinému kouzlu a všechny zázraky se dají vysvětlit náhodou nebo lidskou omylností.

Proč ne, i tak možno. Protože v našem příběhu vlastní náboženství nehraje žádnou důležitou roli, můžeme tedy pominout složitou spojitost tří našich monoteistických náboženství a nahradit ji jednoduchou nebeskou symbolikou (přestože Zlaté město napovídá existenci nějakého společného jmenovatele v minulosti).

Koho neodradila mapka, na toho čeká třístránkový seznam hlavních postav podle jejich domicilů. Nepokoušejte se si je zapamatovat a vrhněte se do čtení. Budete odměněni kouzlem vyprávění a nádherou kultivovaného dvorského jazyka. Možná mi stačí málo, obvykle mě potěší už to, že vévodkyně nemluví jako americká středoškolačka, ale zde jsem si jazyk našich hrdinů doopravdy užival. A GGK není žádný trařič a každého vám přehledně uvede v ději, právě když to doopravdy potřebujete. Tolik ještě k onomu dříve zmíněnému seznamu postav.

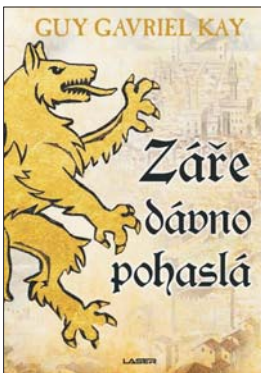
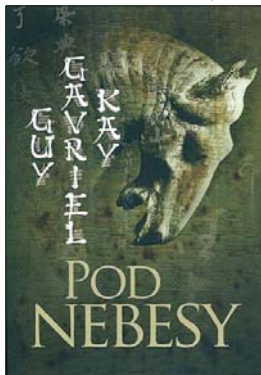
Kniha je koncipovaná jako vzpomínky na drsné časy, které se podařilo přežít a prožít Guidanio Cerrovi, synovi krejčího z mocného města Seresse, který měl to štěstí, že směl studovat ve škole slavného učitele Guarina v Avegni. (Jeho vyprávění je v ich-formě, vstupy ostatních protagonistů líčí vševědoucí vypravěč.)

Dalšími hrdinkami jsou dvě ženy, vysoceurozená šlechtička Adria a prostá léčitelka Jelena, které se obě vzpírají svému ženskému údělu spočívajícímu ve sňatku a podrobení se muži, v prvním případě politicky vhodnému vévodovi, v tom druhém nějakému chalupníkovi z blízkého okolí. Z nějaké vedlejší věty vyplyne, že Jelena je podobojí, na holky i na kluky, a v jedné scéně je to dokonce obratně využito, takže nejde (jen) o podvojení současnému kulturnímu diktátu. (I když epizodní výskyt několika mužských homosexuálů možná trochu ano.)

Neopominutelnými postavami dramatu jsou také dva navzájem tuze nepřátelští kondotíři Teobaldo Monticola di Remigio a Folco Cino d'Acorsi, jehož je Adria vyženěnou neteří. Falco Adrii během pobytu na svém panství umožňuje žít podle jejich vlastních představ o svobodném životě, ovšem za občasnou protislužbičku, jednou z nich je vražda Mylasijského tyra zvaného Zvíře. Na této misi dojde k druhému z pouhých tří setkání Adrie s Guidaniem. Jemu však změní celý následující život, za pár let po posledním z oněch osudových střetnutí už ví, že nezůstane podílníkem v knihupectví svého bratrance, že ani jeho osud není předurčen.

Zdeněk Rampas

Guy Gavriel Kay: Záře dávno pohaslá, Euromedia Group – Laser 2023, (skvěle) přeložil Radovan Žitko, 432 str., 599 Kč

Časem s vědou - leden

● velkých činech vědy, techniky a medicíny

V roce 1972 britský chemik James Lovelock (ve stejné době formuloval koncept *Gaia*) vyvinul citlivý plynový chromatograf pro detekci fluorchlorovaných uhlovodíků (freonů) v ovzduší. To zaujalo profesora Sherwooda Rowlanda a jeho mexického asistenta Maria Molinu z Kalifornské univerzity v Irvine. Přestože původně báдали v jiných oborech, požádali svého sponzora, Americkou komisi pro atomovou energii, o peníze na základní výzkum chování freonů v atmosféře. Přestože tehdy toto téma vůbec nevypadalo aktuálně, peníze dostali – a dne 21. ledna 1974 odesílají do *Nature* článek s názvem *Nahromaděné odpadní chlorfluorometany ve stratosféře: Atomem chloru katalyzovaná destrukce ozonu*. Vyšel koncem června.

(Jedním z jejich pramenů byla uznávaná monografie o fluorové chemii organických sloučenin od českoamerického chemika Miloše Hudlického.)

O freonech se díky meteorologickým balonům a družicím vědělo, že po uvolnění pronikají až do stratosféry. Tam působením záření Slunce uvolňují elementární chlor, který účinně rozkládá ozon zpátky na obyčejný kyslík O_2 . (Ozon je tříatomová forma molekulárního kyslíku – O_3 , která vzniká ve vyšších vrstvách atmosféry působením tvrdého ultrafialového záření ze Slunce na O_2 .)

Na oba badatele se okamžitě vrhla průmyslová lobby, ale oni se nedali. V květnu 1985 se v *Nature* objevila první potvrzující zpráva, napřesrok vyrazila speciální americká výprava na stálou stanici McMurdo na jižním pólu. Tam odhalila ztenčení ozonové vrstvy nad Antarktidou až na polovinu. V říjnu 1986 oznámila v přímém přenosu do washingtonské *National Science Foundation* a skrze ni celému světu: „Ozonová vrstva v atmosféře má trhlinu!“

To už se freonů vyrobilo přes milion tun a léta se jimi masově plnily hasicí přístroje, klimatizační zařízení, pěnily se jimi plasty, vytlačovaly všechny sprejované výrobky... Při všech těchto příležitostech se masivně uvolňovaly do vzduchu.

(Freony pro chlazení prosadil počátkem 30. let americký technik Thomas Midgley, který už deset let předtím objevil tetraetylolovo jako antidetonační přísadu do benzínu. Za obojí dostal řadu ocenění, ale zároveň se zasloužil o poškození atmosféry víc než kterýkoli jiný jednotlivec na Zemi.)

Odhalení ozonových děr nad jižním pólem ekology vyděšilo. Proč?

Ozon totiž filtruje neškodlivější složku ultrafialového záření Slunce na zdravotně snesitelnou úroveň. Jeho hlavní podíl se nachází ve výšce asi 10–25 km. Kdybychom veškerý atmosférický ozon stáhli k povrchu Země a ohřáli na 0 °C (nahore má minus padesát i míň), vytvořil by vrstvičku silnou jen něco přes tři milimetry. Přesto tohle řídounké „nic“ chrání veškerý život na Zemi!

Onoho roku 1986 média ulovila výživné, poněvadž katastrofické téma, jehož příčině dala chytlavý název *ozonová díra*. (Podobně zabírá termín *černá díra*...)

Vzápětí se roztrhl pytel s dalšími relevantními objevy, ve-

směs alarmujícími. Například: V ozonových dírách bylo nalezeno až stokrát víc chloru než jinde v ovzduší. Jeden atom chloru „vyhubí“ až 100 000 molekul ozonu. S každým ubyvkším procentem ozonu stoupne intenzita UV záření o dvě procenta, což zvýší riziko rakoviny kůže o procenta čtyři.

A taky se přišlo na to, proč právě Antarktida: Chlor takhle destruktivně účinkuje v nechlazenějších končinách stratosféry, tedy nad jižním, popřípadě severním pólem koncem místní zimy.

Svět se tentokrát pod vidinou hrozící zhouby výjimečně semknul a už 16. září 1987 podepsalo 165 států tzv. Montrealský protokol o ukončení výroby a používání freonů v rozvinutých státech do konce roku 1996, v rozvojových zemích do 2010. Český parlament uzákonil příslušný zákaz 8. července 1993. V roce 1995 pak oba badatelé dostali Nobelovu cenu. (Spolu s nimi i nizozemský meteorolog Paul Crutzen, který v roce 1970 vyslovil předpoklad, že ozon mohou rozkládat některé oxidy dusíku.)

Příroda však má setrvačnost. Ozonové díry se dál každoročně opakují; zatím největší koncem antarktické zimy 1993 zasáhla rozlohu 30 milionů km^2 (to je zhruba plocha Ruska a USA dohromady), koncentrace ozonu v ní klesla pod třetinu normálu! V roce 1995 se poprvé objevila i nad Arktidou.

Přesto jsou vědci spíš optimističtí: Pokud se neprojeví nějaký další vliv (z těch lidských jsou nejpodezřelejší oxidy dusíku z výškové letecké dopravy), už brzy snad budeme mít to nejhorší za sebou. Řečeno slovy profesora Moliny při jeho návštěvě Prahy na podzim 2004 – „za nějakých 30 – 50 let by se mohla ozonová díra zacelit“. (V realu je však její zacelování pomalejší.)

Freony nebo tetraetylolovo jsou ilustrací zákonitého civilizačního procesu, kterému říkám *malverze dobrého sluhu ve zlého pána*; nejeden technický vynález, který se zpočátku jeví jako navýsost užitečný, se dlouhodobým masovým používáním zvrtné ve škodlivý. Naštěstí obě jmenované chemikálie měly smůlu a lidé se jich dokázali zbavit. U většiny dalších (často návykových, tudíž panovačných a neústupných) kmánů zmutovaných v dráby to ale tak snadné není – jak prozrazuje třeba kauza CO_2 ...

František Houdek

Odposlechnuto

Manžel po dnešní revizi kotle: Je to špatný, kotlár říká, že se o náš kotel už zajímá Národní technické muzeum. Navrhuje ho na jaře vyměnit, bude to asi za 50 litrů.

Manželka: Co prosím? Na ten tehdy nový kotel značky JUNKERS za (tehdy) 40 tisíc jsi mne utáhl ve dvaceti letech a říkal jsi, že nám vydrží až do konce!

Manžel: No jo, tak jsem to plánoval, ale vzhledem k průměrné délce manželství u nás.

Milada

Mojí tchýni pokousala zombie a teď mám dvě tchyně.

HNILOB

Maják v moři bludiček Třeštění letitého popularizátora 133

Impozantní osobnost Williama Blakea vzpomenuť v minulém IK ve mně probudila dvě další témata k přemýšlení. Dnes otevřeme první z nich.

Za 70 let Blakeova života byla Anglie 35 roků ve válečném stavu. Počet obyvatel i životní náklady se zdvojnásobily, příjmy stagnovaly. Záznamy dokládají, že v roce Blakeova narození (1757) se poprvé vypěstovalo mříž obilí, než země potřebovala, dokonce tak málo, že z něj parlament zakázal pálit alkohol. Do toho americký odboj za nezávislost oťrásl britským sebevědomím. A aby toho nebylo málo, francouzská revoluce smetla víru v božskou nedotknutelnost královské moci; poprava Ludvíka XVI. je přece do nebe volající rouhání! Jak to, že shůry nepřišel trest? Ale především: První průmyslová revoluce naprosto proměnila výrobní i vlastnické vztahy; z chudé, leč ne úplně nemajetné vrstvy zemědělských dělníků na venkově (měli aspoň vlastní chatrč a mohli pást na obecním) vytvořila vrstvu zcela nemajetných a bezprizorných továrenských dělníků ve městech, se zcela jiným způsobem života (měli jen svoji pracovní sílu, museli platit bydlení, nemohli si nic vypěstovat). Dřívější výroba tradičních řemeslníků se scvrkla na zlomek předchozí úrovně.

Je fakt, že skoro každá doba přináší nějaké ty novoty i trampoty, ale tady se jich nakupilo opravdu moc...

A teď si představme, že v takovéhle rozkolísané době žije mimořádně citlivý a přemýšlivý člověk, vybavený navíc kromě obyčejně rozvinutou fantazií. K čemu mohl vzhlížet? Tehdy se nabízela jediná kotva – náboženská víra reprezentovaná biblí, v Blakeově případě zejména *Starým zákonem* a *Zjevením sv. Jana* (to bývá v krizových dobách obzvlášť oblíbeno). To, že se vztáhl ke starým křesťanským textům, potažmo hodnotám, ho logicky vedlo ke stesku po starých časech a k očekávání soudného dne. Psychoterapii mu byla specifická forma *Pisem* inspirovaného blouznění o sváru nadpřirozených zástupců dobra a zla, o hříšném člověku mezi jejich mlýnskými kameny, to vše pod dohledem vševědoucího a všemocného Boha, který svá nezbedná dítká zkouší, aby je nakonec, očištěné utrpením, po smrti vpustil do království nebeského...

Dnešní doba mi přijde obdobně převratná – ruská agrese proti Ukrajině se negativně dotýká nás všech, namísto klasické neúrody přicházejí důsledky změny klimatu. Země „třetího světa“ se bouří proti nadvládě Západu a štvány vzpomínkami na kolonialismus a neokolonialismus se přiklání k nedemokratickým mocnostem. Mezinárodní terorismus a houfná imigrace útočí na samé základy západní civilizace. A znova především: Nástup umělé inteligence vyvolává pátou průmyslovou revoluci, mění dosavadní pracovní trh. Informační technologie deformují zažitou formu lidských vztahů a vposledku i povahu lidí. Našinec se stal tak náročný, že své potřeby není s to naplňovat, a tak „emancipovaný“, že své zájmy není s to sladit se zájmy jiných...

Nuže, k čemu „vyššímu“ se má citlivý humanista s otevřenou hlavou a bujnou fantazií vztáhnout dnes, v záplavě zaruče-

ně účinných, lákavě jednoduchých „pravd“ a „řešení“? Biblické příběhy při vši účtě k jejich minulé pozitivní roli mu stačit nemohou, pokud si chce zachovat alespoň špetku soudnosti. Nemáme patrona na výsostech ani v nitru hor, není nikdo, kdo by „nedal zahynouti nám ni budoucím“! Dnes víme, že jsme v tom sami, ztracení v nekonečném, životu krajně nepříznivém vesmíru, ve kterém nás zrodila čirá náhoda. „Naše číslo padlo v Monte Carlu,“ opsal to nobelovský biolog Jacques Monod. A paradoxně právě od toho se můžeme odrazit. Jak?

K tomu, aby ve vesmíru vznikl život podobný našemu, se musí sejít několik podmínek: Vhodná hvězda, velikost planety, oběžná dráha, teplota, kapalná voda, spousta času. Pravděpodobnost, že se naplní všechny tyto okolnosti současně, je nicotná – soudě podle vzhledu dosud objevených pěti a půl tisíce exoplanet. Přitom naplnění těchto podmínek je pro vznik života podmínkou pouze nutnou, nikoli i dostačující. Opět Monod: „Život nevyplývá z fyzikálních zákonů, je s nimi slučitelný.“ Do hry tedy vstupuje i příznivá náhoda. A pokud nakonec život na některé z planet přece povstane, není zase jisté, že se vyvine do civilizované formy. I to je věc náhody. Když to všechno spočítáme, vyjde nám, že my lidé jsme měli obrovitánskou kliku. Že naše Země je klenotem, zelenou oázu v nekonečné kosmické poušti. A že jako děti štěstěny obdařené rozumem bychom se prohřešili proti své inteligenci, kdybychom necítili závazek udržovat svoji kolébku v co nejlepším stavu. A to není jen tak – pokud Blakeova doba Božího majáku měla svá pokušení, pak je má i současnost; svodů i vějíček přibývá a jsou stále pestřejší, lákavější, dostupnější. Nicméně i dnešek může mít svůj maják: Už ne bájný *ráj na nebesích*, nýbrž *Zemi v dobré kondici*. K tomu netřeba žádných hlubokých -ismů a -logií, stačí, když se každý ve svém každodenním pachtění vynasadí kromě na sebe myslet i na ostatní lidi, na všechny živáčky na této planetě, na společnou budoucnost. I za cenu trochy námahy a nepohodlí navíc.

František Houdek

Odposlechnuto

Uměli jste si před pěti lety představit, že ze švédské autistické teenagerky z dobré rodiny, nevybavené jakýmikoli výjimečnými znalostmi ani výsledky, se stane politické orákulum, jež bude řečnit v OSN? Dokážeme vstřebat, že v Tibetu je v nějakém dítěti rozpoznáno převtělení dalajamy, případně že skupina teenagerů zvěstuje světu zjevení Panenky Marie jako v Medžugorje. Ale naše postmoderní Johanka z Arku zjistila, že když bude doma dost hysterčit, tak přiměje svou matku, operní pěvkyni, aby se vzdala kariéry kvůli „uhlíkové stopě“. A takto zkusila uplatnit svou nově objevenou moc na celý (západní) svět a ono jí to vyšlo! Kdo si to v naší Evropské unii, legitimizující se byrokratickou racionalitou, uměl představit?

Martin Weiss

Jak vyvracet mýty, když se zakládají na pravdě?

Jan Blažek (v textu o hašení elektromobilů)

Časem s vědou – únor

● velkých činech vědy a techniky

Počátkem 20. století vydal Alexis Carrel průlomovou práci, ve které popsal něco tehdy zcela nemyslitelného, totiž jak sešívát cévy, žíly i tepny (k tomu se učil u nejšikovnějších lyonských vyšivaček). Zprvu se jeho *cévní steh* hodil hlavně k léčení silného krvácení, které se nedalo zastavit a nutně vedlo ke smrti.

O pár let později Ferdinand Sauerbruch vynalezl speciální *přetlakovou komoru*, která umožnila otvírat hrudník bez rizika kolapsu plic atmosférickým tlakem, takzvaného pneumotoraxu (z toho postupně vzešlo dnešní umělé dýchání s řízeným přetlakem). Během první světové války pak byla napřed objevena konzervace krve citrátem (ke skladování pro transfúzi nutnou při větší operaci) a krátce nato protisrážlivý účinek heparinu (na operačních ranách se sráží krev a sraženina může způsobit embolii). Koncem 20. let Werner Forssmann v riskantním pokusu na sobě provedl první *katetrizaci srdce*.

Zhruba ve stejné době – ještě jako poměrně ojedinělý jev – začal být infarkt myokardu spojován s ucpáváním tepen zásobujících srdce. To už se vědělo, že stejně jako ostatní tkáň v těle, i srdeční sval potřebuje k činnosti stálý přísun živin a okysličené krve. Ten zajišťují koronární neboli věnčité tepny, které se vinou na povrchu srdce. Pokud se v nich usazují nežádoucí látky (tuky, cholesterol), průsvit cévy se zmenší a průtok krve se sníží až zastaví, což se projeví specifickou bolestí na prsou, takzvanou *anginou pectoris*, v nejhorším případě pak infarktem myokardu. *Angina pectoris* byla poměrně častý jev, najmě ve vyšším věku. Od časů Alfreda Nobela (konec 19. století) se léčila *konzervativně* nitroglycerinem, který rozšiřuje cévy. S infarktem se tehdy nedalo dělat nic, buď se přežil, nebo...

Jenže uběhly dvě generace a druhdy vzácný infarkt se stal nejčastější příčinou smrti dospělých pacientů západního světa. Lékaři se začali intenzivně zajímat o jeho léčení. A tady přišel jako na zavalanou jeden významný objev; na rozdíl od Carrelova, Sauerbruchova či Forssmannova cíleného usilování byl vyloženě náhodný. Koncem října 1958 americký lékař Frank Mason Sones na Clevelandské klinice ve státě Ohio vyšetřoval mladíka s nedostatečnou funkcí aorty (poškozené následkem revmatické horečky). Konkrétně se snažil zjistit, jak dotyčná tepna vypadá. Zavedl do ní katétr s kontrastní látkou a začal rentgenovat. Hned při prvním pohledu se zděsil – uviděl, že katétr náhodně zajel do ústí pravé věnčité tepny. V domnění, že podrážděné srdce začne fibrilovat, sáhl po skalpelu a chystal se k přímé srdeční masáži při otevřeném hrudníku („nahazování“ srdce elektrickým výbojem se tehdy znalo jen krátce a běžně se nepoužívalo). Srdce se však po krátké arytmií zklidnilo – a před zkoprnělým doktorem vyvstala jasně zobrazená věnčítá tepna! O čtyři roky později Sones zveřejnil výsledky vyšetření první tisícovky nemocných. Zrodila se zobrazovací metoda zvaná *selektivní koronární angiografie*. Ta umožnila zhodnotit závažnost podezřelého zúžení a především ho přesně lokalizovat.

A jelikož narkóza i asepsy byly známé od 19. století, měla medicína koncem 50. let věku minulého po ruce všechny základní prostředky, jak od léčení *konzervativního* přejít k léčení

radikálnímu, tedy k chirurgickému přemostění kritického místa tepny náhradou.

Vyvalst však jiný problém. Velejemné šití na bijícím srdci lze rovnou vyloučit, na srdci zastaveném pak mohl celý zákrok trvat jen několik málo minut, potom nedostatek kyslíku nevratně poškodil pacientův mozek. Do takového „chirurgického sprintu“ se ale nikdo nehrnul. Troufl si až leningradský chirurg Vasilij Kolesov. Ten napřed podnikl rozsáhlý výzkum i trénink na psech, a potom **25. února 1964**, to mu táhlo na šedesátku, provedl první koronární *bypass*, po česku „obchvat“, když u čtyřiačtyřicetiletého pacienta propojil prsní tepnu s věnčitou v místě za ucpáním. Do května 1967 úspěšně realizoval ještě pět takových zákroků, z nich nejméně jeden u akutního infarktu. Výsledky zveřejnil téhož roku na kardiologickém sjezdu v Leningradu. Šokované plénum vzápětí schválilo rezoluci tohoto znění: „Chirurgická léčba *anginy pectoris* je nemožná a nemá vyhlídky do budoucna.“

Po pravdě, není divu. Filigránské „vyšívání“ cév v časové tísní vyžaduje mimořádnou zručnost a pro běžný provoz je nepříjemně riskantní. Přesto jich prý Kolesov provedl víc než stovku!

Na Západě už se v 60. letech používal mimotělní oběh krve, který umožnil operované srdce na delší dobu zastavit. Nakonec se idea bypassu na znehybněném srdci rozšířila z Ameriky, kde ji od roku 1967 zaváděl zejména rodilý Argentinec René Favaloro v Clevelandu. První koronární bypass v Československu uskutečnil na podzim 1970 v Praze Jaroslav Lichtenberg.

Dnes jsou *aortokoronární bypassy* nejčastějším kardiologickým zákrokem a dělají se i endoskopicky pomocí operačních robotů ovládaných na dálku. Jako náhrady se používají úseky tepen nebo žil odebrané z jiných částí pacientova těla – a jak říká název, nepřišívají se k prsní tepně, nýbrž k aortě.

František Houdek

.....

Odposlechnuto o situaci v Německu

Když si manifest [vydaný v Bildu pod názvem *Německo, máme problém!*, obsahuje v padesáti bodech náhlé uvědomění si reality okolo migrace] prostudujete, možná že vás napadne věta, že Němci nikdy nedělají malé chyby a že na to přijdou vždy pozdě. V této souvislosti mě napadla epizoda z kresleného seriálu Šmoulové.

Jednoho dne vůdce šmoulí vesničky Taťka Šmoula rozhodne, že všichni půjdou navštívit kamarády. Vyrazí v šest ráno, nadšeně vykračují, ale kolem poledne, když šmoulové jsou už trochu unavení, se jeden z nich zeptá: „Taťko Šmoulo, je to ještě daleko?“ Odpověď zní: „Už ne, už tam budem.“ Jdou tedy dál, ale k večeru, když malé šmoulí nožičky už bolí, jeden z účastníků výletu se opět zeptá: „Taťko Šmoulo, je to ještě daleko?“ Slyší optimistickou odpověď: „Už ne, už ne.“ Pokračují dál, ale o půlnoci se octnou uprostřed hustého lesa, šmoulové jsou unavení, mají hlad a žízeň, a tak se celá výprava šmoulat ptá vůdce, zda je to ještě daleko. A Taťka Šmoula odpoví: „Ted' už ano!“

ISTVÁN LÉKO

Minimální Bůh

Třeštění letitého popularizátora 134

Minule jsme se, inspirováni Williamem Blakem, zamýšleli nad úlohou Boha v základní životní orientaci a nad jeho případnou náhradou v době, kdy působením vědy ztratil mnoho ze svého postavení. Nicméně, volně řečeno s Blaise Pascalem, víra v Boha není úradkem rozumu, nýbrž potřebou srdce, a tak i v dnešních časech existuje bezpočet vědců ve svých oborech zcela objektivních a racionálních, kteří v Boha věří přesto, že „přírodní vědy ve své lučavce dávno rozpuštěly mystéria křesťanského světového názoru“ (Ludwig Feuerbach). A tady vyvstává druhé téma, ke kterému mě Blake přivedl: Co zbylo z Boha, aby v něj i ty nejchytřejší mozky současnosti dokázaly věřit bez ztráty soudnosti?

O vzezření Boha nemá cenu mluvit, zato o jeho funkci ano. A tady mě napadají dvě oblasti působnosti. (Mě coby neznaboha tohle téma zajímá proto, že problém nejvyšší autority a posvátna se dotýká nejhlubších vrstev lidské duše.)

Funkce první: *Bůh jako soubor přírodních zákonů* (objevených, neobjevených i pro člověka neobjevitelných), jako symbol řádu, kterým se ve světě řídí všechno od atomu po galaxie, od prvka po civilizace. Moudří předkové pro něj vymysleli řadu označení, v našem kulturním okruhu například *Logos* (Heraikleitos), *prvotní hybatel* (Aristoteles) nebo *velký hodinář* (William Paley).

Klasická křesťanská věrouka říká, že Bůh se odráží v bibli, už první přírodovědci pak přidali, že i v přírodě. Někdy se mezi projevy Boží existence počítá i zjevení senzitivním jednotlivcům. Jenže: Bibli psali lidé s určitým cílem, pro který své dílo účelově zkrusovali, a jednotlivec je zase subjektivní, sugestibilní a ovlivnitelný (okolnostmi, drogami). Naproti tomu jevení skrze přírodu zušlechťené do vědeckého poznatku je objektivní, nezpochybnitelné; není to mámení, není to zbožné přání ani těšinské jablíčko, je to *holá pravda*. Proto se Albert Einstein vyznal: „Věřím ve Spinozova Boha, který se odhaluje v harmonickém řádu věcí. Nevěřím v Boha, kterého zajímá osud a jednání lidí.“ Obecněji to postihl Max Planck: „Nic nám nebrání identifikovat vesmírný řád přírodních věd s Bohem různých náboženství.“

Zkoumání přírody je tedy nejvěrohodnější cestou k Bohu. To věděli Kepler, Galileo a řada dalších veleduchů. Einstein to vyjádřil lapidárně: „Čím víc toho vím, tím blíž jsem Bohu.“

Pokud by ale tato první funkce Boha coby nosiče přírodních zákonů zůstala osamocená, hrozil by její kolaps. Tím, jak špičková VaT stále víc zákonů přírody poutá do stále rafinovanějších strojů, nástrojů, přístrojů, o jejichž samotném chodu nemáme ponětí, hrozí plíživá degradace Boha do podoby tlačítka, jehož stisknutím každý může učinit zázrak. Skrze moc boha-knoflíkaře pak slabší náchylnější jedince propadá iluzi, že on sám je bohem. Proti takovému sebeklamu má však náš *minimální Bůh* svého králíka v rukávu. Je-li jeho první funkce takřkající vznešená a týká se nás jen zprostředkovaně skrze zákony zachování, pohybu atd., pak funkce druhá se dotýká v každém okamžiku každého z nás. *Bůh jako vládce náhody*. To není nic nového a kápna na to řada těžkých vah duchovna, za

všechny literát Anatole France: „Náhoda je pseudonym Boha tam, kde se nechce podepsat.“ To je sice výstižné tvrzení, ale i ono podléhá lučavce vědy, alespoň částečně. Náhody jsou totiž dvojho druhu.

Představme si střelbu do terče na padesát metrů. Kulky dopadají náhodně rozptýlené okolo středu. Začneme tedy zpřesňovat podmínky střelby – zajistíme naprosto stejný náměr, stejné patrony, stejné povětrnostní podmínky atd. Rozptyl se zmenšuje s tím, jak postupně odstraňujeme prvky *náhody z neznalosti*. Ale i kdybychom šli do sebemenších detailů, samých čistých centrů nedosáhneme nikdy. A tady se hlásí o slovo *náhoda sama o sobě* (označme ji velkým písmenem), taková, do které věda nepronikne, ani kdyby se uleptala k smrti. Tato *Náhoda* se rodí hluboko v kvantovém světě, kde sama nepřesnost je fundamentálním přírodním zákonem (Heisenbergův princip neurčitosti) a odkud se tato nejistota skrze mnohonásobné skládání efektů motýlích křídel promítá do našeho světa a generuje v něm fenomén Náhody, která je neodstranitelná. Jistě už tušíte: Druhou funkcí Boha je cosi jako *distribuce Náhody*. To ona z nás vposledku stvořuje vězce, poražené, šťastlivce, smolaře. Ostatně častokrát si v duchu pokřemne: „Díkybohu to vyšlo“ nebo třeba „Teď už je to jen v rukou božích“...

Však nedosti, Náhoda stála u zrodu života na Zemi a dokonce u zrodu našeho vesmíru. (Mějme hrot, na kterém spočívá dokonale vybalancovaná kulička. Ta se dřív nebo později zásluhou kvantových procesů v jejich atomech vychýlí a spadne dolů. Přitom se teoreticky může vydat různými směry a cesta, kterou si „zvolí“, je čistě Náhodná. Tak nějak to mohlo být se singularitou, která se velkým třeskem vydala zrovinka směrem k našemu vesmíru s jeho konfigurací konstant připouštějící, možná dokonce vyžadující vznik života až rozumu. Pak tedy Bůh skutečně stvořil tento svět.)

Představu Boha coby *Pána Náhody, Strýce osudů, Poručníka Štěstěny* či *Posla naděje* může přijmout nevzdělanec i učenec. Jak pravil Carl Gustav Jung: „Vzýván či nevzýván, Bůh je přítomen.“

Takového Boha určitě nezajímají sebevroucnější modlitby ani okázalé performance ve svatostáncích. Takového Boha má smysl poznávat v dokonalé souladnosti přírody a respektovat v neproniknutelném mystériu Náhody. **František Houdek**

Odposlechnuto

Když jsem byl malý, můj otec nesnášel mou matku a podváděl ji. Později se rodiče rozvedli. Zanedlouho matka zemřela při autonehodě. S bratrem jsme museli žít v babiččině starém domě. Babiččina sestra byla alkoholička. Celá rodina žila z babiččiných úspor a dávek od státu. Babička nedávno zemřela. Můj strýc nejspíš půjde do vězení za prznění mladých děvčat. Můj bratr odešel z domu a už s námi nemluví. Táta musel v pětasedmdesáti začít chodit do práce, aby uživil rodinu, a podle všeho bude chtít, abych udělal totéž. A vy si stěžujete na příbuzné! Váš William

LONESTAR

DOGMA

CANDYMAN (2021) – kdo nepracuje, ať nejí a ať se o něm netočí filmy... Pokračování klasického hororu se přesunulo z novinářiny na (post)moderní umělce, čímž posunulo diváka od lítosti nad tím, co provedli titulnímu antihrdinovi v prvním dílu, k potěšení z toho, co dělá on hlavním postavám zde. Proto také definitivně přestává fungovat atmosféra, a u pár smrtí, na které si musíte dlouho počkat, si chtít nechtě říkáte: Dobře se jim stalo...

DUNGEONS AND DRAGONS: ČEST ZLODĚJŮ – má své světlé i temné stránky, například černé elfy. Ale vážně: celý film vznikl hlavně proto, že všechny reptaly proti zmíněným černým elfům či křehkým blondkám v těžkém brnění lze utříť jednoduchým argumentem, že je to přece fantasy. Klobouk dolů, že utřela i LGBT komunita, ale jinak normální svazek abys tady pohledal. Bílý má černou (a děcko jim během růstu podivuhodně zbledá), malý velkou (a ani si neolízne obočí), kudůk (či co) měřavce... Jen vedlejší záporák-komická figurka Hugh Grant je sám, ovšem našťásti tak heteroslizký, že čekáte, kdy se mezi lhaním a podváděním zastaví u spoutané víly, aby mu ho vykouřila. (Nezastaví.)

I hloupé je to nadměru – pomínu-li absenci obří exploze při styku mořské vody s lávou (vzpomínáte, jak zničila Tajupný ostrov?), tak nemůžu odpustit, že hrdinové doplavou na břeh, bard vylévá vodu z loutny, a ostatní už mají suché spodky svrčky. (Ano, těšil jsem se na mokrou Michelle Rodriguez, a zklamal mě.) Super-anti-extra-multi sekeře se ve výhni roztaví čepel, ale ne násada, plíživou smrtí nakažení jednou loví vše živé kolem a jindy jen sedí a chrlí pěnu jak Pejsek, když sežral mýdlo, zbrojnoše sice zbuší ženská (opět Michelle Rodriguez), ale

Odposlechnuto

Přidejme jednu pozitivní zprávu o imigraci, tedy to, co se za pozitivní zprávu vydává. Dlouhodobý výzkum ukazuje, že v britském Bradfordu, známém svou velkou populací pákistánského původu, prudce poklesl podíl sňatků mezi bratrance a sestřenicemi. To je ta dobrá zpráva. Její zbytek zní, že poklesl z 60 procent na 46 procent.

Britští výzkumníci k tomu, proč je to dobře, nejsou schopni uvést nic jiného, než že to snižuje počet vrozených vad u dětí z těchto sňatků. My ovšem víme – a je to ústřední teze knihy Josepha Henricha *Nejdivnější* lidé na světě*, o níž jsme v Echu psali přesně před rokem –, že katolická církev věnovala tisíc let boji proti incestu z mnoha důvodů a mělo to zásadní důsledky pro to, proč jsou některé společnosti úspěšné a jiné ne. Pro postkřesťanskou, multikulturní společnost je ale „tradiční rodina“ nástroj hybridní války a na příbuzenské sňatky se musí dívat s úzkostnou neutralitou. **Martin Weiss / Týdeník Echo**

* Divní = WEIRD = Western, Educated, Industrialized, Rich, Democratic

současné dokážou být dlóóóuho těsně v patách myši, dravému ptáku i smě, skupina musí podzemím postupovat hrozně pšššttichu, aby neprobudila jeho obyvatele, ale utkáni s drakem neprobudí nikoho...

Část vtipů zůstala zabita – třeba ten s mozkožrouty, či jak se ty stvůry jmenovaly, část motivů nedotažena – někde vzniká armáda nemrtvých, ale zůstane tam až do konce filmu, část efektů je hodně dobrá a část jako ze Studia kama-rád, a část odkazů i scénáře působí dojmem, že o téhle konkrétní lokalitě byste měli něco vědět, ale sami se piďte po tom, co a odkud.

A ty světlé stránky? Hugh Grant (konečně mu (trochu) věřím, co hraje), vyslýchání mrtvých bylo fakt fakt bezva, a celkově dobrý pocit z toho, že jsem se (téměř) nenudil, jen se občas chytal za hlavu. Celkově to působí, jako že 2 režiséři = 2 přístupy: chytrého a hloupého policajta. Bylo tomu tak opravdu? Nevím, ale rozpolcený dojem patrně zůstane, i když bude vše ostatní zapomenuto.

SESTRA II – snaha zůstala vesměs neproměněna, ale aspoň z toho nejste našťavni jako z Vymítače či Candymana. Což ovšem neznamená, že sem nenacpali totálně zbytnou černošku, že veškeré pátrání je vyřízeno ve čtvrt hodině a že titulní postava, které jste v jedničce drželi palce, je tu otravná jak činže. Nicméně přesto ano: tak zoufalé zklamání jako z výše uvedených to není.

VYMÍTAČ ĎÁBLA: ZNAMENÍ VÍRY – stejně jako Candyman výše totálně zbytečné pokračování klasiky. Popírá zásady vymítačských hororů, ve jménu pozitivní rasové diskriminace zabíjí jedinou pointu, na kterou se film zmohl, a podává návod na to, jak se stát domácím exorcistou snadno a rychle. Suma sumárum horký kandidát na výroční cenu za prošvihnutou příležitost. – Jo, děj? Stačí, když napíšu, že démon tu posede současně dvě holky...?! **Filip Gotfrid**

Dodatek redakce: zdravější a chytřejší populace je jistě dobro pro ni samotnou, ale bylo to dobro i pro katolickou církev (a křesťanství vůbec)? Příliš chytří lidé odhodili nejprve její dogmata a pak i ji samotnou. Takže v posledku je vlastně strategie islámu chápaného jako memplex (tedy komplexní mem) vlastně úspěšnější.

Nechtěl bych být francouzským učitelem. Nechtěl bych být francouzským čímkoliv.

Dlouhé stíny nad francouzskou školou – Kechlibar.net

Rusové nám sotva co mohou dát. Mohou nám však mnoho vzít. **Astolphe de Custine (1839)**

Na světě neexistuje problém tak složitý, že by se nedal vysvětlit židovským spiknutím. **Jefim Fištejn**

Izrael bezohledným opětváním palby opět porušil příměří v Gaze. **KENJIRO**

Eurocon a Worldcony

EuroCon 2024 – Erasmuscon

Jedete někdo na Eurocon 2024 / Erasmuscon nebo tam budete tak jako tak? Koná se v kongresovém centru WTC v Rotterdamu ve dnech 16. až 19. srpna 2024.

Pokud se chcete dozvědět více nebo se zapojit, neváhejte kontaktovat organizátory na adrese info@erasmuscon.nl.

My bychom měli nominovat ceny *ESFS Awards*, abychom připomenuli, že český fandom i po covidu stále ještě existuje. Když z vedení v ESFS odstoupili už trochu vyhořelí Bridget Wilkinsonová a Dave Lally, nastoupili noví sekáči, zavedli nová pravidla a začali dodržovat ta stará :-)) vizte třeba:

www.esfs.info/esfs-awards/rules-of-the-european-science-fiction-awards/

Takže padl (v obou významech slova) můj návrh nominovat Mišu Merglovou jako novou editorku antologií (*Cena Chrysalis*), v tom druhém smyslu proto, že jako povídkářka a autorka vydaných knih je známá již více než tři roky.

Zaskvěl se tu někdo další v posledních třech letech?

A co ostatní nenováčkovské kategorie, napadá vás někdo?

Mě na první dobrou v *The Achievement awards – Best Dramatic Presentation* napadl divadelní soubor P.U.D. za uvedení *Stalkera* a *Mužů* pod ochranou na Fénixconu.

Dostaly se ke mně už návrhy nominovat SF film *Bod obnovy*, je tam koprodukce s Polskem, tak by mohl mít naději, a původní český komiks světového jména *Octobriana*, vizte <https://comicsdb.cz/comics/10462/octobriana>

WorldCon 2024

The 82nd World Science Fiction Convention (Worldcon)
The Scottish Events Campus (SEC), Glasgow, Scotland
August 8-12, 2024

WorldCon 2025 (Seattle Worldcon 2025!)

Building Yesterday's Future-For Everyone

August 13–17, 2025

Zdeněk Rampas

Jaroslav Olša, jr. píše: Worldcon 2025 je v Seattlu, tam bychom mohli udělat větší českou účast.

Já zajistím a zaplatím český národní stánek s obsluhou po většinu času. Udělali bychom tam autogramiády a přednášky. Pokusil bych se sehnat peníze na českou sci-fi party, abychom pozvali koho se dá. Kromě toho bychom tam udělali festival českých sci-fi filmů

S šéfem organizátorů jsem už hovořil.

Pokud máte zájem přijet, napište na adresu Interkomu. **zr**

NON FICTION

Carlo Rovelli

Helgoland

O vzniku a smyslu kvantové teorie

Autor se pokouší vysvětlit jednu z nejsložitějších vědeckých představ o fungování veškerenstva.

Problém mikrokosmu a elementárních či chcete-li subatomárních částic je v tom, že pokud jich je více pohromadě, ani ne nutně tolik, abychom dané množství mohli vnímat našimi omezenými makroskopickými smysly, začínou se chovat jinak, tedy jedou si stále to své, ale ve vzájemných interakcích se pravděpodobnostně vyruší to, co nám přijde tajemné a mnohdy třeba až nesmyslné, odporující veškeré naší zkušenosti a logice, kterou jsme si na jejím základě vytvořili. Mám za to, že je to ještě složitější v tom, že třeba zrak, který nás utvrzuje v našich makroskopických jistotách, vlastně však předsudcích, sám využívá kvantových efektů.

Na příkladu kvantové interference, kde je proud fotonů hranolu opakovaně rozdělen na dvě různými cestami putující části, které se spojí a pak zase rozdělí, demonstuje autor kvantový jev pozorovatelný pouhým okem. Každý foton se chová, jako by procházel oběma cestami současně, ale když se podíváme, kudy letí, vždy jej vidíme jen na jedné z cest. To je příklad *kvantové superpozice*, foton „prochází“ jak levou, tak pravou cestou. Je v kvantové superpozici těchto dvou možných konfigurací. Není zde dost prostoru na popis celého experimentu, tak jen řeknu, že se foton chová jinak, když zjistíte, kterou cestou letí, a „šílené“ na tom je, že k té změně stačí, abyste zjistili, že touto cestou *neletěl*, tedy když jej tam *nezpozorujete* (v překladu z angličtiny je uvedeno *nezpozorujete*, což se mi zdá méně přesné a ne dost využívající bohatosti češtiny).

Na dalších stranách autor popisuje teorie, které se pokoušejí kvantový svět vysvětlit, například stále se štěpící mnohovesmír, teorii skrytých proměnných a další, aby nakonec představil „svou“ relační teorii. Velmi zjednodušeně řečeno nemá smysl uvažovat o tom, kde je elektron mezi dvěma měřeními (pří nichž je v nějakém vztahu, relaci s dalšími objekty), protože pro nás existuje jen v okamžicích měření.

V knize se dále dozvíme spoustu podrobností o tvůrčích kvantové teorie. Mladý Heisenberg položil její základy na bezlesém Helgolandu, protože tam netrpěl pylovou alergií, Schrödingera přitahovaly předpubertální dívky a měl řadu milenek. Čtenářsky zajímavé je i autorovo přítakání pokrokářské rovnoprávnosti a „zjemnělosti“, o Bohu mluví v ženském rodě a Schrödingerova kočka není v superpozici „živá/mrtvá“, ale „spící/bdící“.

Zdeněk Rampas

Carlo Rovelli: *Helgoland, Dokořán, Argo 2023, řada Aliter – svazek 84, překlad Jiří Podolský, 192 str., 298 Kč*

